Gemeente
Aalten

Programma begroting

Gemeente Aalten 2023

Inhoudsopgave

Inleiding....5
Totaal financieel overzicht....8
Toelichting begroting 2023....15
Programma 1 Ruimte....18
Programma 2 Sociaal Domein....26
Programma 3 Bedrijfsvoering....38
Paragrafen....43
Paragraaf Bedrijfsvoering....44
Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing....48
Paragraaf Lokale heffingen....51
Paragraaf Financiering....55
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen....58
Paragraaf Grondbeleid....60
Paragraaf Verbonden partijen....62
Bijlagen....67
Geprognosticeerde balans 2022-2026....68
Overzicht meerjarig EMU-saldo....69
Meerjarenoverzicht 2021 – 2026, overzicht van baten, lasten en resultaat....70
Overzicht van baten en lasten, ingedeeld naar taakvelden....74
Investeringsschema....79
Overzicht algemene dekkingsmiddelen....80
Overzicht reserves en voorzieningen....81
Overzicht incidentele baten en lasten, structurele mutaties reserves en structureel begrotingssaldo....83
Verplichte indicatoren waarstaatjegemeente.nl....84
Lijst met gebruikte afkortingen....88

Inleiding

‘Haec tempora aliena sunt, sed tamen aureo acie’

(Het zijn rare tijden, maar nog even met een gouden randje)

Deze keer een wat aparte opening bij deze begroting. In Asterix stond het al, maar het is ook het laatste voorwoord met spreuk van ons afdelingshoofd Bedrijfsvoering/financiën namens het college. En zijn laatste begroting. En daarmee verdwijnt dan ook het laatste afdelingshoofd in onze gemeente. Afdelingen bestaan niet meer, alleen nog zes teams en een directeur Bedrijfsvoering. Korte lijnen.

Want het gaat allemaal gewoon door. En dat moet ook, want het zijn zoals gezegd rare tijden. We weten dat meerjarenprognoses altijd al moeilijk zijn, maar wat er nu gebeurt: Oekraïne, energiecrisis, een ongekende inflatie, woningnood, asielzoekers, corona en dat is nog niet alles. Nooit verwacht en voorzien enkele jaren geleden. Maar we moeten er wel naar handelen. Gelukkig werden we dit jaar verrast door een fors hogere algemene uitkering uit het gemeentefonds. Daarmee kan de begroting 2023 snel sluitend gemaakt worden. Maar al dat geld krijgen we natuurlijk niet zomaar. We hebben als gemeente ook te maken met prijsstijgingen, opvang, hogere voorschotten energie en een hogere loonsom. Maar rond de eerste begroting die door de nieuwgekozen raad wordt vastgesteld leven er natuurlijk ook uiteenlopende wensen op gebied van klimaat, zorg en ruimtelijke ontwikkeling om maar eens wat te noemen. Het uitvoeringsprogramma en alles wat daarmee samenhangt komt in december in de raad, vooruitlopend is hiervoor een stelpost van opgenomen.

En het sociaal domein baart ons nog steeds zorgen. We merken een toeloop bij de schuldhulpverlening en de jeugdhulp. Daarnaast hebben we weinig woningen voor crisisopvang en statushouders. Om nog maar te zwijgen over de dreiging van een aanzegging van het Rijk voor extra opvang.

Zo lijkt een begroting mooi, maar is er veel onzekerheid. Daarom hebben we verschillende buffers gecreeerd. Alles gericht op de continuïteit. Ook als het weer wat minder wordt. Er wordt al veel gesproken over het zogenaamde beruchte ravijn in 2026. Want dan vallen vele extra’s van het Rijk weg. Mogelijk weg, want niemand weet wat er speelt over vier jaar. Daarom maken we ons daar nu nog niet echt druk over. Wat zeker is dat het dan weer anders is. Wel waakzaam, maar geen stress.

In 2023 gaat de gewijzigde organisatie van start. Het college is van de platte lijnen en geen overvloedig management. In 2005 begonnen we na de herindeling met drie sectorhoofden en negen afdelingshoofden. Volgend jaar hebben we alleen nog 6 teams met een secretaris/algemeen directeur en een directeur Bedrijfsvoering. Daarnaast zijn er zes teammanagers, die ook uitvoerende taken hebben. Wij denken dat dit goed kan, omdat verantwoordelijkheden ook echt diep in de organisatie liggen. De medewerkers moeten het doen en daar horen verantwoordelijkheden bij. Dat maakt het ook extra leuk om bij de gemeente Aalten te werken. Gelukkig vervullen we ook nog steeds onze vacatures. Het wordt wel moeilijker, maar het lukt.
Aalten is een goede aantrekkelijke werkgever, dat blijkt.

De begroting is niet alleen sluitend voor 2023, maar ook voor de jaren daarop. Behalve dan voor het beruchte (financiële) ravijnjaar 2026, maar zoals gesteld dat weet nog niemand. We stoppen daar voorlopig geen energie in. Er zitten wel wat addertjes onder het gras. Positieve en negatieve. Onze gemeente is nu eindelijk eens in het voordeel wat betreft de herverdeling van de algemene uitkering. Het lijkt zo door te gaan, maar de nadeelgemeenten sputteren nog. Dat is te begrijpen. En de grote steden lobbyen ook nog, maar dat is altijd zo. Wij vinden de nieuwe verdeling logisch en rechtvaardig. We snappen het probleem van een nadeelgemeente, maar je kan ook zeggen dat ze de laatste jaren blijkbaar te veel hebben gehad en wij te weinig. Maar het is nog geen gelopen race, hoewel het einde in zicht is. En we liggen op winst.

We hebben tot 2025 dus een sluitende begroting met kleine overschotten. Dat is mooi, zeker in verhouding tot de tekorten uit de najaarsnota. Dat waren nog miljoenen. Maar een snelle blik op de verschillen leert ons al snel dat dit voornamelijk te danken is aan de algemene uitkering. Dank je wel Rijk, maar zo gewonnen zo geronnen. Natuurlijk is het mooi dat we mede gecompenseerd worden voor alle stijgende kosten. Maar het heeft ook alles te maken de huidige brede problematiek. En daar kan het Rijk niet mee bezig blijven om alles financieel glad te strijken. Die rekening komt een keertje bij ons en de burger, links of rechtsom. Alhoewel de staatsschuld nog steeds onder controle is, maar dat komt door de veel hogere inkomsten van het gas en de BTW.

Wij houden er bijvoorbeeld al rekening mee dat we een toeloop bij de schuldhulpverlening gaan krijgen. Mensen komen niet meer uit, betalen daardoor rekeningen niet meer en komen in de problemen. Vooral bij de woningbouwcorporaties en energiemaatschappijen.

Hogere inkomsten stellen ons ook in staat om budgetten te verhogen. En zeker daar op die gebieden waar het extra geld voor bedoeld is. We noemen bijvoorbeeld de jeugdzorg, speelt al jaren en blijft onder druk staan. Maar we gaan ook wat doen met de wens van de raad om de gemeenschapshuizen qua onderhoud bij te staan. En we kunnen wat meer buffers aanleggen voor slechtere tijden. Zo wordt de algemene reserve de komende drie jaar versterkt. Is ook wel mooi: van algemene uitkering naar algemene reserve.

Aan het dienstverleningsconcept wordt gewerkt en de verwachting is dat dit voor de zomer van 2023 opgeleverd wordt. In verband hiermee denken we ook na over het hybride werken. De trend van meer thuiswerken speelt ook bij onze gemeente. Maar het is ook de bedoeling om regelmatig op kantoor te verschijnen. En een aantal collega's wil of kan niet thuiswerken. In ieder geval is zeker dat we moeten kijken naar het aantal werkplekken en de inrichting van ruimtes. En wat te doen met de voormalige Rabobank. Is de één loket gedachte zinvol, of moeten we meer de kernen in. Of wellicht allebei doen? Dit wordt in de eerste helft van volgend jaar duidelijk.

Voor het eerst hebben we bij de opstelling van de begroting de Sustainable Development Goals (Duurzame Ontwikkelingsdoelen) meegenomen. Dit in lijn met het opgestelde Raadsprogramma 2022-2026. De komende jaren gaan wij gestaag verder met de doorwerking van deze SDG's in onze manier van werken en denken. Stap voor stap, niet overhaasten, langzaam maken we ons het gedachtengoed en de taal eigen. Ook in het Uitvoeringsprogramma krijgen de SDG's een duidelijk plek.
De aanvaarding van de SDG's als rode draad in ons werk is meer dan alleen het gebruiken van andere begrippen en tekens voor dat wat we grotendeels al deden, het is ook het inzetten op meer integraal werken aan brede welvaart en het stimuleren van innovatie. Daarom gaan we de komende jaren ook de samenleving hierbij betrekken, samen kom je verder tenslotte.

Als slot nog iets over de woonlasten. Geen OZB-verhoging, afval zelfde tarief en slechts een geringe verhoging voor het riool. Voor sommige inwoners gaan de lasten zelfs dalen, omdat we in vier gelijke stappen de hondenbelasting afschaffen. Erg plezierig in deze tijd.

Het college heeft de laatste jaren altijd de lijn gevolgd van zeker het eerste jaar van een begroting sluitend. En dan verder ook zoveel mogelijk, maar niet dringend. Maar wel tijdig op ontwikkelingen inspelen. Ook dit jaar denken we weer zo. En gelukkig zitten we even goed. Vandaar dat gouden randje. Via de tussentijdse rapportages en de diverse circulaires blijven we waakzaam en iedereen op de hoogte houden.

Behandeling begroting

- woensdag 5 oktober Begrotingscafé
- maandag 17 oktober Oordeelsvormende raadsvergadering begroting 2023 programma 1 en 3
- dinsdag 18 oktober Oordeelsvormende raadsvergadering begroting 2023 programma 2
- maandag 24 oktober Voor 09.00 uur algemene beschouwingen indienen met expliciete vragen
- dinsdag 1 november Raadsbehandeling

Voorstel
We stellen u voor over te gaan tot het vaststellen van de programmabegroting 2023, meerjarenbegroting 2024-2026 en het investeringsschema voor het jaar 2023.

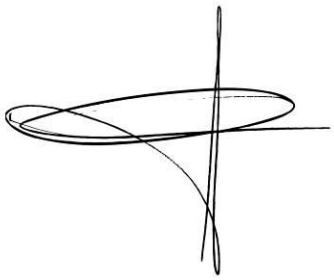
Burgemeester en wethouders van de gemeente Aalten,

De burgemeester

mr. A.B. Stapelkamp

De gemeentesecretaris

drs. A.J.M. Gildhuis

Aldus vastgesteld in de vergadering van de raad van de gemeente Aalten op 1 november 2022

de voorzitter,

mr. A.B. Stapelkamp

de griffier,

M.A.J.B. Fiering

Totaal financieel overzicht

Hieronder staat het verloop van het begrotingssaldo met als uitgangspunt de door de raad vastgestelde cijfers uit de Voorjaarsnota 2022. Daaronder zijn de mutaties vermeld die zijn meegenomen in deze begroting met op de volgende pagina's de toelichtingen.

bedragen x € 1.000

Nr.	Omschrijving (min teken houdt een voordeel in)	2023	2024	2025	2026
	Tekorten na Voorjaarsnota 2022	**2.820**	**3.264**	**3.510**	**3.540**
	Programma 1 Ruimte				
01.	SPUK-Sport uitkering	-80	0	0	0
02.	Optisport 't Walfort en Het Blauwe Meer	140	140	140	140
03.	Omgevingsdienst Achterhoek (ODA)	105	105	105	105
04.	Uitvoeringskosten Klimaatakkoord	200	200	200	200
05.	Noodzakelijke investeringen ruimtelijke ordening	250	250	250	250
	Programma 2 Sociaal Domein				
06.	Leader nieuwe periode 2023-2027, dekking AR	484	0	0	0
07.	Uitbreiding college met 0,2 fte	25	25	25	25
08.	Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland (VNOG)	69	69	69	69
09.	Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers (ECAL)	14	14	14	14
10.	Basisbibliotheek Achterhoekse Poort	13	13	13	13
11.	Welzijn op Recept	25	25	25	25
12.	Intensiveren transformatie sociaal domein	400	400	400	400
13.	Gemeenschapshuizen, dekking AR	250	0	0	0
14.	Brede Impuls Combinatiefuncties	20	20	20	0
15.	Laborijn	-190	-223	-324	-232
16.	Budgetten jeugdzorg	300	300	300	300
17.	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst (GGD)	75	68	63	55
	Programma 3 Bedrijfsvoering				
18.	Loonbegroting verhogen in verband met knelpunten	250	250	250	250
19.	Implementatie ICT-pakketten naar de cloud	132	45	45	45
20.	Rente langlopende leningen	115	224	321	412
21.	Afbouwen hondenbelasting in vier jaar	45	90	135	180
22.	Algemene uitkering, Meicirculaire 2022	-7.432	-8.327	-10.009	-5.634
23.	Onvoorzien ophogen	166	150	150	150
24.	Raadsprogramma 2022-2026	200	250	250	250
25.	Versterken algemene reserve	400	500	1.800	0
26.	Dekking algemene reserve 06. Leader nieuwe periode 2023-2027 zie programma 2	-484	0	0	0
27.	Dekking algemene reserve 13. Gemeenschapshuizen zie programma 2	-250	0	0	0
	Algemeen				
28.	Indexaties	1.870	2.109	2.109	2.109
	Overige mutaties	62	13	7	-20
	Totaal mutaties	**2.826**	**-3.290**	**-3.642**	**-894**
	Begrotingssaldo na alle mutaties	**-6**	**-26**	**-132**	**2.646**
		overschot	**overschot**	**overschot**	**tekort**

> Toelichting op de punten uit het financieel overzicht

Programma 1 Ruimte
01. SPUK-Sport uitkering, incidenteel € -80.000
Door een wetswijziging in 2019 is het recht op aftrek van BTW voor gemeenten op het gebied van sport komen te vervallen. Omdat de wetswijziging direct voortvloeit uit Europese regelgeving en dus geen bezuinigingsmaatregel is, heeft de Rijksoverheid toegezegd de opbrengst van deze extra belastingmaatregel terug te laten vloeien naar de benadeelden. Voor het jaar 2023 is € 80.000 aan inkomsten geraamd. Gemeenten kunnen in elk geval tot 2023 jaarlijks aanvragen. Op basis van een tussentijdse evaluatie wordt gekeken of de regeling wordt verlengd.

02. Optisport 't Walfort en Het Blauwe Meer, structureel € 140.000
De exploitatiebijdrage aan Optisport is voor 2023 aangepast conform de vastgelegde afspraken. Omdat de energiekosten deel uitmaken van de indexering en dit indexcijfer momenteel explosief stijgt, is voorlopig rekening gehouden met een stijging van € 140.000 voor 't Walfort en Het Blauwe Meer samen.

03. Omgevingsdienst Achterhoek (ODA), structureel € 105.000
In de begroting voor het jaar 2023 voorziet de ODA extra werkzaamheden. Grootste verandering komt voort uit de overheveling van de bodemtaken vanuit provincie naar gemeenten. Overigens is (nu) nog niet duidelijk of het budget (circa € 40.000) mee wordt overgeheveld. Hiermee is in de budgetten vooralsnog geen rekening gehouden. Daarnaast wordt extra inzet verwacht bij de basistaken asbest en de boa-taken, waarbij Aalten van dat laatste naar verwachting niet in die mate gebruik gaat maken. Belangrijke kanttekening is dat er uiteindelijk afgerekend wordt op daadwerkelijke afname. Verder zijn de indexaties verwerkt. Per saldo vraagt dit om een extra bijdrage van € 105.000.

04. Uitvoeringskosten Klimaatakkoord, structureel € 200.000
Vanaf 2023 tot en met 2030 krijgen medeoverheden en planbureaus voor de uitvoeringsmiddelen die voortvloeien uit het Klimaatakkoord en aanvullend klimaatbeleid 800 miljoen per jaar, volgens het coalitieakkoord 5,6 miljard cumulatief. Vooruitlopend hierop is in 2022 om de uitvoering van het bestaande klimaatbeleid te kunnen voortzetten door gemeenten een overbruggingsbudget ontvangen. Dat hield voor Aalten een bedrag in van ongeveer € 200.000. Hoe de 5,6 miljard precies verdeeld wordt, is nog onderwerp van gesprek tussen onder andere VNG, IPO en het Rijk. In afwachting hiervan is om aan de slag te kunnen in deze begroting vanaf 2023 al € 200.000 structureel budget opgenomen voor de kosten van het Klimaatakkoord en -beleid.

05. Noodzakelijke investeringen ruimtelijke ordening, structureel € 250.000
De komende jaren zijn er op gebied van een goede ruimtelijke ontwikkeling in brede zin binnen de gemeente de nodige projecten te realiseren. Daarvoor moet soms worden geïnvesteerd. Op voorhand kan niet worden aangegeven om welke projecten het gaat en wat de uiteindelijke kosten daarvan zijn. Om slagvaardig te werk te kunnen gaan, wordt met ingang van 2023 structureel een budget in de begroting gereserveerd ter dekking van allerlei kosten (na aftrek van mogelijke opbrengsten) van per saldo € 250.000 per jaar.

Programma 2 Sociaal Domein
06. Leader nieuwe periode 2023-2027, incidenteel € 483.500, dekking algemene reserve
Het jaar 2022 is het laatste uitvoeringsjaar van de eerste Leader Achterhoek. Tot en met 2021 zijn 63 projecten gesubsidieerd voor een totaalbedrag van € 5,6 miljoen. Hiervan hebben de gemeenten en het waterschap € 2,8 miljoen bijgedragen. Tijdens evaluatiegesprekken is gebleken dat alle deelnemende gemeenten ook in de nieuwe Leaderperiode 2023-2027 willen deelnemen als co-financier. Hoewel de besluitvorming hierover zowel nationaal als provinciaal nog niet is genomen, nemen we het bedrag van € 483.500 over de jaren 2023-2027 alvast mee in het begrotingsjaar 2023. Dit wordt gedekt uit de algemene reserve.

07. Uitbreiding college met 0,2 fte, structureel € 25.000
Het nieuwe college is ten opzichte van het vorige gegroeid met 0,2 fte. De hiermee gemoeide extra loonkosten bedragen € 25.000 per jaar.

08. Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland (VNOG), structureel € 69.000
De gemeentelijke bijdrage voor de VNOG stijgt in 2023 met € 107.000. Naast de loon- en prijsstijging wordt ingezet op een extra structurele formatieplaats voor vastgoed en hogere kosten voor informatieveiligheid (nieuw beleid). Aanvullend heeft het AB van de VNOG de Regeling Demarcatie vastgesteld. Hierin is de verdeling van de taken en verantwoordelijkheden tussen gemeenten en de VNOG op het gebied van de kazernes en de faciliteiten in de kazernes vastgelegd. Dit betreft dus een nieuwe inrichting van de samenwerking op dit terrein. De raad heeft een zienswijze ingediend, omdat zij vindt dat de extra kosten voor vastgoed uit de bestaande begroting betaald moeten worden en dat de nieuwe inrichting van de samenwerking niet mag leiden tot een toename van de gemeentelijke bijdragen. Het AB heeft het traject voor de behandeling van de begrotingswijziging in verband met de demarcatie verlengd tot november. Vooralsnog is wel deze hogere bijdrage opgenomen. Door de nieuwe inrichting van de samenwerking vallen bepaalde kosten uit onze begroting weg, dat is een bedrag van ongeveer € 38.000. Hierdoor resulteert een toename ten laste van ons begrotingssaldo van € 69.000.

09. Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers (ECAL), structureel € 14.000
De gemeentelijke bijdrage voor de ECAL wordt bepaald op basis van het aantal meters papier dat een gemeente in beheer heeft en wordt voor vier jaar vastgelegd. In de begroting 2023-2026 is deze meterprijs opnieuw vastgesteld, dit leidt tot een stijging van onze jaarlijkse bijdrage met € 14.000.

10. Basisbibliotheek Achterhoekse Poort, structureel € 13.000
Basisbibliotheek Achterhoekse Poort heeft in september 2021 in Aalten een nieuw pand betrokken aan het Lage Blik. Vanaf dat moment is een extra subsidie verleend waarmee de bibliotheek op drie ochtenden in de week extra is opengesteld. Dit om de zichtbaarheid te vergroten en de bibliotheek de kans te geven om de maatschappelijke functie verder uit te breiden. Deze subsidies zijn betaald van de coronamiddelen die de gemeente van de landelijke overheid heeft ontvangen voor het in standhouden van de culturele infrastructuur. Het is de bedoeling dat in de nieuwe budgetovereenkomst, die naar verwachting per 1 januari 2023 wordt gesloten tussen de gemeente en de bibliotheek, een definitief besluit wordt genomen over het structureel verruimen van de openingstijden in de toekomst. Gezien de positieve ervaringen tot nu toe is het budget alvast met € 13.000 verruimd.

11. Welzijn op Recept, structureel € 25.000
Afgelopen jaar is in samenwerking met Figulus Welzijn en drie huisartsenpraktijken in de gemeente Aalten de pilot ‘Welzijn op recept’ uitgevoerd. De resultaten zijn positief. In de eerste negen maanden van de pilot zijn ongeveer 45 inwoners door de huisarts verwezen naar een welzijnscoach. Deze deelnemers krijgen een individueel traject, waarin op basis van positieve gezondheid wordt onderzocht wat het best passend is. Een groot deel van deze inwoners heeft een activiteit gevonden waaraan zij langdurig deelnemen. Voor een klein deel is dit niet gelukt, maar heeft het traject voor meer zelfinzicht en bekendheid met het sociaal domein opgeleverd. Ongeveer de helft van de deelnemers was niet bekend bij Figulus Welzijn.
De pilot zorgt er eveneens voor dat welzijn en medisch domein elkaar makkelijker weten te vinden, ook met andere vragen dan welzijn op recept. De drie huisartsenpraktijken die hebben deelgenomen aan de pilot, willen hier graag mee doorgaan. De overige drie huisartsenpraktijken binnen de gemeente Aalten hebben aangegeven ook te willen werken met welzijn op recept als samenwerkingsconcept. Hiervoor is uitbreiding van de formatie van welzijnscoaches van Figulus Welzijn noodzakelijk. Daarom wordt vanaf 2023 in de begroting € 25.000 per jaar extra opgenomen.

12. Intensiveren transformatie sociaal domein, structureel € 400.000
Bij het opstellen van de begroting 2023 is binnen het sociaal domein een structureel bedrag gereserveerd van vier ton. Dit krijgt in de komende raadsperiode een nadere bestemming. Het is de bedoeling om dit budget op een zodanige manier in te zetten dat het gemeentelijk beleid zo goed mogelijk bijdraagt aan de (verzachting van) diverse sociale uitdagingen op allerlei maatschappelijk gebied, zoals bestaanszekerheid, armoedebestrijding, preventie, participatie, inburgering, sport en zorg.

13. Gemeenschapshuizen, incidenteel € 250.000, dekking algemene reserve
Algemene conclusie in het nieuwe beleidskader gemeenschapshuizen is dat er in aantal en omvang voldoende gemeenschapshuizen binnen de grenzen van de gemeente Aalten gerealiseerd zijn. Daarom wordt in principe niet meer financieel bijgedragen aan nieuwbouw of uitbreiding van bestaande gemeenschapshuizen. Voor drie initiatieven (uitbreidingswensen voor de Ringkamp in De Haart en het Kulturhus Lintelo en een burgerinitiatief rond de gemeenschapsvoorziening in De Dinxperlose Heurne) kan op basis van ingekomen inspraakreacties nog een uitzondering worden gemaakt. Deze drie initiatieven kunnen nog financieel ondersteund worden op basis van de nu nog van toepassing zijnde incidentele investeringssubsidieregeling. Het met deze initiatieven gemoeid gaande subsidiebedrag is nog onbekend, maar schatten wij in op een totaal van € 250.000. Dit wordt gedekt uit de algemene reserve.

14. Brede Impuls Combinatiefuncties, 2023 tot en met 2025 € 20.000
Via het plan Talent geven we uitvoering aan de rijksregeling Brede Impuls Combinatiefuncties. Hierdoor worden, met cofinanciering van het Rijk, combinatiefuncties gerealiseerd die sport, bewegen, kunst en cultuur verbinden met het sociaal domein, waardoor een sterke vitale sociale basis ontstaat waarin iedereen kan meedoen. Het plan Talent wordt inmiddels breed gedragen in onze gemeente. De huidige afspraken lopen tot 1 september 2022. Er is besloten om dit plan met drie jaar te verlengen. Uitgangspunt in het nieuwe plan is het structureel maken van de basis van Talent, te weten de inzet van twee fte talentverbinders en hiervoor structureel middelen in de gemeentebegroting op te nemen.
Daarnaast wordt de inzet van de talentcoaches uitgebreid en jaarlijks een budget voor de concrete uitvoering van activiteiten vrijgemaakt, omdat de rijksbijdrage hierin niet voorziet. De afspraken over de inzet van de talentcoaches en het activiteitenbudget gelden voor een periode van drie jaar. De huidige samenwerkingspartners conformeren zich hieraan. Om dit nieuwe plan te kunnen realiseren is per saldo voor de komende drie jaar een extra bijdrage nodig van € 20.000 per jaar.

15. Laborijn, € -190.000 / € -223.000 / € -324.000 / € -232.000
In 2022 had Laborijn een begroting ingediend met sterk stijgende uitvoeringslasten. De gemeenteraad heeft in haar zienswijze gevraagd om een nadere analyse van deze stijging en een plan van aanpak met als insteek dat de uitvoeringskosten moeten worden beperkt. Hoewel wij deze stijging op voorhand niet hadden geaccepteerd, hadden we de budgetten wel op basis van ‘worst case’ scenario opgenomen. Laborijn is hiermee aan de slag gegaan en het is haar gelukt om de stijging van de uitvoeringskosten in totaal vanaf 2023 te beperken (ten opzichte van de begroting 2022). Dit heeft voor Aalten een gunstig financieel effect, per saldo levert dit nu een voordeel op voor onze meerjarenbegroting.

16. Budgetten jeugdzorg, structureel € 300.000
In de Voorjaarsnota 2022 was naar aanleiding van de gestegen kosten voor jeugdzorg een structureel doorgevoerde stijging van de budgetten van € 700.000 verwerkt. Daarnaast werd voor boekjaar 2022 aanvullend € 300.000 opgenomen. Op dit moment is nog moeilijk in te schatten hoe de totale kosten van jeugdzorg in 2022 bedragen. Enerzijds komt dit door de openeinderegeling en de verschuiving naar zwaardere zorg. Anderzijds vallen de financiële gevolgen van de volledig nieuw ingerichte inkoop van de jeugdzorg, waarvan de ingangsdatum op 1 juli 2022 lag, nog niet te overzien. Gezien deze onzekerheid is er bij het opstellen van deze begroting voor gekozen de genoemde € 300.000 structureel aan de jeugdbudgetten toe te voegen. Hiermee wordt de mutatie van € 1.000.000 uit de Voorjaarsnota 2022 volledig structureel.

17. Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst (GGD), € 75.000 / € 68.000 / € 63.000 / € 55.000
Op basis van de loon- en prijsstijging (waarbij rekening is gehouden met het hoge indexcijfer van 5,89%) neemt de gemeentelijke bijdrage voor de GGD vanaf 2023 toe met € 43.000. Het AB van de GGD heeft eind 2021 besloten tot uitvoering van het programma ‘GGD NOG Robuust’ om de GGD robuuster en daarmee toekomstbestendig te maken. Deze uitvoering leidt tot een structurele extra bijdrage van € 12.000, met daarnaast een incidentele bijdrage van € 20.000 in 2023, € 13.000 in 2024 en € 8.000 in 2025. Hiermee zijn onze budgetten opgenomen conform de 3e begrotingswijziging 2023 van de GGD.

Programma 3 Bedrijfsvoering
18. Loonbegroting verhogen in verband met knelpunten, structureel € 250.000
Het personeelsbudget wordt verhoogd met € 250.000. In de Voorjaarsnota 2022 is daar ook al over geschreven. Het betreft onder meer de kosten voor een Ciso, regelanalist, schuldhulpverleningsconsulent en jeugdconsulent. In alle gevallen gaat het om uitbreiding van (parttime) werkzaamheden door wettelijke eisen of de veranderde samenleving. Het huidige hoofd Bedrijfsvoering heeft nu nog de rol van Ciso, maar dat mag en kan niet meer in een managementfunctie. Een Ciso moet onafhankelijk zijn en krijgt om die reden een aparte functie. Maar ook op het gebied van informatieveiligheid en privacy worden steeds meer eisen gesteld door de wet en komt er steeds meer op ons af. We noemen de verplichte datalekkenregistratie, de audit voor handhavers Wet politiegegevens (Wpg), het steeds meer voorkomen van veiligheidsincidenten en ga zo maar door. We hebben hier onvoldoende formatie voor.
Voor onder andere de Omgevingswet hebben we een regelanalist nodig. Een regelanalist vertaalt samen met de verantwoordelijke collega’s de juridische regels die in het omgevingsplan staan naar toepasbare regels (vragenbomen) in het omgevingsloket. Maar heeft ook een rol in het informatiebeheer.
Helaas zien we het aantal burgers dat in financiële problemen komt toenemen. Door de energiecrisis en de inflatie. Een heleboel gezinnen komen niet meer uit. Deze mensen moeten zo goed mogelijk bijgestaan worden en dat redden we niet meer met één fte. Ook voor wat betreft de jeugd zijn we niet zonder zorgen. De problematiek wordt groter door allerlei factoren. Vooral de tijd die de zorg en de indicatie kost neemt toe. Er worden hier nu vier functies genoemd. Hoe dit precies ingevuld wordt is nog even de vraag qua omvang en positionering. We houden de raad via de tussentijdse rapportages goed op de hoogte.

19. Implementatie ICT pakketten naar de cloud, in 2023 € 132.000 en vanaf 2024 structureel € 45.000
PinkRoccade heeft aangekondigd hun financiële pakket inclusief heffingen over te brengen naar een beveiligde cloud omgeving. Daarnaast bouwen ze de financiële pakketten om, zodat de financiële omgeving (iFinanciën) voldoet aan de laatste moderne technische standaarden. Hierdoor kan PinkRoccade sneller updates uitbrengen en nog sneller security eisen doorvoeren. Deze doorontwikkeling van het pakket betekent dat we Civision Heffen en Middelen moeten migreren naar de cloud.
Sinds 2016 werkt de organisatie digitaal en zaakgericht en maakt hierbij gebruik van de applicatie Join Zaak & Document. De applicatie draait op dit moment op onze eigen systemen. Decos werkt op dit moment aan een volledig nieuw platform, waarbij het uitgangspunt is dat alle ontwikkeling via de cloud gaat verlopen en iedereen over moet stappen naar SAAS (Software-as-a-Service).
Doordat de nieuwe applicaties in de cloud gaan draaien hebben we wel te maken met onderhoudskosten van deze omgevingen en eenmalige implementatiekosten in 2023. Hiervoor is in 2023 € 132.000 gereserveerd en structureel € 45.000.

20. Rente langlopende leningen, € 115.000 / € 224.000 / € 321.000 / € 412.000
De groei van de wereldeconomie neemt af als gevolg van de oorlog in Oekraïne. De oorlog leidt tot een sterke stijging van energieprijzen en andere grondstoffen. De verwachting is daarom dat de centrale banken hun monetaire beleid verkrappen. Ook wordt het schuldenopkoopprogramma door de Europese Centrale Bank (ECB) gestopt. In juli 2022 heeft de ECB de belangrijkste rentes met een half procentpunt verhoogd. Hiermee komt een einde aan een lange periode van negatieve rente. De ECB wil hiermee de torenhoge inflatie afremmen. Er worden nog meerdere verhogingen verwacht. Ook de lange rentes zijn inmiddels sterk gestegen. Eind 2023 wordt voor 10 jaar een rente voorzien van ongeveer 2,75%, dit hebben we aangehouden in de voorliggende begroting.

21. Afbouwen hondenbelasting in vier jaar, oplopend € 45.000 per jaar
Op 31 mei 2022 is bij de vaststelling van de kaders voor begroting 2023-2026 het amendement aangenomen voor het (gefaseerd) afschaffen van de hondenbelasting in de gemeente Aalten per 1 januari 2023. Afgesproken is om de hondenbelasting in vier jaar af te bouwen. Onze baten nemen met het afbouwen van de hondenbelasting af met € 45.000 per jaar.

22. Algemene uitkering, € -7.432.000 / € -8.327.000 / € -10.009.000 / € -5.634.000
De klapper van deze begroting komt dit keer op naam van de algemene uitkering. De uitkering van het Rijk op basis van het gemeentefonds zorgt voor de jaren 2023 t/m 2025 voor substantiële financiële toevoegingen die oplopen van 7,4 miljoen euro in 2023 tot 10 miljoen euro in 2025. Dit conform de door de raad vastgestelde begrotingskaders (zoals gebruikelijk) op basis van de Meicirculaire 2022. Het jaar 2026 wordt in de context van de algemene uitkering omschreven als het ravijnjaar en valt terug naar 5,6 miljoen euro. Over het laatste jaar is op dit moment nog geen duidelijkheid te geven, de opschalingskorting staat nog geheel voor dat jaar en met name de systematiek van de groei van de algemene uitkering is door het kabinet vanaf 2026 fors ingeperkt door geen volume deel meer toe te passen.
Voor een gedetailleerde verklaring van de cijfers verwijzen we naar de toelichting in raadsmededeling van 15 juni 2022: Raadsmededeling 102-2022 Gevolgen meicirculaire 2022

Beknopt komen de volgende onderdelen daar aan de orde:
a. De invoering van het nieuwe verdeelmodel.
In theorie zou dit op basis van de huidige stand van zaken een voordeel van ongeveer € 86 euro per inwoner per jaar voor Aalten betekenen. Maar er lopen nog diverse onderzoeken naar het nieuwe model. Mede daarom en om de ‘pijn’ voor nadeelgemeenten te verzachten is een ingroeipad bepaald. Dit betekent dat in 2023 per inwoner € 7,50 mag worden opgenomen, in 2024 € 22,50 en voor 2025 € 37,50 per inwoner per jaar. Voor 2026 zijn de afspraken nog niet gemaakt, in afwachting van de onderzoeken en daarom is ook hetzelfde aangehouden als in 2025.
b. Het accres.
Groeien de (verwachte) uitgaven van het Rijk, dan groeit het gemeentefonds mee. Dat is mooi, maar ook blijkt in de praktijk dat het Rijk het niet altijd lukt om alle geplande uitgaven te doen. Dat heet onderuitputting. Daarom is vanaf 2023 een structurele veiligheidsbuffer aangehouden van € 500.000. Daarnaast schieten de ramingen met betrekking tot de prijsontwikkelingen (inflatie) door het denkbeeldige plafond. Hiervoor is een correctie aangebracht van € 525.000. In hoeverre beide buffers toereikend zijn of vrij kunnen vallen valt pas te bezien in de komende jaren, maar gezien het huidige grillige economische klimaat, is enige voorzichtigheid geboden.
c. De oploop van de opschalingskorting is voor de duur van de kabinetsperiode geschrapt.
Het betreft een reeks die oploopt van landelijk € 400 miljoen in 2023 naar € 675 miljoen in 2025. De reeks eindigt echter wel in een korting van € 975 miljoen in 2026, zoals voorzien. Voor 2023 t/m 2025 betekent dit dat voor die jaren een voordeel ingeboekt is dat oploopt naar ruim € 950.000 in 2025.

d. Compensatie tekorten jeugdzorg.
Het kabinet stelt voor 2023 incidenteel € 1.445 miljoen extra beschikbaar voor de jeugdzorg. Hierbij gaat het kabinet ervan uit dat gemeenten inzetten op besparingsmaatregelen voor een bedrag van € 374 miljoen op de jeugdzorguitgaven in 2023. Daarnaast gaat het kabinet de komende tijd met gemeenten en andere relevante partijen in gesprek over de Hervormingsagenda Jeugd. Die moet bestaan uit een combinatie van een set van maatregelen en een financieel kader waarmee een structureel houdbaarder jeugdstelsel wordt gerealiseerd. Het kabinet zal bij het afsluiten van de Hervormingsagenda ook besluiten over de extra middelen voor 2024 en verder die aan gemeenten beschikbaar worden gesteld.
De compensatie voor 2023 is volledig gegeven (100% ofwel ruim € 2,2 miljoen). Voor de jaren 2024 en verder mag als raming worden opgenomen de netto-reeks van de arbitragecommissie. Ten tijde van de meicirculaire was nog niet bekend of dat voordeel voor 100% ingeboekt mocht worden. Inmiddels is dit wel toegestaan door de toezichthouders van de provincie. Maar omdat er door het kabinet nog niets is toegezegd en de Hervormingsagenda ook nog tot lagere uitkeringen kunnen leiden is 75% van de berekende reeks opgenomen en wel de volgende bedragen: 2024 € 1.500.000, 2025 € 1.382.000 en 2026 € 953.000. Het nettoeffect op de begroting hiervan is voor de betreffende jaren € 350.000 lager, omdat die buffer al meegenomen was ten tijde van eerdere ramingen.

bedragen x € 1.000

Groei algemene uitkering op hoofdlijnen	2023	2024	2025	2026
a. Nieuw verdeelmodel	203	610	1.017	1.017
b. Accres	4.769	5.805	7.007	4.014
c. Vervallen opschalingskorting	575	762	953	0
d. Middelen jeugdzorg	1.885	1.150	1.032	603
Totaal netto effect	**7.432**	**8.327**	**10.009**	**5.634**

23. Onvoorzien ophogen, in 2023 € 166.000 en vanaf 2024 structureel € 150.000
De afgelopen jaren was het de gewoonte om jaarlijks € 200.000 voor onvoorziene kosten mee te nemen in de begroting. Met ingang van voorliggende begroting wordt, gezien alle ontwikkelingen die er zijn, voorgesteld om onvoorzien te verhogen naar € 350.000. Daarmee komt de post onvoorzien op circa een half procent van ons begrotingstotaal. Dat houdt in dat er iets meer budgettaire ruimte in de begroting zit om te kunnen anticiperen op ontwikkelingen. Onveranderd blijft dat in de voorjaarsnota van een boekjaar dit budget (of het restant als er al aanspraken op gedaan zijn) automatisch vrijvalt ten gunste van het begrotingssaldo van dat jaar. Voor 2023 is al voor € 16.000 beslag gelegd op de post onvoorzien. Om die reden is de mutatie in 2023 hoger dan in de overige jaren.

24. Raadsprogramma 2022-2026, in 2023 € 200.000 en vanaf 2024 structureel € 250.000
Voor de nieuwe raadsperiode is er net zoals in de raadsperiode 2018-2022 weer een raadsprogramma opgesteld. De financiële invulling vindt in het tweede half jaar van 2022 plaats, op voorhand is hier in 2023 een bedrag van € 200.000 gereserveerd en vanaf 2024 € 250.000. Nadere uitwerking en aanwending volgen bij de behandeling en vaststelling van het Uitvoeringsprogramma door de gemeenteraad in december 2022.

25. Versterken algemene reserve, € 400.000 / € 500.000 / € 1.800.000
Het jaar dat gemeenten opgezadeld worden met forse kortingen is 2026, omdat het kabinet na 2025 nog geen duidelijkheid wil geven, maar wel forse kortingen heeft ingeboekt op het gemeentefonds. Vooralsnog leidt dat in deze begroting tot een verwacht tekort voor 2026 van bijna 2,7 miljoen euro. Hoe dit af gaat lopen valt op dit moment helaas niet in te schatten. Daarom is ervoor gekozen om de ruimte die er in de jaren 2023 € 400.000, 2024 € 500.000 en in 2025 1,8 miljoen euro in de begroting zit, in afwachting van meer duidelijkheid, veilig te gebruiken ter versterking van de algemene reserve. Opgeteld over de drie jaar levert dit 2,7 miljoen euro op. Een bedrag dat als er niets verandert het tekort over 2026 van bijna 2,7 miljoen euro dekt.

26. Dekking algemene reserve 06. Leader nieuwe periode 2023-2027, incidenteel € 483.500
Zie toelichting in programma 2.

27. Dekking algemene reserve 13. Gemeenschapshuizen, incidenteel € 250.000
Zie toelichting in programma 2.

Algemeen
28. Indexaties, in 2023 € 1.870.000 en vanaf 2024 structureel € 2.109.000
Onderstaand een overzicht dat inzicht geeft in de gebieden en hoogten van de diverse indexaties.

bedragen x € 1.000

Gevolgen van de indexatie	2023	2024	2025	2026
Loonindexatie 4%	581	581	581	581
Externe kosten 5% en 10%	433	433	433	433
Zorgbudgetten 5,3%	320	320	320	320
Budgetsubsidies 5%	220	220	220	220
Inkoop Zorg 2,65% en 5,3%	239	478	478	478
Opbrengsten huren leges rechten overig 3%	-53	-53	-53	-53
Buffer voor nog te verwachten indexaties	130	130	130	130
	1.289	1.528	1.528	1.528
Totale indexatie prijzen	**1.870**	**2.109**	**2.109**	**2.109**

Voor wat betreft de loon- en prijsgevoelige onderdelen van de begroting houden we altijd de cijfers aan uit de meest recente meicirculaire. In dit geval dus die uit 2022. Gebruikelijk is om voor het volgende jaar de index toe passen voor het jaar 2023. Dat zou neerkomen op een index van 3,6% voor de loongevoelige en 2,3% voor de prijsgevoelige budgetten. Feitelijk zou dat deze keer tot een te lage indexering leiden, omdat er in het lopende jaar 2022 al behoorlijke stijgingen te zien zijn. Die zijn voor een deel al in de begroting verwerkt, denk maar aan bijvoorbeeld de bijstellingen van de zorgbudgetten in de Najaarsnota 2021 en Voorjaarsnota 2022. Daarom is ervoor gekozen de loongevoelige onderdelen met een geschatte 5,3% te indexeren en de prijsgevoelige onderdelen met 5%. Hieronder vallen de kosten voor inkoop goederen en diensten bij derden. De kosten van energie zijn met 10% geïndexeerd. Omdat een deel van de inkoop zorg nieuw is aanbesteed en de tarieven vastliggen tot en met juni 2023, zijn die zorgbudgetten maar een half jaar geïndexeerd met 2,65%. Naast de toegepaste index is er nog bedrag van € 130.000 opgenomen als buffer voor tegenvallers. Verder is de verwachting dat de aanhoudende inflatie de algemene uitkering verder omhoog zal brengen. Immers wanneer het Rijk meer uitgeeft, groeit het gemeentefonds mee.

Toelichting begroting 2023

In lijn met de door de raad vastgestelde Financiële verordening (Gemeentewet artikel 212), legt het college uiterlijk 31 mei de raad de kaders van de komende begroting voor. Deze voorlopige kaders voor de begroting zijn in de raadsvergadering van 31 mei 2022 vastgesteld.

Het college streeft naar een sluitende begroting voor 2023 en zo mogelijk ook voor de jaren daarna. Met alle vraagtekens wordt getracht een goed onderbouwde en sluitende begroting voor het jaar 2023 te realiseren. Mocht het zo zijn dat het Rijk onvoldoende helderheid verschaft, behoort een sluitende begroting door een onttrekking aan de algemene reserve tot de mogelijkheden. De volgende uitgangspunten waren vastgesteld (vet gedrukt de aanvullingen hierop):

1. De algemene uitkering wordt opgenomen op basis van de Meicirculaire 2022, eventueel aangevuld met de meest actuele informatie over belangrijke richtlijnen/afspraken rondom het gemeentefonds.
   De Meicirculaire 2022 is verwerkt en vormt wat betreft de algemene uitkering de basis voor deze begroting zoals afgesproken in de kaders. Latere beschikbaar gekomen informatie, zoals over het mogelijk toestaan van 100% van de jeugdmiddelen vanaf 2024, is niet meegenomen. Gewacht wordt op verwerking van dit soort informatie in de circulaires.

2. Bij een mogelijk tekort en onvoldoende duidelijkheid vanuit Den Haag, wordt in afwachting daarvan gewacht met het starten van bezuinigingsoperaties. In dat geval wordt duidelijk gemaakt hoe groot het tijdelijke gat in de begroting is en wordt de tijdelijke dekking gezocht door een onttrekking aan de algemene reserve voor 2023. Ook wordt dan in overleg met de provincie als toezichthouder getreden.
   Bij het opstellen van deze begroting zijn geen bezuinigingen toegevoegd. Voor 2026 is voorlopig dekking gezocht voor het tekort van bijna 2,7 miljoen euro in de algemene reserve. Deze op dit moment voorziene onttrekking in 2026 wordt gedekt door in de jaren 2023 t/m 2025 2,7 miljoen euro toe te voegen aan de algemene reserve.

3. Subsidies en bijdragen aan derden worden geïndexeerd op basis van de prijsindex overheidsconsumptie (zie hieronder als voorbeeld uit de septembercirculaire 2021) uit de Meicirculaire 2022, tenzij er budgetafspraken zijn gemaakt over de indexering.
   Zie de toelichting op punt 25 op de vorige pagina.

4. De budgetten die betrekking hebben op externe kosten worden eveneens volgens de onder 3 genoemde index geïndexeerd, tenzij er andere afspraken zijn gemaakt met leveranciers. Beoordeeld wordt waar er extra indexatie moet plaatsvinden zoals bij energie en brandstof.
   Zie de toelichting op punt 25 op de vorige pagina.

5. Met betrekking tot de loongerelateerde budgetten wordt uitgegaan van de in Meicirculaire 2022 opgenomen ‘loonvoet sector overheid’.
   Zie de toelichting op punt 25 op de vorige pagina.

6. Zoals gebruikelijk worden de afvalstoffen- en rioolheffing op een dekkingspercentage van 100% gesteld.

7. De overige leges en rechten worden voorlopig met 3% geïndexeerd.

8. Waar nodig en kwantificeerbaar worden covid en of Oekraïne gerelateerde effecten meegenomen.

Global Goals in de begroting
In 2015 is de agenda met 17 Global Goals for Sustainable Development aangenomen door alle lidstaten van de Verenigde Naties. Een ambitieuze agenda welke van alle lidstaten de nodige inzet eist. Ook op lokaal niveau is het nodig om ons in te zetten om de gezamenlijke doelen te kunnen bereiken. De eerste stappen hebben wij als gemeente al gezet en de komende jaren zetten we meer en meer stappen om de Global Goals in onze organisatie en in de projecten te borgen.

In 2021 hebben wij praktische ervaring opgedaan bij het project herinrichting Dijkstraat en Admiraal de Ruyterstraat. De meerwaarde van het werken vanuit de Global Goals heeft zich daar bewezen en daarom heeft de gemeente zich officieel aangemeld als Global Goals-gemeente. De prijs voor de meeste inspirerende Global Goals gemeente 2022 voor het thema 'Verbinder' voor dit project, is tevens een bevestiging dat we op de goede weg zijn. De volgende stap is om de doelen duidelijk zichtbaar te maken en het verder intern en extern te verankeren. Dat begint met bewustwording en het in kleine stappen praktisch toepassen. Daarbij stellen we onszelf de vraag: Wat doen we nu eigenlijk allemaal? Welke doelen raken we bijvoorbeeld met onze begroting? Om dit inzichtelijk te maken is het wenselijk om per programma weer te geven welke doelen we raken. Dit is dan ook de eerste begroting waarin we per programma de betreffende doelen uitlichten. Zo werken we aan de bewustwording van Global Goals in ons dagelijks werk.

Gemeente Aalten

Ruimte

Programma 1

Programma 1 Ruimte

Programmacoördinator: **G. Sikking**

1. Ontwikkeling binnen dit programma

Omgevingswet

Minister De Jonge voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening heeft het ontwerp-Koninklijk Besluit (KB) met de inwerkingtredingsdatum van 1 januari 2023 voor de Omgevingswet aangeboden aan de Eerste en Tweede Kamer. De genoemde datum biedt alle betrokken partijen duidelijkheid en bovenal meer zekerheid om goed te kunnen oefenen met het nieuwe digitale systeem en de nieuwe manier van werken. Het is echter nog onduidelijk of deze datum wordt gehaald omdat deze pas in september/oktober in de Eerste Kamer wordt behandeld. Als gemeente Aalten wachten we niet af en is in 2022 de startnotitie voor het opstellen van onze Omgevingsvisie vastgesteld. Dit is het begin document voor het opstellen van een omgevingsvisie. Deze visie moet 2 jaar na het inwerking treden van de Omgevingswet klaar zijn. Daarnaast is het DSO (Digitaal Stelsel Omgevingswet) voor de daadwerkelijke invoering van de Omgevingswet operationeel. Vanuit alle deelprojecten wordt de komende jaren hard gewerkt om de benodigde elementen op tijd klaar en operationeel te hebben.

Woningbouw

De regiegroep Wonen heeft een koers bepaald om de woningbouw te kunnen versnellen de komende jaren. Concreet betekent dit dat de komende jaren er flink geschakeld moet worden om de woningbouw en/of het ruimtelijk programma van de gemeente te kunnen versnellen. Denk hierbij aan ambtelijke capaciteit/ ondersteuning op het gebied van exploitatie overeenkomsten, inrichting openbare ruimte, toetsing verkeer en parkeren, stedenbouwkundig advies, enzovoort. Hiervoor is een ambitieuze planning opgesteld waarbij de regiegroep uitgaat van een optimale situatie waar tijdens de planprocedures er niks tegenzit. Concreet resulteert dit in de onderstaande planning voor gehele gemeente Aalten: 2023 120 woningen; 2024 120 woningen; 2025 120 woningen.

Om de woningbouw te versnellen is een Woningbouwimpuls in het leven geroepen. Daarvan loopt tot september 2022 de vierde tranche. Om aanspraak te kunnen maken op deze impulsgelden moet er sprake zijn van samenhang tussen de verschillende projecten. Het gaat hierbij om geografische, coördinerende en/of financiële samenhang. Alleen als projecten op twee van deze drie punten scoren, kan een samengestelde aanvraag met minimaal 200 woningen worden ingediend. Dit is in de gemeente Aalten niet het geval. Er zijn signalen dat de regeling van de vijfde tranche wat meer ruimte biedt voor situaties zoals binnen onze gemeente. Daarnaast maken we vanzelfsprekend gebruik van de provinciale en regionale subsidiemogelijkheden.

Regionaal Programma Werklocaties

In het Regionale Programma Werklocaties voor de Achterhoek (RPW) 2019-2023 is vastgesteld dat bij de kern Aalten behoefte bestaat aan uitbreiding van bedrijventerrein: 5 hectare op de korte termijn (tot 2023) en 8 à 10 hectare op de langere termijn (2023-2030). Op de bestaande bedrijventerreinen in Aalten is niet/nauwelijks ruimte meer beschikbaar. De lokaal gewortelde en gevestigde bedrijven kunnen niet in hun uitbreidingsvraag worden voorzien, waarmee de kans op verplaatsing naar elders toeneemt. De gemeente is voornemens om de uitbreidingsbehoefte van lokale bedrijfsleven te faciliteren, en hiermee behoud van bestaande en groei van nieuwe werkgelegenheid. Vanuit deze achtergrond wordt een locatiekeuze-onderzoek uitgevoerd voor een nieuw aan te leggen bedrijventerrein(en) voor de kern Aalten.

Klimaatstrategie

Het klimaat verandert, en daarvan gaan we steeds meer de effecten merken. We waren in Nederland gewend aan een relatief gelijkmatig weerbeeld, met af en toe een extreme weersituatie. Maar door de opwarming van de aarde, krijgen we ook in Nederland steeds vaker te maken met extreme weersbeelden. Wat is de klimaatopgave voor de gemeente Aalten? Hoe gaan we de Aaltense burgers, bedrijven en instellingen hierbij betrekken en tot actie motiveren? We doen al veel bij herinrichting van straten maar hoe kunnen we de beschikbare middelen nog beter inzetten? Dat zijn vragen die in de Klimaatstrategie Aalten zijn beantwoord. De komende jaren ligt de nadruk op de uitwerking van de maatregelen en wanneer deze uitgevoerd moet worden.

Regionale energiestrategie
Duurzaamheid is momenteel een groot onderwerp binnen de organisatie. De uitwerking van diverse deelprojecten loopt al enige tijd en ook de komende jaren liggen er nog verschillende uitdagingen waar wij mee aan de slag moeten. Sommige deelprojecten zijn doorlopend en hebben ontwikkelingen welke in 2023 spelen. De RES 2.0 wordt voor juli 2023 door college en raad vastgesteld. Het RES-traject is voor nu vooral het voor 2030 realiseren van het Achterhoekse bod van 1,35 TWh aan hernieuwbare energie door zon en wind in de Achterhoek. Belemmeringen liggen vooral op het gebied van de netcongestie. Er is nauwelijks of geen leveringscapaciteit op het Achterhoekse elektriciteitsnet. Liander en Tennet zijn aan zet voor netverzwaring. De RES kan niet los worden gezien van het ruimtelijk kader voor de gemeente Aalten: het Uitnodigingskader zon en wind. Het Ukzw is in 2021 vastgesteld en we moeten nog een besluit nemen over het uitzetten van een tender voor zon op land. Dit is afhankelijk van de potentie van zon op dak die uit het onderzoek van LTO en AGEM zal blijken.

Warmtetransitie
In de Transitievisie Warmte is enige richting gegeven aan het warmtealternatief voor aardgas in de verschillende wijken. Dit is nog niet concreet uitgewerkt. In de komende periode worden concrete uitvoeringsplannen en omgevingsplannen gemaakt. Deze concreetheid is nodig voor woning- en gebouweigenaren. Afhankelijk van welk type warmtevoorziening voor de wijk gekozen wordt, en welke stappen er in de komende jaren gezet gaan worden, kunnen zij bepalen welke verduurzamingsmaatregelen verstandig zijn om te nemen. De gemeente heeft nog geen helderheid over haar wettelijke bevoegdheden. Zo ontbreekt er nog een specifieke bevoegdheid om een gebied aan te wijzen waar niet langer aardgas geleverd kan worden. De insteek van de wijk/buurtuitvoeringsplannen is dat er voor iedereen een betaalbaar aanbod komt. Vanaf 2022 starten we met het opstellen van een wijk/buurtuitvoeringsplan per wijk/buurt.

Energiearmoede
Energiearmoede is een groeiend probleem in Nederland. Meer en meer gezinnen worstelen met het kunnen (blijven) betalen van hun vaste lasten, waaronder de maandelijkse energiekosten. In de afgelopen periode zagen we een schrikbarende stijging van de energieprijzen, waardoor deze problemen voor nóg meer huishoudens helaas aan de orde van de dag zijn.
De energietoeslag voor huishoudens met een laag komen heeft een duidelijke link met het armoedebeleid en wordt om die reden besproken in programma 2. Naast deze energietoeslag hebben we van het Rijk in 2022 twee beschikkingen ontvangen voor de aanpak van de Energiearmoede. Vanuit deze beschikkingen worden diverse projecten en trajecten ingezet voor de aanpak van energiearmoede. In 2022 is in de gemeente Aalten een pilot uitgevoerd met 11 huishoudens op het gebied van energiearmoede. De resultaten van de pilot waren positief en daarom is het vervolgtraject in gang gezet. Hierbij worden 85 huishoudens voorzien van advies en hulp om energiearmoede tegen te gaan.
De gemeente Aalten is tevens ambtelijk afgevaardigd in een regionale werkgroep, waarin wordt nagedacht over een duurzame witgoedregeling, isolatiemaatregelen en andere manieren om energiearmoede tegen te gaan. Ook draagt de gemeente Aalten bij aan een onderzoek naar het opzetten van een Achterhoekse Energiebank. De ervaringen in bijvoorbeeld de regio Arnhem met een dergelijke Energiebank zijn positief en daarom wordt dit nader uitgewerkt voor onze regio.

Centrumvisie Dinxperlo
Vanuit de centrumvisie Dinxperlo zijn er diverse deelprojecten opgestart om uitvoering te geven aan de vastgestelde visie. Eén van die deelprojecten is de herinrichting van de openbare ruimte van het centrumgebied. Door de combinatie met de grensbeleving goed in het project te borgen en dit in de openbare ruimte ook expliciet zichtbaar te maken, is ervoor gekozen om het centrumgebied als project samen te voegen met de herinrichting van de Heelweg en de Allee. Dat heeft een direct raakvlak met Duitsland en daarom is voor dit project ook een samenwerking met Stadt Bocholt aangegaan. Zij zitten bij ons aan tafel om de Heelweg als coproductie aan te pakken. Om dit project goed op te kunnen pakken, is een bouwteam gevormd. In 2022 is het participatie- en ontwerpproces doorlopen om te komen tot een gedragen ontwerp. Het definitieve ontwerp wordt in het eerste kwartaal opgeleverd voor de verdere besluitvorming. Het bouwteam koerst op een start uitvoering na de zomervakantie van 2023. Belangrijk uitgangspunt is dat bij dit project wederom vanuit de Global Goals wordt gewerkt. De focus ligt hierbij voornamelijk op de principes circulair bouwen, klimaat adaptieve en natuur inclusieve inrichting en voor iedereen toegankelijk.
Vanuit de deelprojecten zijn er nog meerdere activiteiten welke doorlopen in 2023. Het gaat hierbij met name over de verplaatsing van de supermarkt, herontwikkeling Aldi, het bepalen van mogelijke herbestemmingen in het centrumgebied en woningbouw op locatie de Wegwijzer. De inzet van de dorpsmanager werkt als verbindende schakel tussen de verschillende deelprojecten en de directe omgeving.

Horecavisie
In 2020 is een eerste aanzet gemaakt voor het opstellen van een horecavisie. Deze zou eind 2020 klaar zijn. Mede door corona, waardoor we hebben gezien hoe snel dit effect op onze horeca kan hebben, is er nog geen horecavisie opgesteld. De inzichten die we hebben opgedaan door deze situatie zijn zeer nuttig voor een dergelijke visie. Het opstellen van een horecavisie wordt daarom opnieuw opgepakt waarbij vooraf wordt bekeken en afgestemd wat in deze visie moet worden opgenomen. Dit is in 2022 nader uitgewerkt en vastgesteld en in 2023 wordt de daadwerkelijke horecavisie opgesteld.

Toerisme
In het proces van uitvoering van zowel de regionale vrijetijdsagenda als de lokale nota vrijetijdseconomie staan in 2023 enkele nieuwe projecten op de planning:

- Regionaal wordt het programma vitaliteit verblijfsrecreatie uitgerold. Dit programma is gericht op kwaliteitsverbetering en verdere professionalisering van het bestaande aanbod in de verblijfssector. Via trajecten waarbij experts worden ingezet wordt aan bedrijven advies en ondersteuning geboden in de vorm van bedrijfsreviews, coaching en begeleiding bij het opstellen van meerjarenplannen.
- Lokaal wordt in 2023 onderzocht op welke wijze de kernen het onderscheidend aanbod willen profileren en verdiepen. Samen met de partijen wordt onderzocht of de huidige profilering aanscherping behoeft en hoe hier vanuit de beschikbare middelen het beste uitvoering aan gegeven kan worden. Specifiek wordt hierbij gekeken naar de online marketing en grensoverschrijdende gezamenlijke (evenement)promotie.

2. Welke concrete doelstellingen zijn er?

	Thema	Doelstelling	Actie 2023
1	Omgevingswet	De deelprojecten welke noodzakelijk zijn voor de invoering van de Omgevingswet, zijn gereed en operationeel.	Januari 2023 - Het DSO is op 1 januari 2023 ingericht en operationeel.
2	Omgevingswet	Onze inwoners worden betrokken bij het opstellen van de Omgevingsvisie.	November 2023 - Door middel van een intensief participatie- en communicatietraject, worden inwoners gevraagd mee te denken met het opstellen van de Omgevingsvisie.
3	Woningbouw	In 2023 worden er 120 woningen gerealiseerd.	December 2023 - We doorlopen de benodigde procedures en verruimen de ambtelijke capaciteit en/of ondersteuning om de woningbouw te versnellen.
4	Woningbouw	Het huidige afwegingskader woningbouw wordt herijkt om de mogelijkheden voor een flexibel uitnodigingskader te kunnen bepalen.	Juli 2023 - Gelijktijdig met het traject van de regionale woonagenda herijken we het huidige afwegingskader woningbouw.
5	Werklocaties	In 2023 vindt besluitvorming plaats ten aanzien van de mogelijke uitbreidingsrichting van bedrijventerrein bij de kern Aalten.	Juni 2023 - Het locatieonderzoek voor de uiteindelijke uitbreidingslocatie(s) wordt uitgewerkt en ter besluitvorming aangeboden.
6	Werklocaties	Het huidige RPW (2019-2023) wordt geactualiseerd.	Oktober 2023 - In 2023 wordt een nieuw Regionaal Programma Werklocaties (tussen provincie Gelderland en 7 regiogemeenten) voorbereid.
7	Klimaat	Per wijk kennen we de kwetsbaarheden als gevolg van het veranderende klimaat.	September 2023 - Als onderdeel van de gebiedsopgave gaan we met de burgers in gesprek over de klimaatopgave in hun wijk.
8	Klimaat	De actielijnen en maatregelen vanuit de klimaatstrategie worden opgenomen in de Omgevingsvisie.	November 2023 - Bij het uitwerken van de Omgevingsvisie worden de maatregelen en actielijnen uit de klimaatstrategie meegenomen.
9	Duurzaamheid	De RES 2.0 wordt in 2023 vastgesteld	April 2023 - We bepalen de uitgangspunten voor de RES 2.0 op basis van ons uitnodigingskader ‘Zon en Wind’.
10	Duurzaamheid	In 2023 starten met een wijk/buurtuitvoeringsplan warmtetransitie waarin als uitgangspunt geldt dat er voor iedereen een betaalbaar aanbod komt en iedereen mee kan doen.	December 2023 - Op basis van de concrete uitgangspunten wordt bepaald welke maatregelen er voor de betreffende wijk ingezet gaan worden.
11	Duurzaamheid	Er is een regeling opgesteld om energiearmoede tegen te gaan.	April 2023 - We werken op regionaal niveau aan duurzame regeling om op verschillende manieren energiearmoede tegen te gaan.

	Thema	Doelstelling	Actie 2023
12	Centrumvisie	In 2023 wordt het definitieve ontwerp voor het centrumgebied, Heelweg en de Allee vastgesteld.	Mei 2023 - Er wordt een intensief participatieproces doorlopen om zo te komen tot een gedragen ontwerp en geven hierbij ruimte aan innovatie en natuurinclusief bouwen.
13	Centrumvisie	De directe omgeving wordt intensief betrokken bij het tot stand komen van concrete maatregelen uit de centrumvisie.	December 2023 - We verlengen het contract voor de dorpsmanager in 2023 om de verbindende schakel te borgen en elk deelproject kent een (eigen) participatieproces.
14	Horeca	De nieuwe horecavisie wordt vastgesteld.	Oktober 2023 - Op basis van huidig beleid en uitgangspunten stellen we de horecavisie op.
15	Toerisme	We rollen het regionale programma vitaliteit en verblijfsrecreatie uit.	April 2023 - Experts worden ingezet om bedrijven te adviseren en te ondersteunen bij het opstellen van meerjarenplannen.

3. Overzicht middelen per taakveld

Dit programma is opgebouwd uit de volgende onderdelen: bedragen x € 1.000

Programma 1 Ruimte	Werkelijk 2021	Raming na wijziging 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Baten						
Verkeer en vervoer	-141	-63	-64	-64	-64	-64
Parkeren	-4	-9	-9	-9	-9	-9
Openbaar vervoer	-24	-200	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0	0
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-48	0	0	0	0	0
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-25	-36	-37	-37	-37	-37
Economische promotie	-224	-208	-229	-229	-229	-229
Sportaccommodaties	-383	-314	-293	-213	-213	-213
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-93	-120	-69	-69	-69	-69
Riolering	-2.213	-1.997	-2.036	-2.036	-2.036	-2.036
Afval	-1.925	-2.058	-2.022	-2.022	-2.022	-2.022
Milieubeheer	-327	-66	-3	-3	-3	-3
Begraafplaatsen en crematoria	-266	-307	-317	-317	-317	-317
Ruimte en leefomgeving	-609	-303	-44	-44	-44	-44
Grondexploitatie (niet-bedrijven terrein)	-2.008	-330	-27	-110	-13	-13
Wonen en bouwen	-983	-834	-165	-165	-165	-165
Totaal baten	**-9.273**	**-6.845**	**-5.315**	**-5.318**	**-5.221**	**-5.221**
Lasten						
Verkeer en vervoer	2.653	2.884	2.918	3.076	3.106	3.138
Parkeren	8	13	13	13	13	13
Openbaar vervoer	40	293	26	26	26	26
Economische ontwikkeling	37	92	41	41	41	41
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	42	6	0	0	0	0
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	42	53	59	59	59	59
Economische promotie	211	238	198	198	198	198
Sportaccommodaties	1.951	1.369	1.521	1.528	1.808	1.546
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.453	1.770	1.683	1.683	1.683	1.683
Riolering	1.797	1.572	1.550	1.550	1.550	1.550
Afval	1.594	1.660	1.627	1.627	1.627	1.627
Milieubeheer	1.469	1.553	1.382	1.380	1.380	1.380
Begraafplaatsen en crematoria	251	260	274	274	269	272
Ruimte en leefomgeving	1.670	1.703	1.089	1.070	1.070	1.070
Grondexploitatie (niet-bedrijven terrein)	2.035	407	22	104	8	8
Wonen en bouwen	1.122	1.374	840	840	840	840
Totaal lasten	**17.375**	**15.247**	**13.243**	**13.469**	**13.678**	**13.451**
Totaal programma 1 Ruimte	**8.102**	**8.402**	**7.928**	**8.151**	**8.457**	**8.230**

Toelichting op de verschillen tussen de jaarschijven.

Verkeer en vervoer
De geraamde lasten en baten zijn naast de toegepaste indexatie in beide jaren nagenoeg gelijk.

Parkeren
Geen bijzonderheden.

Openbaar vervoer
In 2023 bestaan de kosten voornamelijk uit toegerekende loonkosten. In 2022 zijn de lasten en baten met betrekking tot de maatregelen rondom de niet actief beveiligde overweg Kleuverspad (zie raadsmededeling 16 mei 2018) opgenomen.

Economische ontwikkeling
In 2022 zijn hier de lasten van het fonds talentonwikkeling van € 50.000 opgenomen. Deze kosten worden gedekt uit de algemene reserve met de gelden van de Regiodeal. Het fonds voor talentontwikkeling is bedoeld voor mensen met een mbo-niveau 1 t/m 4 om geschoold te worden voor kansrijke beroepen op de arbeidsmarkt.

Fysieke bedrijfsinfrastructuur
Elk jaar ten tijde van het jaarwerk wordt voor de bouwgronden met betrekking tot bedrijventerreinen in exploitatie een hercalculatie uitgevoerd en vastgesteld. Deze geactualiseerde cijfers zijn in deze begroting meegenomen. Voor 2023 worden geen exploitaties verwacht.

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen
Geen bijzonderheden.

Economische promotie
In 2022 is het Leader project ‘Zuivelexperience Suzie’s Farm’ hier verantwoord.

Sportaccommodaties
Door de groei van de leerlingenaantallen heeft CBS Groen van Prinstererschool twee extra ruimtes in de Aladnahal gebruikt. De huurinkomsten ter grootte van € 27.000 over twee schooljaren zijn in 2022 gebudgetteerd.
Door een wetswijziging in 2019 is het recht op aftrek van BTW voor gemeenten op het gebied van sport komen te vervallen. De Rijksoverheid heeft toegezegd de opbrengst van deze extra belastingmaatregel terug te laten vloeien naar de benadeelden. Voor het jaar 2023 is € 80.000 aan inkomsten geraamd. Gemeenten kunnen in elk geval tot 2023 jaarlijks aanvragen. Op basis van een tussentijdse evaluatie wordt gekeken of de regeling wordt verlengd. Vanaf 2024 is hiervoor nog niets opgenomen.
De exploitatiebijdrage aan Optisport is voor 2023 aangepast conform de vastgelegde afspraken. Omdat de energiekosten deel uitmaken van de indexering en dit indexcijfer momenteel explosief stijgt, is voorlopig rekening gehouden met een stijging van € 140.000 voor ’t Walfort en Het Blauwe Meer samen.

Openbaar groen en (openlucht) recreatie
Het project landschapsregeling loopt van 2019 tot en met 2022 en wordt deels gesubsidieerd door de provincie. Het resterende saldo wordt jaarlijks doorgeschoven. Dit verklaart bij de baten volledig en bij de lasten gedeeltelijk de daling vanaf 2023.
Verder is de daling van de lasten te verklaren door de budgetten vanuit het uitvoeringsprogramma in 2020 voor de pilot basiskwaliteit landschap (€ 20.000) en vergroening kernwinkelgebieden (€ 25.000) in 2022.

Riolering
De totale kosten voor riolering verlopen budgettair neutraal. Eventuele tekorten en overschotten worden verrekend met de voorziening riolering. In de kostenberekening nemen we hiervoor meer componenten mee dan uit dit taakveld blijkt (bijvoorbeeld BTW). Hierdoor laten de lasten fluctuaties in de jaren zien. In 2023 voegen we weer toe aan de voorziening (zie ook de paragraaf Lokale heffingen).

Afval
Het saldo van de baten en lasten blijft jaarlijks gelijk. Eventuele tekorten en overschotten worden verrekend met de voorziening afval. Net als bij riolering nemen we bij de kostenberekening meer componenten mee dan uit dit taakveld blijkt (zoals overhead kosten en BTW). In 2023 wordt € 197.000 uit de voorziening gehaald. Deze is daarmee leeg. Hierdoor is het tarief voor zowel vast recht als de ledigingen voor 2023 gelijk gebleven. Voor de tarieven afvalstoffenheffing zie de paragraaf Lokale Heffingen. De baten en lasten van afval zijn € 32.000 lager doordat de zwerfvuilactie via de ROVA vanaf 2023 in een andere vorm gegoten wordt.

Milieubeheer
De bijdrage van de ODA stijgt in 2023 met € 105.000. De grootste verandering komt voort uit de overheveling van de bodemtaken vanuit provincie naar gemeenten, die wij gaan beleggen bij de ODA. Van de bodemtaken is (nu) nog niet duidelijk is of het budget (circa € 40.000) mee wordt overgeheveld. Daarnaast wordt extra inzet verwacht bij de specialistische inzet, basistaken asbest en de boa-taken, waarbij Aalten van dat laatste naar verwachting niet in die mate gebruik gaat maken. Belangrijke kanttekening is dat er uiteindelijk afgerekend wordt op daadwerkelijke afname. De toename van de specialistische inzet is in 2022 conform de 1e begrotingswijzing ook met € 25.000 bijgesteld.
In 2022 is zowel onder de baten als de lasten een budget van € 50.000 opgenomen in verband met bodem in relatie tot de omgevingswet.
Daarnaast zijn in 2022 een drietal budgetten overgeheveld vanuit 2021, het algemene budget duurzaamheid, het project subsidieregeling woning verduurzamen en het project transitievisie warmte. Per saldo zorgt dit in 2022 voor hogere lasten van € 236.000.

Begraafplaatsen en crematoria
Geen bijzonderheden.

Ruimte en leefomgeving
De komende jaren zijn er op gebied van een goede ruimtelijke ontwikkeling in brede zin binnen de gemeente de nodige projecten te realiseren. Daarvoor moet soms worden geïnvesteerd. Op voorhand kan niet worden aangegeven om welke projecten het gaat en wat de uiteindelijke kosten daarvan zijn. Om slagvaardig te werk te kunnen gaan, wordt met ingang van 2023 structureel een budget in de begroting gereserveerd ter dekking van allerlei kosten (na aftrek van mogelijke opbrengsten) van per saldo € 250.000 per jaar.
Voor de uitvoering visie centrumplan Dinxperlo is het niet benutte budget van per saldo € 342.000 in 2021 overgeheveld naar 2022. Vanaf 2023 is structureel € 70.000 opgenomen voor kapitaallasten of eenmalige kosten. Ook zijn in 2022 de kosten (€ 309.000) voor de invoering van de Omgevingswet verantwoord.

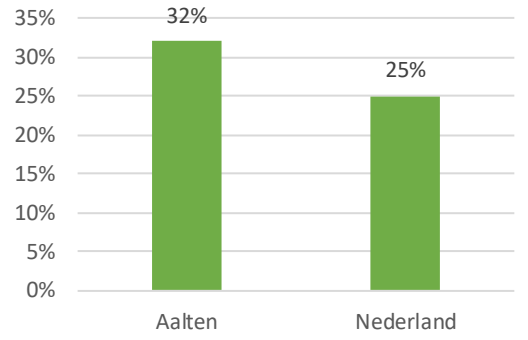
Grondexploitatie (niet-bedrijven terrein)
Elk jaar ten tijde van het jaarwerk wordt voor de bouwgronden in exploitatie een hercalculatie uitgevoerd en vastgesteld. Deze geactualiseerde cijfers zijn in deze begroting meegenomen. Fluctuaties in de jaren worden veroorzaakt door de verwachte realisatie van de verkopen en de te maken kosten (inclusief overhead) in de jaren. Vanaf 2023 is het plan Kern de Heurne herziening 2021 in de begroting opgenomen (zie ook de paragraaf grondbeleid).

Wonen en bouwen
De bouwleges zijn grotendeels uit de begroting gehaald met de inwerkingtreding van de Omgevingswet, waardoor er wijzigingen in het heffen van leges optreedt. Ook wordt in 2022 hier het project Heerlijk thuis in huis verantwoord. Het penvoerderschap van de vastgoedmonitor uit de Regiodeal verloopt budgettair neutraal maar geeft wel zowel aan de lasten als aan de batenkant een verschil.

4. Eigen indicatoren

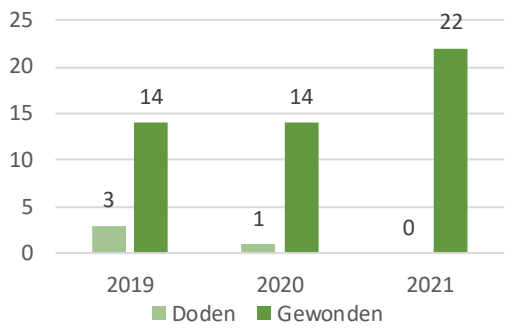
De verplicht op te nemen indicatoren van waarstaatjegemeente.nl zijn verplaatst naar de bijlagen, om ze daar te bundelen als aparte bijlage, zie 'Verplichte indicatoren waarstaatjegemeente.nl.

Oppervlakte bomen 2021

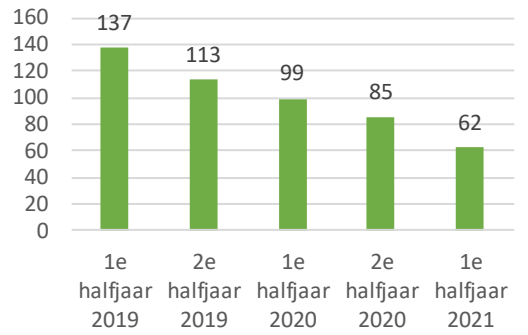
Het oppervlakte boom, uitgedrukt in een % van de totale oppervlakte, van de gemeente.

Verkeersongevallen

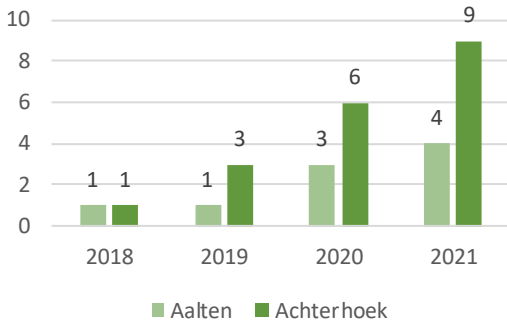
Verkeersslachtoffers per jaar, uitgesplitst naar doden en gewonden.

Aanbod koopwoningen

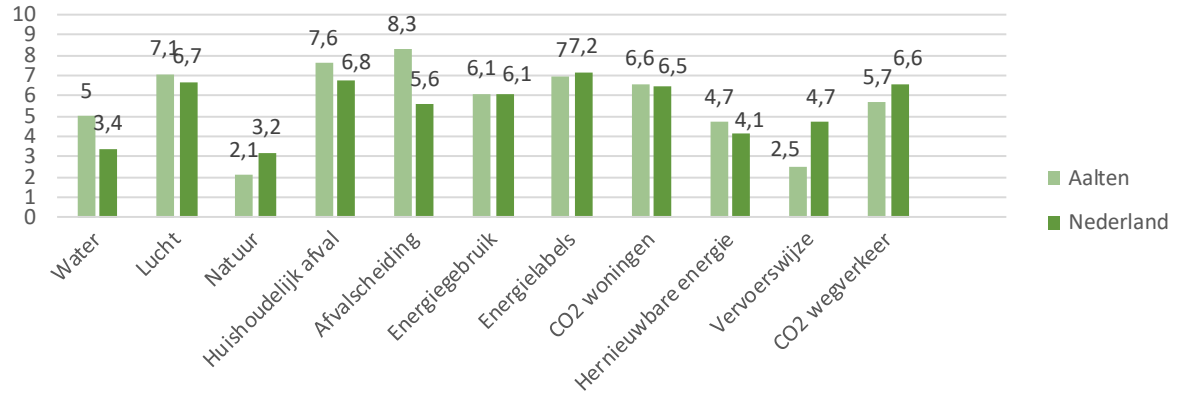
Aantal woonhuizen en appartementen waarvan de prijs tussen de €50.000 en €5.000.000 ligt.

Elektrische personenauto's per 1.000 inwoners

Aantal elektrische personenauto's per 1.000 inwoners.

Mileu en energie

Gemeente Aalten in vergelijking met Nederland (scores schaal 1 tot 10). Een onderbouwing van de scores inclusief toelichting is te vinden via: https://gdindex.nl/dashboard/dashboard/milieu-en-energie

Sociaal Domein

Programma 2

Programma 2 Sociaal Domein

Programmacoördinator: **G. Sikking**

1. Ontwikkeling binnen dit programma

Uitvoeringsagenda Nota Sociaal Domein

Zo persoonlijk mogelijk blijven meedoen is de titel van de Nota Sociaal Domein 2021. Er is een uitvoeringsagenda gemaakt voor deze nota. Daarin staan de acties omschreven voor de thema's: Naoberschap, Een Vitaal en Gezond Aalten, Jong in Aalten, Veerkrachtig ouder worden in Aalten, Zorg en ondersteuning in Aalten en Blijven meedoen in Aalten. De agenda maakt inzichtelijk hoe de acties worden uitgevoerd en met welke samenwerkingspartners en welk beleidsterrein verantwoordelijk is. De uitvoeringsagenda was een zelfstandig actiepunt. In de nota zijn verder onder andere herijking sociale basis, sport-, beweeg-, en leefstijlakkoord VitaalBAD, Beschermd Wonen, Simpel Switchen, armoedebeleid en de gelijke kansen alliantie als actiepunten benoemd. In verband met de verwachte voortgang van deze onderwerpen in 2023 zijn deze hieronder meer gedetailleerd uitgewerkt.

Herijking sociale basis

De programmalijn versterken sociale basis is onderdeel van het thema Naoberschap: samen sterk in Aalten. De (door)ontwikkeling van inloop- en ontmoetingsplekken voor specifieke doelgroepen wordt uitgewerkt binnen de verschillende thema's. Op basis van een inventarisatie zijn in een rapportage aan de hand van drie programmalijnen aanbevelingen gedaan voor de contouren voor de herijking van de sociale basis in onze gemeente. In 2022 is de uitvoeringsagenda in concept voorgelegd aan de deelnemers van eerdere gesprekstafels, vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties en andere belangstellenden uit de gemeente Aalten. Op basis van deze input wordt een definitieve uitvoeringsagenda opgesteld.

Toegang sociale basis

Het gewenste eindbeeld is één loket waar inwoners altijd terecht kunnen met vragen. Ook als het gaat om andere overheidsdiensten dan onze gemeentelijke dienstverlening. Onze medewerkers moeten de inwoners dan doorverwijzen naar de juiste instantie. Dat is nu nog een stap te ver, maar wel de ultieme wens van de landelijke overheid, de Nationale ombudsman en van ons als gemeente. Als start moeten we dan eerst de één loketgedachte doorvoeren in ons eigen gemeentehuis voor onze eigen dienstverlening. Dus een modern Klant Contact Centrum (KCC), logistiek goed in orde en met meer mogelijkheden dan nu. Ook andere gerelateerde partijen nemen dan zitting, al of niet met spreekuren. Te denken valt aan Laborijn, het OT, UWV, Figulus, een bank, Zorgpartners enzovoort. Een KCC waar burgers met alle vragen binnenlopen en geholpen worden. Inclusief de mogelijkheid voor de veel gevraagde sanitaire stop. Maar daarmee zijn we er niet, want ook het meer toegankelijk zijn in de kernen is een wens. Dus dat op bepaalde vaste dagdelen gemeentelijke medewerkers ter beschikking staan, bijvoorbeeld op plekken waar Figulus ook zit. Een vaste bezetting in iedere buurtschap is waarschijnlijk niet haalbaar. De inwoners kunnen dan dicht bij huis ook terecht voor de eerste inlichtingen over alle problemen. Uiteraard is daar niet alle dienstverlening direct voor handen, maar men wordt wel verder geholpen. Het derde spoor is structurele samenwerking met professionals in de sociale basis. Dit is al in gang gezet, maar dient nog verder te worden uitgebouwd. Op dit driesporenbeleid willen we nu inzetten en dit wordt verder uitgewerkt in het dienstverleningsconcept.

Sport-, beweeg- en leefstijlakkoord

Het eten van gezonde voeding, niet roken, matig drinken en regelmatig sporten en bewegen zijn belangrijke gezondheidsvaardigheden. Een gezond leven verkleint de kans op chronische ziekten en zorgt voor een vitale bevolking. In het sport-, beweeg- en leefstijlakkoord VitaalBAD 2023-2027 staat hoe inwoners, professionals en organisaties zich lokaal inspannen voor een gezonde en vitale samenleving. Er worden initiatieven ontwikkeld, nieuwe en bestaande activiteiten gepromoot en kennis en ervaring uitgewisseld. Het akkoord staat niet op zichzelf. Achterhoek Gezond zet zich regionaal in voor het anders organiseren, financieren en monitoren van zorg en gezondheid. Zo wordt het op termijn mogelijk om de maatschappelijke meerwaarde van initiatieven voortkomend uit het sport-, beweeg- en leefstijlakkoord aan te tonen. Ook wordt gewerkt aan een toekomstbestendige financiering van preventie, zodat succesvolle interventies voortgezet of geïntensiveerd kunnen worden.

In de Nota Sociaal Domein is vastgelegd dat de gemeente zich inspant voor gezonde inwoners in een gezonde leefomgeving. Dit dient ook vastgelegd te worden in de nog op te stellen omgevingsvisie. In het beweeg-, sport en leefstijlprogramma VitaalBAD 2023-2027 staat wat de rollen en de verantwoordelijkheden zijn die de gemeente op zich neemt.

Beschermd wonen
Vanaf 1 januari 2022 is gestart met de doordecentralisatie voor beschermd wonen. Hiermee verandert stapsgewijs de rol van centrumgemeente Doetinchem op dit dossier. Vanaf 2022 zetten niet alleen de centrumgemeenten, maar alle gemeenten zich in voor inwoners die in aanmerking komen voor beschermd wonen. Op 1 januari 2024 wordt het nieuwe objectief financieel verdeelmodel en woonplaatsbeginsel ingevoerd. Met de invoering hiervan krijgen gemeenten de daadwerkelijke verantwoordelijkheid voor inwoners die in aanmerking komen voor beschermd wonen. Belangrijke uitgangspunten voor beschermd wonen zijn ambulantisering (beschermd thuis in de wijk), uitstroom (kort en tijdelijk wonen in een intramurale setting) en innovatie (woonvormen, vernieuwende aanpak). In 2023 gaan we door met de voorbereiding op deze aankomende verantwoordelijkheid. Daarnaast starten we stapsgewijs in 2023, in nauwe samenwerking en afstemming met de in de regio aanwezige expertise, met een lokale toegang voor beschermd wonen.

Simpel Switchen
In de nota is onder het thema ‘blijven meedoen in Aalten’ expliciet de actielijn Simpel Switchen opgenomen. In de uitvoeringsnota is het voortzetten en borgen van Simpel Switchen opgenomen. Eind april 2021 is een aftrapbijeenkomst georganiseerd waarmee de pilot Simpel Switchen (in de participatieketen) is begonnen. Met deze pilot hebben we ervaringen opgedaan en hebben inwoners stappen gezet. Hieruit blijkt dat Simpel Switchen een werkwijze is die de inwoner centraal zet. Met het borgen van deze werkwijze dragen we uiteindelijk bij aan de uitgangspunten die binnen Laborijn en de gemeente Aalten centraal staan. Binnen de Kadernota 2023-2026 van Laborijn staat het vertalen van Simpel Switchen naar lokaal niveau als beleidsontwikkeling beschreven en onze visie ‘zo persoonlijk mogelijk blijven meedoen in Aalten’, zoals beschreven in de Nota Sociaal Domein 2021, sluit ook aan op de werkwijze van Simpel Switchen. Wij ondersteunen initiatieven van partners die bijdragen aan de werkwijze Simpel Switchen.

Armoedebeleid en bestaanszekerheid
We zien dat de prijzen van veel producten en diensten in de afgelopen periode flink zijn gestegen. Denk hierbij aan de dagelijkse boodschappen, (openbaar) vervoer en vooral de energiekosten. Voor huishoudens met een laag inkomen stijgen deze kosten als aandeel van het besteedbaar inkomen veel harder dan voor huishoudens met een hoger inkomen. Het aantal huishoudens dat in energiearmoede leeft, neemt daardoor toe. Om inwoners met een inkomen op of net boven het sociaal minimum te ondersteunen is hiervoor begin 2022 een uitkering in het leven geroepen in de vorm van een eenmalige energietoeslag. Het college heeft in maart 2022 besloten om uitvoering te geven aan de uitkering van deze eenmalige energietoeslag van € 800 per huishouden. De verwachting is dat in het najaar van 2022 wordt besloten om € 500 extra te verstrekken. Met oog voor de recente ontwikkelingen en de daarbij behorende bestaanszekerheid van onze inwoners wordt in 2023 het huidige armoedebeleid herzien. Naast een herijking van het armoedebeleid vanaf 2023 gaan we ook de schuldhulpverlening opnieuw positioneren en verbeteren. De uittreding uit de Stadsbank Oost Nederland maakt daar onderdeel van uit.

Gelijke kansen alliantie
De impact van de coronacrisis op jeugd en jongeren is ook in de gemeente Aalten niet gering. Er zijn verscheidene lockdowns geweest, waarbij kinderen thuisonderwijs kregen en gedurende lange tijd minder of helemaal niet met leeftijdsgenoten konden omgaan. Dit alles maakt dat zij minder de kans hebben gehad om zich cognitief, sociaal-emotioneel en executief te kunnen ontwikkelen. De meeste kinderen zijn veerkrachtig en kunnen zich naderhand voldoende herstellen. Er zijn echter ook kinderen in kwetsbare posities, die meer risico lopen op achterstand door de coronapandemie. De kansenongelijkheid is zodoende in Aalten de afgelopen twee jaar toegenomen, de gemeente wil en moet hierin actie ondernemen. Een tweede uitdaging vinden wij in het schooladvies voor de middelbare school. De scholen in de gemeente Aalten behoren tot de top 20% van scholen met weinig bijstellingen. Wij ontvangen echter signalen dat er nog steeds leerlingen zijn met een extra ondersteuningsbehoefte. Deze leerlingen krijgen als gevolg geen passend onderwijsniveau op het VO. De gemeente Aalten heeft in samenwerking met de partners van de Lokale Educatieve Agenda een visie en missie opgesteld voor het onderwijs in de gemeente. Gelijke kansen voor alle kinderen en hun gezinnen is één van de speerpunten. Ook integraal samenwerken onder het mom van ‘It takes a village to raise a child’ staat hierbij centraal. We willen de betrokkenheid van zowel ouders als kinderen en jongeren vergroten, inclusief en passend onderwijs stimuleren en de veerkracht van jeugdigen versterken. Ook dient er genormaliseerd te worden, waarbij zodoende een positieve benadering wordt gehanteerd. Op basis van deze kernwaarden worden werkgroepen en actielijnen opgezet om hiermee aan de slag te gaan.

Toezicht en Handhaving Kinderopvang
In 2021 heeft de regering besloten dat in 2024 50% van de gastouders jaarlijks geïnspecteerd moeten worden. De focus van het toezicht ligt in 2023 op de wettelijk verplichte onderzoeken. Hier heeft de gemeente extra middelen voor gekregen die niet geoormerkt zijn. Vanwege het relatief grote aantal voorzieningen voor gastouderopvang in onze gemeente, zijn deze middelen niet voldoende om de inspectie van 50% van de gastouders in 2023 al uit te voeren. De definitieve invoerdatum voor flexibel inspecteren wordt verwacht op 1 januari 2023. Met de invoering van de flexibele inspectieactiviteit wordt de vaste (verplichte) set minimaal te toetsen voorwaarden grotendeels losgelaten. Gemeenten en GGD kunnen hierdoor meer maatwerk leveren in het toezicht en meer verschillende onderwerpen toetsen, waardoor de voorspelbaarheid van het toezicht wordt verminderd.

Programma Vrijheid
De provincie Gelderland heeft voor de jaren 2022 en 2023 het programma Vrijheid vastgesteld.
Dit is een vervolg op het programma Gelderland Herdenkt/75 jaar bevrijding. Voor de uitvoering van het programma Vrijheid is de provincie Gelderland in vijf regio's ingedeeld, waarvan Achterhoek/Liemers één van de regio's is. Voor de regio`s zijn middelen beschikbaar om vanuit een plan van aanpak hier invulling aan te geven. Om aanspraak op de middelen te kunnen maken, moeten gemeenten uit de regio samen een plan maken dat gericht is op het vergroten van het bewustzijn van vrijheid en projecten ter uitvoering van dit beleid. In de regio Achterhoek/Liemers is afgesproken om de samenwerking zoals deze is ontstaan bij het programma Gelderland Herdenkt voort te zetten en hiervoor is het Regioprogramma Vrijheid Achterhoek en grensstreek 2022/2023 opgesteld. De gemeente Aalten is penvoerder voor dit programma.

Visie zwembaden
Zwembad 't Walfort en zwembad Het Blauwe Meer zijn vanaf 2013 geprivatiseerd. De gemeente Aalten koopt tot en met 2032 een maatschappelijk pakket in bij de exploitant. Voor de toekomst is het van belang een visie te ontwikkelen hoe we verder willen met onze zwembaden na 2032. Het gaat dan om de invulling van het maatschappelijk pakket in relatie tot het toekomstig sportlandschap van de gemeente Aalten, maar ook om de zwemaccommodaties zelf. Ook moet nagedacht worden wat realistisch is met betrekking tot de investeringen die nodig zijn om de zwemfunctie in stand te houden, wanneer deze niet voor 2032 afgeschreven kunnen worden. De visie moet bepalen wat de financiële gevolgen zijn voor de gemeente tot 2032 en na 2032.

Bibob
Het vergroten van de weerbaarheid van de samenleving en het bestuur is een belangrijke taak voor de gemeente. Deze bestuurlijke aanpak krijgt verder vorm, onder andere door de uitbreiding van ons Bibob-beleid per 1 september 2022. Hiertoe behoren verder een duidelijk handhavingsbeleid en het vergroten van de kennis en bewustwording. Vanuit de verschillende taakvelden wordt intern steeds meer samengewerkt en in regionaal verband wordt gekozen voor een brede aanpak. Er vinden gezamenlijke integrale controles met verschillende handhavingsinstanties plaats.
We richten ons steeds meer op een data gedreven aanpak van ondermijning. Datalab GO is bezig met het ontwikkelen van een 'feitenkaart'. Er is begonnen met een brancheanalyse van kwetsbare branches en op basis van deze gegevens kan een vervolgproces worden bepaald.
Als gemeente ontwikkelen we een goede communicatiestrategie om daarmee de kennis en bewustwording van zowel medewerkers als burgers en ondernemers te vergroten. Het speerpunt ligt op het gebied van preventie en voorlichting.
Afhankelijk van de uitkomsten van de gebiedsanalyses door het RIEC, ons nieuwe Bibob-beleid en de weerbaarheidsscan wordt bepaald wat het vervolg wordt. Hierover komt in 2023 meer duidelijkheid. De strijd tegen ondermijning is een continu proces en loopt ook de komende jaren door.

IHP
Schoolbesturen en gemeente hebben gezamenlijk procesafspraken gemaakt hoe op de snelst mogelijke manier tot de vaststelling van een IHP te komen. Daarvoor wordt een fasering aangebracht, waarbij fase 1 de meest urgente huisvestingsvragen gedetailleerd behandelt en de latere fasen (nog) een lager detailniveau kennen. Daarbij speelt het vraagstuk rondom verduurzamen en ventilatie een grote rol en worden bij fase 1 nadrukkelijk ook de lopende rijkssubsidie ten behoeve van luchtkwaliteit en ventilatie aanvragen van de scholen betrokken.

2. Welke concrete doelstellingen zijn er?

	Thema	Doelstelling	Actie 2023
1	Herijking Sociale Basis	Er wordt een definitieve uitvoeringsagenda vastgesteld.	Maart 2023 - De aanbevelingen uit de inventarisatie worden besproken en beoordeeld en het vervolg wordt bepaald.
2	Leefstijlakkoord	Vanuit het leefstijlakkoord zetten we ons in om onze inwoners meer te laten bewegen en sporten en gezonder te laten leven. Wij ondersteunen de beweging 'Achterhoek gezond'.	Maart 2023 - Begin 2023 wordt het sport-, beweeg- en leefstijlprogramma VitaalBAD 2023-2027 vastgesteld. Hierin staat wat de taken en verantwoordelijkheden van de gemeente en haar partners zijn.
3	Leefstijlakkoord	We borgen de ambitie om inwoners meer te laten bewegen en sporten en gezonder te laten leven in het opstellen van de Omgevingsvisie.	November 2023 - Acties en maatregelen welke worden vastgesteld in VitaalBAD 2023-2027 worden meegenomen in het opstellen van de Omgevingsvisie.
4	Beschermd wonen	We zijn goed voorbereid om vanaf 1 januari 2024 eigen verantwoordelijkheid te dragen ten aanzien van nieuwe cliënten beschermd wonen.	December 2023 - In samenwerking met (regionale) expertise starten met een lokale toegang voor beschermd wonen en het evalueren en (door)ontwikkelen van laagdrempelige voorzieningen ten behoeve van inwoners met ggz-problematiek.
5	Simpel Switchen	We borgen de werkwijze voor Simpel Switchen.	Februari 2023 - Er is een schakelgroep gevormd welke de werkwijze implementeert en borgt in de reguliere werkzaamheden.
6	Armoedebeleid	Het huidige armoedebeleid is herzien.	Mei 2023 - Het huidige armoedebeleid wordt nader beoordeeld en aangepast aan de actuele situatie. Ter bevordering van bestaanszekerheid kunnen (tijdelijke) ondersteuningsmaatregelen voor inwoners en (kleine) ondernemers ingevoerd worden.
7	Gelijke kansen alliantie	Er wordt een doorstroomprogramma afgerond waarin speciale aandacht is voor kinderen met een extra ondersteuningsbehoefte.	December 2023 - Het doorstroomprogramma wordt geïmplementeerd in de betrokken scholen en in december 2023 wordt het programma geëvalueerd en waar mogelijk bijgesteld.
8	Kinderopvang	In 2023 worden de wettelijk verplichte onderzoeken uitgevoerd en wordt een plan van aanpak opgesteld om in 2024 de 50% norm te halen.	Juni 2023 - Het programma voor flexibele inspectieactiviteiten wordt opgesteld.
9	Vrijheid	Het Regioprogramma Vrijheid Achterhoek en grensstreek 2022/2023 wordt uitgevoerd.	December 2023 - We geven uitvoering aan het Regioprogramma Vrijheid Achterhoek en grensstreek 2022/2023 met als doel het bewustzijn van vrijheid te vergroten.
10	Zwembaden	Het proces om te komen tot een visie over de zwembaden wordt opgestart.	Juli 2023 - De uitgangspunten om te komen tot het uiteindelijk opstellen van de visie worden opgesteld.
11	Ondermijning	De bewustwording en kennis van onze medewerkers, burgers en ondernemers over onder andere ondermijning wordt vergroot.	November 2023 - Er wordt een communicatiestrategie ontwikkeld om de bewustwording en kennis te vergroten.
12	Ondermijning	In 2023 wordt het vervolg van de bestuurlijke aanpak bepaald.	Augustus 2023 - We evalueren het proces op basis van de uitkomsten van de gebiedsanalyses door het RIEC, ons nieuwe Bibobbeleid en de weerbaarheidsscan.
13	Huisvesting onderwijs	In 2023 werken we de integrale aanpak voor het IHP verder uit.	April 2023 - Vanuit verschillende beleidsvelden wordt bepaald welke kansen en mogelijkheden er liggen voor de vrijkomende schoollocaties.

3. Overzicht middelen per taakveld

Dit programma is opgebouwd uit de volgende onderdelen: bedragen x € 1.000

Programma 2 Sociaal Domein	Werkelijk 2021	Raming na wijziging 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Baten						
Bestuur	-201	-46	-48	-48	-48	-48
Crisisbeheersing en brandweer	-142	-1	-1	-1	-1	-1
Openbare orde en veiligheid	-4	-22	-19	-19	-19	-19
Openbaar basisonderwijs	0	0	0	0	0	0
Onderwijshuisvesting	-34	-16	-17	-17	-17	-17
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-246	-325	-325	-325	-325	-325
Sportbeleid en activering	-40	-69	0	0	0	0
Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	-1	0	0	0	0	0
Musea	-13	-12	-12	-11	-10	-9
Cultureel erfgoed	-73	-22	-13	-13	-13	-13
Media	0	0	0	0	0	0
Samenkracht en burgerparticipatie	-141	-391	-160	-160	-160	-160
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-22	-2	-23	-23	-23	-23
Inkomensregelingen	-5.397	-4.507	-4.150	-4.234	-4.312	-4.364
WSW en beschut werk	0	0	0	0	0	0
Arbeidsparticipatie	0	0	0	0	0	0
Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	-1	0	0	0	0	0
Maatwerkdienstverlening 18+	-258	-258	0	0	0	0
Huishoudelijke hulp (Wmo)	0	0	-250	-250	-250	-250
Begeleiding (Wmo)	0	0	0	0	0	0
Dagbesteding (Wmo)	0	0	0	0	0	0
Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	0	0	0	0	0	0
Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0	0	0	0
Jeugdzorg begeleiding	0	0	0	0	0	0
Jeugdzorg behandeling	0	0	0	0	0	0
Jeugdzorg dagbesteding	0	0	0	0	0	0
Jeugdzorg zonder verblijf overig	0	0	0	0	0	0
Pleegzorg	0	0	0	0	0	0
Gezinsgericht	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf overig	0	0	0	0	0	0
Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	0	0	0	0
Gesloten plaatsing	0	0	0	0	0	0
Geëscaleerde zorg 18+	-171	0	0	0	0	0
Beschermd wonen (Wmo)	0	0	0	0	0	0
Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	0	0	0	0	0	0
Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0	0
Jeugdbescherming	0	0	0	0	0	0
Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0
Volksgezondheid	-20	-20	-20	0	0	0
Totaal baten	**-6.764**	**-5.691**	**-5.038**	**-5.101**	**-5.178**	**-5.229**

Programma 2 Sociaal Domein	Werkelijk 2021	Raming na wijziging 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Lasten						
Bestuur	1.788	2.312	2.705	2.234	2.234	2.234
Crisisbeheersing en brandweer	1.902	1.930	2.036	2.034	2.019	2.019
Openbare orde en veiligheid	595	668	660	660	660	660
Openbaar basisonderwijs	10	10	13	13	13	13
Onderwijshuisvesting	1.102	1.624	895	892	888	882
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.040	1.193	1.242	1.242	1.242	1.242
Sportbeleid en activering	160	220	111	111	111	111
Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	255	271	249	254	254	254
Musea	312	319	340	339	338	337
Cultureel erfgoed	172	123	114	119	108	113
Media	511	539	567	567	547	547
Samenkracht en burgerparticipatie	2.983	3.747	3.853	3.581	3.581	3.548
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	423	563	1.172	1.171	1.172	1.172
Inkomensregelingen	7.622	7.680	7.507	7.742	7.875	8.021
WSW en beschut werk	9.277	9.313	6.063	5.901	5.666	5.348
Arbeidsparticipatie	451	525	491	503	520	536
Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	661	811	936	939	939	939
Maatwerkdienstverlening 18+	5.211	4.448	0	0	0	0
Huishoudelijke hulp (Wmo)	0	0	3.602	3.682	3.682	3.682
Begeleiding (Wmo)	0	0	3.646	3.722	3.722	3.722
Dagbesteding (Wmo)	0	0	146	146	146	146
Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	0	0	29	29	29	29
Maatwerkdienstverlening 18-	6.979	7.602	0	0	0	0
Jeugdzorg begeleiding	0	0	1.006	1.008	1.008	1.008
Jeugdzorg behandeling	0	0	2.553	2.607	2.607	2.607
Jeugdzorg dagbesteding	0	0	148	149	149	149
Jeugdzorg zonder verblijf overig	0	0	24	24	24	24
Pleegzorg	0	0	314	321	321	321
Gezinsgericht	0	0	898	921	921	921
Jeugdhulp met verblijf overig	0	0	1.188	1.218	1.218	1.218
Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	0	0	1.746	1.790	1.790	1.790
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	210	212	212	212
Gesloten plaatsing	0	0	5	5	5	5
Geëscaleerde zorg 18+	49	140	0	0	0	0
Beschermd wonen (Wmo)	0	0	5	5	5	5
Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	0	0	5	5	5	5
Geëscaleerde zorg 18-	676	701	0	0	0	0
Jeugdbescherming	0	0	440	440	440	440
Jeugdreclassering	0	0	49	49	49	49
Volksgezondheid	281	809	1.184	1.156	1.151	1.142
Totaal lasten	**42.460**	**45.548**	**46.152**	**45.791**	**45.651**	**45.451**
Totaal programma 2 Sociaal Domein	**35.696**	**39.857**	**41.114**	**40.690**	**40.473**	**40.222**

Wijzigingen BBV
Vanaf 2023 moeten we op basis van BBV-regelgeving wijzigingen doorvoeren die gevolgen hebben voor de presentatie van programma 2. De taakvelden Wmo en jeugd zijn verfijnd voor 2023. De uitvraag van het CBS op het gebied van Wmo en jeugd is op dit moment vrij grofmazig, waardoor vergelijken lastig is en trends moeilijk zijn te ontwaren. De ontwikkelingen van de afgelopen jaren onderstrepen het belang van goede data in het sociaal domein. Deze verfijning ondersteunt de informatiebehoefte van gemeenten en Rijk in het sociaal domein en is tevens dienstbaar aan de doelstellingen van de hervormingsagenda Jeugd. Landelijke trends en effecten worden zo beter meetbaar en biedt gemeenten meer mogelijkheden om zichzelf te vergelijken.

De uitwerking tot verfijning is gedaan is samenspraak met CBS en gemeenten en afgestemd met de VNG. Bij de verfijning wordt aangesloten bij de iWmo- en iJw-productcodes van het Ketenbureau. Aan de hand van deze codes kunnen lasten eenduidig worden gekoppeld aan de gedetailleerde taakvelden.

Belangrijkste wijzigingen
Het taakveld Maatwerkdienstverlening 18+ wordt opgedeeld in vier nieuwe taakvelden: Huishoudelijke hulp, Begeleiding, Dagbesteding en Overige maatwerkarrangementen.

Het taakveld Maatwerkdienstverlening 18- wordt opgedeeld in tien nieuwe taakvelden: Jeugdhulp begeleiding, behandeling, dagbesteding en zonder verblijf overig, Pleegzorg, Gezinsgericht, Jeugdhulp met verblijf overig, Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf, Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf en Gesloten plaatsing.

Het taakveld Geëscaleerde zorg 18+ wordt opgedeeld in twee nieuwe taakvelden: Beschermd wonen (Wmo) en Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo).

Het taakveld Geëscaleerde zorg 18- tenslotte wordt ook opgedeeld in twee nieuwe taakvelden: Jeugdbescherming en Jeugdreclassering.

Verduidelijking BBV
Naast bovenstaande wijzigingen is er ook een aantal verduidelijkingen doorgevoerd. De benaming van een aantal taakvelden is aangepast (Wijkteams wordt Toegang en eerstelijnsvoorzieningen en Begeleide participatie wordt WSW en beschut werk). Voor een aantal zaken is duidelijker aangegeven onder welk taakveld ze behoren. Hieruit blijkt dat wij een aantal posten niet op het juiste taakveld hadden verantwoord. Dit hebben wij in deze begroting in de cijfers vanaf 2023 aangepast, voor 2022 passen we dit aan in de Najaarsnota 2022.

Al deze aanpassingen maken de vergelijkbaarheid tussen de jaarschijven op de betreffende taakvelden in deze begroting lastiger.

Toelichting op de verschillen tussen de jaarschijven.

Bestuur
Voor de huidige Regiodeal (2019-2022) is een budget beschikbaar gesteld ten laste van de algemene reserve. Het restant van dit beschikbaar gestelde budget van € 59.000 is in 2022 opnieuw opgevoerd. In verband met de gemeenteraadsverkiezingen (stemwijzer, integriteitsonderzoeken, opleidingskosten nieuwe raadsleden en dergelijke) was in 2022 eenmalig budget van € 35.000 opgenomen. In de budgetten van 2023 zijn deze twee posten niet meegenomen.
Het jaar 2022 is het laatste uitvoeringsjaar van de eerste Leader Achterhoek. Tot en met 2021 zijn 63 projecten gesubsidieerd voor een totaalbedrag van € 5,6 miljoen. Hiervan hebben de gemeenten en het waterschap € 2,8 miljoen bijgedragen. Tijdens evaluatiegesprekken is gebleken dat alle deelnemende gemeenten ook in de nieuwe Leaderperiode 2023-2027 willen deelnemen als co-financier. Hoewel de besluitvorming hierover zowel nationaal als provinciaal nog niet is genomen nemen we het bedrag van € 483.500 over de jaren 2023-2027 alvast mee in het begrotingsjaar 2023. Dit is hetzelfde bedrag als in de voorgaande periode per gemeente. Van het oude al beschikbaar gestelde budget is het restant van € 64.000 in 2022 opgevoerd. Hierdoor is het leader-budget in 2023 per saldo € 420.000 hoger.
Het nieuwe college is ten opzichte van het vorige gegroeid met 0,2 fte. De hiermee gemoeide extra loonkosten bedragen € 25.000 per jaar.

Crisisbeheersing en brandweer
De gemeentelijke bijdrage voor de VNOG stijgt in 2023 met € 106.000. Naast de loon- en prijsstijging wordt ingezet op een extra structurele formatieplaats voor vastgoed en hogere kosten voor informatieveiligheid (nieuw beleid). Aanvullend heeft het AB van de VNOG de Regeling demarcatie vastgesteld. Hierin is de verdeling van de taken en verantwoordelijkheden tussen gemeenten en de VNOG op het gebied van de kazernes en de faciliteiten in de kazernes vastgelegd. Dit betreft dus een nieuwe inrichting van de samenwerking op dit terrein. De raad heeft een zienswijze ingediend, omdat zij vindt dat de extra kosten voor vastgoed uit de bestaande begroting betaald moeten worden en dat de nieuwe inrichting van de samenwerking niet mag leiden tot een toename van de gemeentelijke bijdragen. Het AB heeft het traject voor de behandeling van de begrotingswijziging in verband met de demarcatie verlengd tot november. Vooralsnog is wel de hogere bijdrage opgenomen.

Openbare orde en veiligheid
Uit het project ‘drugsaanpak gemeente Aalten’ is een pilot voor de functie van jeugdpreventiemedewerker ontstaan. In 2022 zit het budget waarvoor we een bureau opdracht hebben gegeven om kaders hiervoor op te stellen. Hierdoor laat dit taakveld, ondanks de doorgevoerde indexatie, een lichte daling zien vanaf 2023.

Openbaar basisonderwijs
Geen bijzonderheden.

Onderwijshuisvesting
In de lijn met afspraken die met de schoolbesturen en de stichting TWAO in het verleden zijn gemaakt, heeft de raad in 2020 € 1.000.000 beschikbaar gesteld voor het treffen van duurzaamheidsmaatregelen in de Aaltense schoolgebouwen. Dit geld is alleen bestemd voor schoolgebouwen die niet worden bekostigd vanuit de reguliere zorgplicht die de gemeente wettelijk heeft ten aanzien van de schoolgebouwen. Het budget eind 2021 ter hoogte van € 761.000 is overgeheveld naar 2022 en is beschikbaar voor 2022 (en volgende jaren).

Onderwijsbeleid en leerlingzaken
Geen bijzonderheden.

Sportbeleid en activering
De hogere baten en lasten in 2022 hebben betrekking op de uitvoering van het lokaal sportakkoord en de Leefstijlinterventie, waarvoor we € 69.000 aan rijksgelden hebben ontvangen. Daarnaast is in 2022 € 35.000 voor het beweeg- en sportakkoord Aalten opgenomen. De stuurgroep moet nog bepalen of dit budget in 2022 wordt ingezet ten behoeve van de ambities of dat deze over de volgende jaren verdeeld gaat worden.

Cultuurpresentatie, -productie en -participatie
In 2022 is nog bijna € 19.000 budget beschikbaar vanuit de coronagelden en hebben we op dit taakveld de Leaderbijdrage van € 30.000 voor de boekenkerk Bredevoort opgenomen. Hierdoor is het budget vanaf 2023 lager.

Musea
Op dit taakveld wordt de gemeentelijke bijdrage voor de ECAL verantwoord. Deze wordt bepaald op basis van het aantal meters papier dat een gemeente in beheer heeft en wordt voor vier jaar vastgelegd. In de begroting 2023-2026 is deze meterprijs opnieuw vastgesteld, dit leidt tot een stijging van onze jaarlijkse bijdrage met € 14.000.

Cultureel erfgoed
In 2022 is een eenmalig budget voor onderzoek naar onteigeningen Joodse bezittingen opgenomen. Dit leidt ertoe dat ondanks de doorgevoerde indexatie het budget ongeveer gelijk blijft.

Media
Geen bijzonderheden.

Samenkracht en burgerparticipatie
In 2022 hebben we een subsidie toegekend gekregen van ZonMw voor het project ‘Ontwikkeling zorgpad voor een integraal aanbod van zorg en welzijn voor ouderen met een lage zelfredzaamheid en geen of beperkt netwerk’ voor € 43.000. Daarnaast zit in 2022 een budget voor de Wet inburgering ter hoogte van € 168.000. De hoogte hiervan wordt pas in de tweede helft van het jaar duidelijk, dan wordt ook het budget voor 2023 opgevoerd. Dit betreft twee budgettair neutrale ramingen, ze verklaren de daling aan zowel de baten- als aan de lastenkant.
Uit de verduidelijking van het BBV is gebleken dat het budget voor de POH-jeugd onder het taakveld Toegang en eerstelijnsvoorzieningen thuishoort. Dit zorgt hier voor een daling van € 22.000 in het baten- en € 176.000 in het lastenbudget.
Aan de lastenkant worden de restant budgetten voor het Naoberfonds en het plan Talent jaarlijks opnieuw opgevoerd. Hiervoor is in 2022 € 152.000 opgenomen.

Tegenover deze lagere lastenbudgetten staan ook een viertal hogere budgetten vanaf 2023.
Bij het opstellen van de begroting 2023 is binnen het sociale domein een structureel bedrag gereserveerd van € 400.000 dat in de komende raadsperiode nadere bestemming gaat krijgen. Het is de bedoeling om dit budget op een zodanige manier in te zetten dat het gemeentelijk beleid zo goed mogelijk bijdraagt aan de (verzachting van) diverse sociale uitdagingen op allerlei maatschappelijk gebied zoals armoedebestrijding, preventie, participatie, inburgering, sport en zorg.

Algemene conclusie in het nieuwe beleidskader gemeenschapshuizen is dat er in aantal en omvang voldoende gemeenschapshuizen binnen de grenzen van de gemeente Aalten gerealiseerd zijn. Daarom wordt in principe niet meer financieel bijgedragen aan nieuwbouw of uitbreiding van bestaande gemeenschapshuizen. Voor drie initiatieven (uitbreidingswensen voor de Ringkamp in De Haart en het Kulturhus Lintelo en een burgerinitiatief rond de gemeenschapsvoorziening in De Dinxperlose Heurne) kan op basis van ingekomen inspraakreacties nog een uitzondering worden gemaakt. Deze drie initiatieven kunnen nog financieel ondersteund worden op basis van de nu nog van toepassing zijnde incidentele investeringssubsidieregeling. Het met deze initiatieven gemoeid gaande subsidiebedrag is nog onbekend, maar schatten wij in op een totaal van € 250.000. Dit wordt gedekt uit de algemene reserve.
Via het plan Talent geven we uitvoering aan de rijksregeling Brede Impuls Combinatiefuncties. Hierdoor worden, met cofinanciering van het Rijk, combinatiefuncties gerealiseerd die sport, bewegen, kunst en cultuur verbinden met het sociaal domein, waardoor een sterke vitale sociale basis ontstaat waarin iedereen kan meedoen. Het plan Talent wordt inmiddels breed gedragen in onze gemeente. De huidige afspraken lopen tot 1 september 2022. Er is besloten om dit plan met drie jaar te verlengen. Uitgangspunt in het nieuwe plan is het structureel maken van de basis van Talent, te weten de inzet van twee fte talentverbinders en hiervoor structureel middelen in de gemeentebegroting op te nemen. Daarnaast wordt de inzet van de talentcoaches uitgebreid en jaarlijks een budget voor de concrete uitvoering van activiteiten vrijgemaakt, omdat de rijksbijdrage hierin niet voorziet. De afspraken over de inzet van de talentcoaches en het activiteitenbudget gelden voor een periode van drie jaar. De huidige samenwerkingspartners conformeren zich hieraan. Om dit nieuwe plan te kunnen realiseren is per saldo voor de komende drie jaar een extra bijdrage nodig van € 20.000 per jaar.
In 2021 heeft de regering besloten dat in 2024 50% van de gastouders jaarlijks geïnspecteerd moeten worden. De focus van het toezicht ligt in 2023 op de wettelijk verplichte onderzoeken. Hier heeft de gemeente extra middelen voor gekregen die niet geoormerkt zijn. Vanwege het relatief grote aantal voorzieningen voor gastouderopvang in onze gemeente, zijn deze middelen niet voldoende om de inspectie van 50% van de gastouders in 2023 al uit te voeren, daarom hebben we hiervoor € 15.000 extra budget opgenomen.

Toegang en eerstelijnsvoorzieningen
Afgelopen jaar is in samenwerking met Figulus Welzijn en drie huisartsenpraktijken in de gemeente Aalten de pilot ‘welzijn op recept’ uitgevoerd. De resultaten zijn positief. In de eerste negen maanden van de pilot zijn ongeveer 45 inwoners door de huisarts verwezen naar een welzijnscoach. Deze deelnemers krijgen een individueel traject, waarin op basis van positieve gezondheid wordt onderzocht wat het best passend is.
De pilot zorgt er eveneens voor dat welzijn en medisch domein elkaar makkelijker weten te vinden, ook met andere vragen dan welzijn op recept. De drie huisartsenpraktijken die hebben deelgenomen aan de pilot, willen hier graag mee doorgaan. De overige drie huisartsenpraktijken binnen de gemeente Aalten hebben aangegeven ook te willen werken met welzijn op recept als samenwerkingsconcept. Hiervoor is uitbreiding van de formatie van welzijnscoaches van Figulus Welzijn noodzakelijk. Daarom wordt vanaf 2023 in de begroting € 25.000 per jaar extra opgenomen.
De grote toename van de budgetten worden veroorzaakt door de verschuivingen tussen de taakvelden als gevolg van de verduidelijking van het BBV. De budgetten voor POH-jeugd, Veilig Thuis toegangstaken en doorverwijzingen, de jeugdbeschermingstafel en de inloopfunctie GGZ zijn vanaf 2023 hier opgenomen.

Inkomensregelingen
De mutatie aan de batenkant wordt volledig veroorzaakt door de schommelingen in de verwachte BUIG-gelden over de jaren. Vanaf 2023 hebben we dit conform de Laborijnbegroting budgettair neutraal opgenomen. Over 2022 verwachten we nog een voordeel van € 82.000.
Aan de lastenkant staan de uitvoeringslasten van Laborijn (2023 € 1.882.000), die zijn opgenomen conform de begroting van Laborijn. Het is Laborijn gelukt om de stijging van de uitvoeringskosten in totaal te beperken (ten opzichte van de begroting 2022). Dit heeft voor ons Aalten een gunstig financieel effect, per saldo levert dit een voordeel op voor onze meerjarenbegroting. In 2022 is een eenmalig budget van € 125.000 vanuit de coronagelden beschikbaar gesteld voor de Vangnetregeling zelfstandigen.
Door de verschuivingen tussen de taakvelden als gevolg van de verduidelijking van het BBV is het budget voor de schuldhulpverlening vanaf 2023 hier verantwoord (€ 163.000).

WSW en beschut werk
In dit taakveld valt alleen nog het van het Rijk ontvangen budget voor de SW dat één op één wordt doorbetaald aan Laborijn. Uit de Meicirculaire 2022 blijkt dat wij een groter aandeel uit het macrobudget krijgen. Dit is in de cijfers vanaf 2023 reeds verwerkt (€ 6.059.000), maar het budget voor 2022 moet nog op niveau worden gebracht (nu nog € 6.029.000, volgens meicirculaire € 6.270.000). Hierdoor blijft het budget nu nagenoeg gelijk ten opzichte van 2022. In de loop van de jaren laat dit budget een daling zien als gevolg van een lager bedrag per SW-medewerker en een daling van het SW-bestand.
Als gevolg van de verduidelijking van het BBV zit het budget voor Wmo-begeleiding niet langer onder dit taakveld.

Arbeidsparticipatie
Het re-integratiebudget is opgenomen conform de begroting van Laborijn. Deze laat een kleine jaarlijkse stijging zien. In 2022 hebben we van het Rijk nog extra corona gerelateerd budget ontvangen, die we hebben doorbetaald aan Laborijn.

Maatwerkvoorzieningen (Wmo)
Als gevolg van de verduidelijking van het BBV is het budget voor Wmo-vervoer nu onder dit taakveld verantwoord (€ 93.000).

Maatwerkdienstverlening 18+
Huishoudelijke hulp (Wmo), Begeleiding (Wmo), Dagbesteding (Wmo) en Overige maatwerkvoorzieningen (Wmo)
Tot en met 2024 is bij de huishoudelijke hulp rekening gehouden met de verwachte aanzuigende werking. Hiervoor is een jaarlijkse groei van € 80.000. De budgetten voor Wmo-begeleiding en veiligheid en zorg zijn aan dit taakveld toegevoegd, de schuldhulpverlening en de jeugdgezondheidszorg zijn naar andere taakvelden verschoven.

Maatwerkdienstverlening zorg 18-
Jeugdzorg begeleiding, Jeugdzorg behandeling, Jeugdzorg dagbesteding, Jeugdzorg zonder verblijf overig, Pleegzorg, Gezinsgericht, Jeugdhulp met verblijf overig, Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf, Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf en Gesloten plaatsing
In de Voorjaarsnota 2022 was naar aanleiding van de gestegen kosten voor jeugdzorg een structureel doorgevoerde stijging van de budgetten van € 700.000 verwerkt. Daarnaast werd voor boekjaar 2022 aanvullend € 300.000 opgenomen. Op dit moment kan echter niet worden overzien hoe de totale kosten van jeugdzorg in 2022 bedragen. Enerzijds komt dit door de openeinderegeling en de verschuiving naar zwaardere zorg. Anderzijds vallen de financiële gevolgen van de volledig nieuw ingerichte inkoop van de jeugdzorg, waarvan de ingangsdatum op 1 juli 2022 lag, nog niet te overzien. Gezien deze onzekerheid is er bij het opstellen van deze begroting voor gekozen de genoemde € 300.000 structureel aan de jeugdbudgetten toe te voegen. Hiermee wordt de mutatie van € 1.000.000 uit de Voorjaarsnota 2022 volledig structureel.

Geëscaleerde zorg 18+
Beschermd wonen (Wmo) en Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)
In 2022 hebben we ons aandeel in de overschotten van de beschermd wonen gelden van centrumgemeente Doetinchem ontvangen. Hiervan staat nog € 81.000 op het budget. Het budget voor veiligheid en zorg wordt niet langer hier verantwoord.

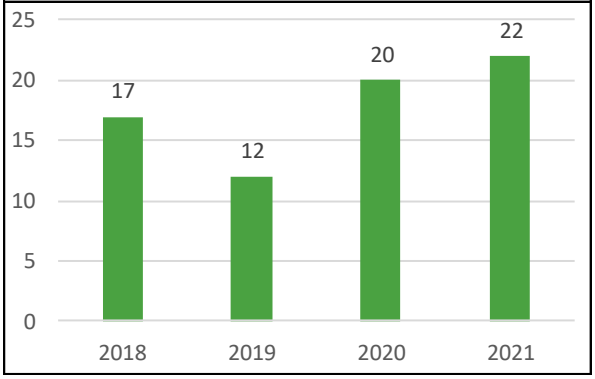
Geëscaleerde zorg 18-
Jeugdbescherming en Jeugdreclassering
De daling vanaf 2023 komt doordat de budgetten voor Veilig Thuis en de jeugdbeschermingstafel onder een ander taakveld worden verantwoord.

Volksgezondheid
Het budget voor de jeugdgezondheidszorg wordt nu onder dit taakveld verantwoord. Op basis van de loon- en prijsstijging (waarbij rekening is gehouden met het hoge indexcijfer van 5,89%) neemt de gemeentelijke bijdrage voor de GGD vanaf 2023 toe met € 43.000. Het AB van de GGD heeft eind 2021 besloten tot uitvoering van het programma ‘GGD NOG Robuust’ om de GGD robuuster en daarmee toekomstbestendig te maken. Deze uitvoering leidt tot een structurele extra bijdrage van € 12.000, met daarnaast een incidentele bijdrage van € 20.000 in 2023, € 13.000 in 2024 en € 9.000 in 2025. Hiermee zijn onze budgetten opgenomen conform de 3^{e} begrotingswijziging 2023 van de GGD.
In 2022 en 2023 is zowel onder de baten als onder de lasten een budget van € 20.000 opgenomen in verband met het preventieakkoord.

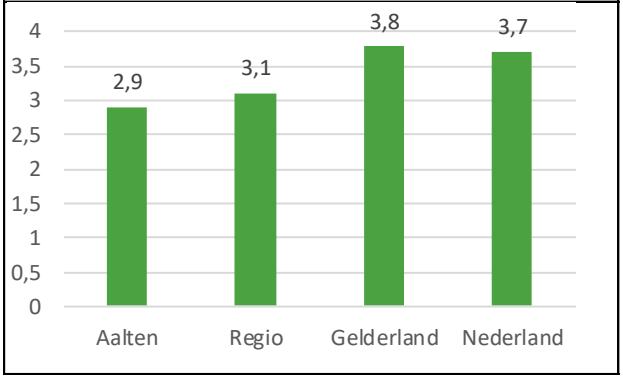
4. Eigen indicatoren

De verplichte op te nemen indicatoren van waarstaatjegemeente.nl zijn verplaatst naar de bijlagen, om ze daar te bundelen als aparte bijlage, zie 'Verplichte indicatoren waarstaatjegemeente.nl.

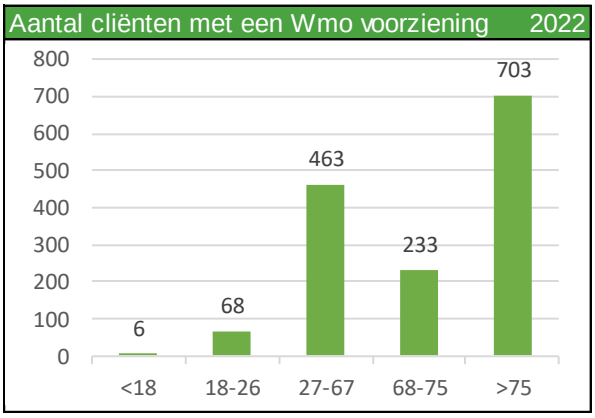
Aantallen schuldhulpverleningstraject Stadsbank

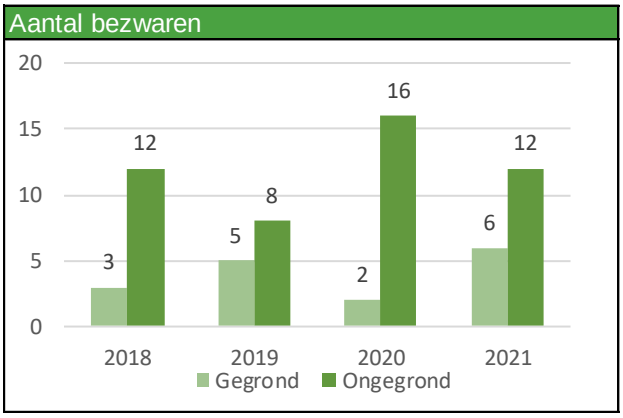
Werkloosheidspercentage 2022

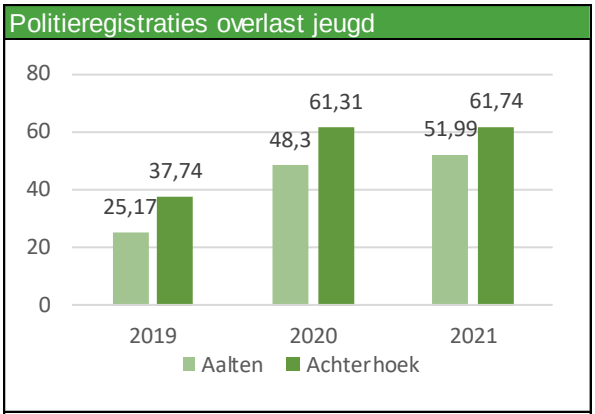
Aantal cliënten met een Wmo voorzienin 2022

Aantal bezwaren

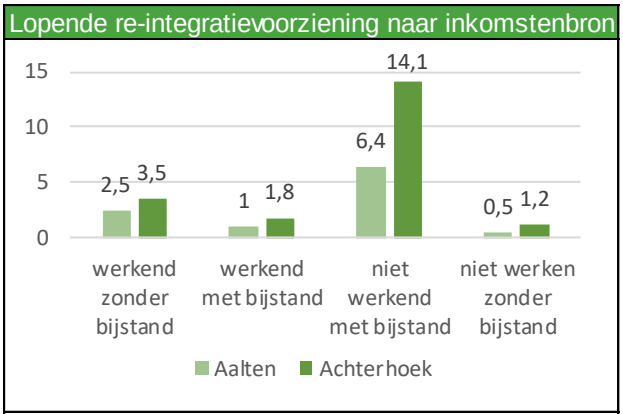

Politieregistraties overlast jeugd

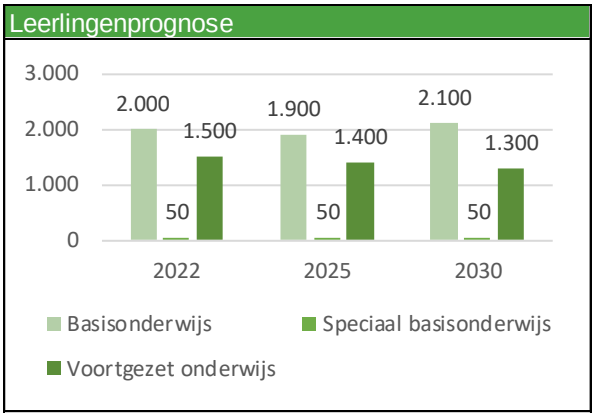
Het aantal politieregistraties van meldingen waarbij geklaagd wordt over jeugd, per 10.000 inwoners.

Lopende re-integratievoorziening naar inkomstenbron

Aantal personen per 1.000 inwoners met een lopende re-integratievoorziening naar inkomstenbron.

Leerlingenprognose

Bedrijfsvoering

Programma 3

Programma 3 Bedrijfsvoering

Programmacoördinator: **D.J. den Hengst**

1. Ontwikkelingen binnen dit programma

Dienstverlening

In september 2022 zijn we gestart met het project dienstverleningsconcept. Een groot project dat de hele organisatie omvat. We kijken hierbij naar hoe moderne dienstverlening hoort te zijn en hoe we onze burger zo goed mogelijk kunnen bijstaan.
In zekere zin wordt dienstverlening gezien als de voorkant van de gemeente; de contactafhandeling met burgers en ondernemingen via balie, telefoon, post en internet. Maar er is natuurlijk veel meer.
Het onderscheid tussen digivaardige en digibete burgers wordt overbodig als er systemen komen waarin iedereen gemakkelijk de weg vindt. Hoe kan onze gemeente zijn dienstverlening de komende jaren verbeteren zonder dat het een technisch verhaal wordt?
Dienstverlening en Burgerzaken waren altijd administratief, maar worden steeds meer hightech en dienstverlenend. Dat brengt heel nieuwe uitdagingen met zich mee. We moeten denken vanuit de burger. De vierhonderd producten die een gemeente gemiddeld heeft, zijn te herleiden tot dertien klantvragen. Waarom dan niet meer vanuit die klantvragen ontwikkelen? Dienstverlening die aansluit bij de samenleving, dat willen we. Daarover denken we na. Ook gezien vanuit de sociale basis. Moeten we meer vanuit kernen gaan werken? Dichterbij. Moet er een zogenaamd 1-loket functie komen? Dan denken we al gauw aan de voormalige Rabobank. Met meerdere partners inrichten, zodat de burger op één plek terecht kan voor veel zaken. We hopen in 2023 daadwerkelijk een hele stap te zetten, ook in overleg met alle betrokkenen. En dat is niet alleen de gemeente.

Digitaal aanvragen rijbewijs

Een inwoner kan (onder bepaalde voorwaarden) online een rijbewijs aanvragen. Na het laten maken van een pasfoto bij een door de Rijksdienst voor het Wegverkeer erkende fotograaf of pasfoto automaat, vraagt de inwoner zelf met z'n DigiD online een rijbewijs aan. Het rijbewijs wordt verstrekt via de gemeente. Alleen voor de afgifte moet de inwoner nog naar de gemeente toe.
Op 3 oktober 2022 starten wij in de gemeente Aalten ook met de digitale aanvraag rijbewijs.
Dit past bij onze online dienstverlening. Digitaal aanbieden wat digitaal kan. Een inwoner heeft natuurlijk nog steeds de keuze om naar het KCC te gaan.
Digitale aanvraag is niet voor alle rijbewijzen mogelijk. De aanvraag is voor NL-rijbewijzen, verlengingen of categorie-uitbreidingen is digitaal mogelijk. Niet voor eerste aanvragen of vermiste of gestolen rijbewijzen.
Inmiddels vraagt bij de deelnemende gemeenten gemiddeld 30% van de inwoners een rijbewijs online aan. De pilot wordt positief ervaren, zowel door gemeenten, als door de inwoners.

Provinciale Staten en Waterschapsverkiezing

Provinciale Statenverkiezingen vinden eenmaal in de vier jaar plaats. De volgende verkiezingen voor de Provinciale Staten vinden plaats op 15 maart 2023. Tegelijk met de leden van de Provinciale Staten worden de verkiesbare leden van het algemeen bestuur van de waterschappen gekozen.

Informatiearchitectuur

In 2023 gaan we over naar een nieuw financieel systeem en deze gaat draaien in de cloud. In de cloud wil zeggen dat programma's en data niet lokaal op een server staan, maar online. Om daar toegang tot te krijgen is een internetverbinding nodig. Ook ons zaaksysteem gaat in de cloud verder. Daarbij wordt het nieuwe koppelingsstandaard van de overheidsstandaard Common Ground ook geïntroduceerd. Dat is een hervorming van de gemeentelijke informatievoorziening, door op een andere manier om te gaan met gegevens. Zo koppelen we data los van werkprocessen en applicaties. En we bevragen data bij de bron, in plaats van ze veelvuldig te kopiëren en op te slaan.

Omgevingswet

De beoogde inwerkingtreding van de Omgevingswet staat op 1 januari 2023. Vanaf 2023 gaan we dus live met de verwerking van de omgevingsvergunningen in samenwerking met het Digitaal Stelsel Omgevingswet. Daarmee is het project Omgevingswet niet klaar. In 2023 worden de processen voor de omgevingsvergunningen, toepasbare regels en koppelingen verder bijgesteld en ontwikkeld.

Hybride werkomgeving
Het hybride werken is voor de meeste medewerkers een blijvende situatie geworden. De vergader-locaties in de gemeentelijke gebouwen zijn zo ingericht dat altijd ook online aan de vergadering deelgenomen kan worden. In 2023 zijn er nog veel ontwikkelingen die het hybride werken stimuleren. Eén van deze veranderingen is het integreren van de telefonie in Microsoft Teams. Medewerkers zijn gewend geraakt aan het videobellen. Hierdoor wordt er voor het bellen en videobellen één omgeving gebruikt.

Informatieveiligheid en privacy
Binnen onze organisatie is er veel aandacht voor informatieveiligheid en privacy. We gebruiken hiervoor een normenkader van de overheid, namelijk de Baseline Informatieveiligheid Overheid (BIO). Het hanteren van de BIO normen is een continu proces van nieuwe maatregelen introduceren en bestaande maatregelen beoordelen en eventueel bijstellen. Voor privacy moeten we blijven voldoen aan de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG). Ook dit is een continu proces, waarbij de Functionaris Gegevensbescherming jaarlijks een toetsing uitvoert in hoeverre wij voldoen aan de regels van de AVG.
Aanbevelingen uit deze toetsing worden opgenomen in een actieplan. Voor 2023 ligt de focus op het integreren van informatieveiligheid en privacy aan het begin van het verwerkingsproces van nieuwe producten.
In 2023 wordt ons informatieveiligheid/privacy beleid ook herzien. Verder gaan we een risicomanagement tool (GRC-tool) implementeren die ons helpt bij de risicoanalyse rond informatieveiligheid en privacy. Het monitoren en beheersen van risico's op het gebied van informatieveiligheid en privacy wordt hiermee onderdeel van de P&C cyclus. Ook gaan we in 2023 verder met bewustwordingssessies Informatieveiligheid en privacy voor alle medewerkers organiseren.

De Wet Open Overheid
De wet vervangt de Wet Openbaarheid van Bestuur en heeft als doel het verbeteren van de transparantie van de overheid. Uitgangspunt is dat overheidsinformatie beter vindbaar, uitwisselbaar, ontsloten en goed te archiveren is. De wet is inmiddels op 1 mei 2022 in werking getreden en wordt in delen ingevoerd. Uiterlijk na acht jaar is de wet in zijn volledige omvang van kracht. De Rijksoverheid bepaalt welke delen van de wet wanneer in werking treden. De Wet Open Overheid verplicht overheden zoveel mogelijk informatie in een vroegtijdig stadium actief openbaar te maken en te publiceren via een digitaal platform. Om de stukken openbaar te maken en de privacy te garanderen gaat er ook software worden aangeschaft om de stukken te anonimiseren en te publiceren. Het jaar 2023 staat voornamelijk in het teken van de implementatie van de wetgeving in onze organisatie.

Digitale ondertekening
De wereld om ons digitaliseert steeds meer. Processen worden efficiënter ingericht en de meeste documenten worden digitaal ontsloten. Decennialang bekrachtigde een traditionele 'natte' handtekening de gemaakte afspraken. Echter steeds vaker doen we zaken met elkaar op afstand. Dat vraagt om een officiële, rechtsgeldige, digitale handtekening om een document te ondertekenen. Deze werkwijze moet formeel in de werkprocessen worden ingericht.

Vervanging archiefbescheiden
De overheid communiceert steeds meer digitaal met inwoners, bedrijven. Vrijwel alle informatie die de overheid produceert, gebruikt of ontvangt, is digitaal. Niettemin komt er via het analoge kanaal nog post binnen. Omdat de overheid niemand mag uitsluiten door haar manier van werken, blijven fysieke loketten en papieren documenten onvermijdelijk. Deze fysieke documenten worden na ontvangst gedigitaliseerd en opgenomen in het zaaksysteem van de gemeente.
Het is mogelijk om papieren archiefbescheiden ook formeel te vervangen door digitale reproducties. Vervanging is digitalisering met de verplichting om de originele archiefbescheiden te vernietigen. Dat is alleen toegestaan binnen de kaders die het archiefrecht stelt en vergt een formeel vervangingsbesluit.

Overbrenging archiefbescheiden
Overheden moeten archiefbescheiden die niet vernietigd mogen worden na 20 jaar overbrengen naar een archiefbewaarplaats.
De archieven van de voormalige gemeenten Aalten en Dinxperlo tot en met 2004 zijn uitgeplaatst naar het Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers, maar nog niet formeel overgebracht. Op aanvraag van burgers en bedrijven worden deze archiefbescheiden beschikbaar gesteld via de interne organisatie. Op dit moment betreft dit voornamelijk bouwvergunningen.
Bij overbrenging verschuift de verantwoordelijkheid voor de archiefbescheiden, worden deze openbaar en kunnen worden opgevraagd en/of geraadpleegd bij het Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers.

Datalab GO
De gemeente Aalten neemt sinds 2021 deel aan het Datalab Gelderland Oost, ofwel Datalab GO. Deze samenwerking is erop gericht om het datagedreven werken binnen de deelnemende gemeenten te versterken. Dit wordt gedaan door het ontwikkelen van data-producten, maar ook door in te zetten op kennisdeling en het promoten van datagedreven werken. De thema's waarvoor het Datalab de producten ontwikkelt, worden jaarlijks bepaald door de directeuren van de aangesloten gemeenten. In 2021 waren de volgende onderwerpen en deze worden vanaf 2022 uitgewerkt:

1. Klimaatbestendige en groene leefomgeving
Meer dan ooit spelen grote vraagstukken voor het leefgebied van Oost-Gelderland. De centrale vraag is: hoe zorgen we voor een gebalanceerde klimaatbestendige groene leefomgeving? Een leefomgeving met een goede balans tussen landschap, rust en ruimte en voldoende plek om te wonen, te werken en te recreëren? Verschillende belangen die soms op gespannen voet met elkaar staan.

2. Lange termijn impact corona;
Vanuit de behoefte aan meer inzicht in onze kwaliteit van leven in de complexe coronaperiode en de daaropvolgende jaren worden er diverse dashboards ontwikkeld rondom de middellange termijn impact van corona. Te denken valt aan:
- ontwikkelingen op de arbeidsmarkt in Oost-Gelderland;
- economische impact voor bedrijven in de regio;
- psychische gezondheid van inwoners;
- leer- en ontwikkelachterstanden bij jongeren.

3. Ondermijning
Hoe maak je het onzichtbare, de verstrengeling tussen boven- en onderwereld, zichtbaar? Data-analyses kunnen daarbij zeker wel indicaties opleveren die op mogelijke ondermijning duiden. Daarnaast leeft er een algehele behoefte aan 'fact checking'. Veel ondermijningsbeelden berusten op onderbuikgevoelens. Met behulp van data kunnen we deze hypotheses testen.

2. Welke concrete doelstellingen zijn er?

	Thema	Doelstelling	Actie 2023
1	Dienstverleningsconcept	In 2022 is gestart met het project dienstverleningsconcept. Daarbij wordt gekeken naar hoe moderne dienstverlening hoort te zijn en hoe we onze burgers en ondernemers zo goed mogelijk kunnen bijstaan.	December 2023 - Het dienstverleningsconcept in 2023 actualiseren en uitvoeren.
2	Informatieveiligheid en Privacy Wet	Voldoen aan Baseline Informatieveiligheid Overheid (BIO) en de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). De Functionaris Gegevensbescherming voert jaarlijks een toetsing uit in hoeverre wij voldoen aan de regels van de AVG. Aanbevelingen uit deze toetsing worden opgenomen in een actieplan.	December 2023 - Het hanteren van de BIO normen is een continu proces van nieuwe maatregelen introduceren en bestaande maatregelen beoordelen en eventueel bijstellen. December 2023 - In december 2020 is het informatieveiligheidsbeleid 2020 – 2022 vastgesteld. Dit beleid wordt in 2023 geactualiseerd.
3	Overgang van Civision Middelen naar iFinanciën	Ons huidige financiële pakket Civision Middelen is aan vervanging toe. Daarvoor heeft onze huidige leverancier PinkRoccade het pakket iFinanciën beschikbaar. Dit pakket voldoet aan de laatste technische standaarden en draait tevens in de cloud.	September 2023 - Migratie naar iFinanciën afgerond.
4	Invoeren Samenhangende objectenregistratie	Het samenbrengen van de basisregistraties WOZ, BAG, Kadaster en BGT op het gebied van data en kaartmateriaal zodat er één samenhangende registratie ontstaat.	Maart 2023 - Met de komst van BRK 2.0 is het mogelijk geworden om de kadastrale gegevens samen te voegen in iObjecten.
5	Omzetting en vulling softwarepakketten Omgevingswet	De Omgevingswet gaat in per 01-01-2023. Dit betekent dat de softwarepakketten van vergunningsverlening dan verplicht zijn aansloten op het landelijke Digitaal Stelsel Omgevingswet en moeten voldoen aan de eisen van de Omgevingswet.	Maart 2023 - Testen zijn afgerond en implementatie is gereed.

3. Overzicht middelen per taakveld

Dit programma is opgebouwd uit de volgende onderdelen: bedragen x € 1.000

Programma 3 Bedrijfsvoering	Werkelijk 2021	Raming na wijziging 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Baten						
Burgerzaken	-349	-234	-289	-395	-417	-434
Beheer overige gebouwen en gronden	-565	-336	-261	-261	-261	-261
Overhead	-366	-175	-181	-181	-181	-181
Treasury	-572	-576	-555	-546	-537	-528
OZB woningen	-3.473	-3.567	-3.638	-3.638	-3.638	-3.638
OZB niet-woningen	-1.649	-1.701	-1.712	-1.712	-1.712	-1.712
Belastingen overig	-229	-238	-195	-150	-105	-54
Algemene uitkering en overige uitkeringen GF	-49.087	-49.502	-54.217	-54.727	-56.116	-51.427
Overige baten en lasten	-121	-1.573	0	0	0	-2.646
Vennootschapsbelasting (Vpb)	0	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	-2.228	-3.051	-1.182	-609	-733	-412
Resultaat van de rekening van baten & lasten	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	**-58.639**	**-60.953**	**-62.230**	**-62.219**	**-63.700**	**-61.293**
Lasten						
Burgerzaken	817	713	739	755	765	773
Beheer overige gebouwen en gronden	386	474	421	602	422	410
Overhead	9.494	9.600	9.399	9.301	9.362	9.324
Treasury	187	206	232	308	417	504
OZB woningen	231	226	235	235	235	235
OZB niet-woningen	122	123	134	134	134	134
Belastingen overig	109	116	121	121	121	121
Algemene uitkering en overige uitkeringen GF	5	5	5	5	5	5
Overige baten en lasten	-95	641	911	772	878	684
Vennootschapsbelasting (Vpb)	0	10	11	11	11	11
Mutaties reserves	832	580	980	1.134	2.420	640
Resultaat van de rekening van baten & lasten	2.753	0	0	0	0	0
Totaal lasten	**14.841**	**12.694**	**13.188**	**13.378**	**14.770**	**12.841**
Totaal programma 3 Bedrijfsvoering	**-43.798**	**-48.259**	**-49.042**	**-48.841**	**-48.930**	**-48.452**

Toelichting op de verschillen tussen de jaarschijven

Burgerzaken
In 2023 neemt het verwacht aantal reisdocumenten toe ten opzichte van het huidige begrote aantal in 2022. Echter ligt het aantal uitgegeven reisdocumenten in 2022 ook al hoger, dit passen we in de Najaarsnota 2022 aan. Dit zorgt op dit taakveld voor een voordeel van per saldo € 29.000.

Beheer overige gebouwen en gronden
De fluctuatie in de geraamde lasten heeft betrekking op de onderhoudskosten voor de gebouwen die voortvloeien uit het MOP. Deze worden gedekt uit de reserve onderhoud gemeentelijke gebouwen.

Overhead
Op dit taakveld worden alle baten en lasten verantwoord die samenhangen met de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces, zoals (interne) huisvesting, informatievoorziening, bestuursondersteuning en facilitaire zaken.
De jaarlijkse fluctuatie in de lasten wordt grotendeels veroorzaakt door de geraamde kosten van groot onderhoud voor de twee locaties van het gemeentehuis en de werf. Deze zijn gebaseerd op het MOP en worden gedekt uit de reserve groot onderhoud gemeentelijke gebouwen.

Treasury
De rentebaten op de verstrekte geldleningen nemen af, omdat er wordt afgelost. Daarentegen stijgen de rentelasten jaarlijks als gevolg van het stijgen van de rentepercentages. In juli 2022 heeft de ECB de belangrijkste rentes met een half procentpunt verhoogd. De ECB wil hiermee de torenhoge inflatie afremmen en er worden nog meerdere verhogingen verwacht. Eind 2023 wordt voor 10 jaar een rente voorzien van ongeveer 2,75%, dit hebben we aangehouden in de voorliggende begroting. Een deel van deze rentelasten worden verdeeld over verschillende taakvelden. Per saldo is het effect op dit taakveld voor 2023 € 52.000 nadelig.

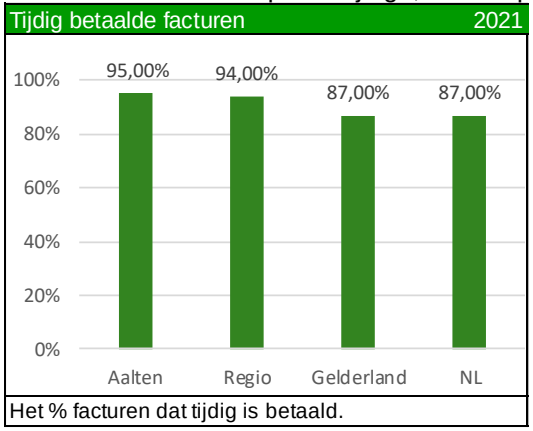
OZB-woningen en niet-woningen
In de begroting 2020-2023 is een jaarlijkse stijging van de OZB-opbrengst van 3% opgenomen. Dit resulteert voor het laatst in 2023 in een (cumulerende) meeropbrengst van € 135.000 per jaar. Doordat bij de Voorjaarsnota 2022 het budget voor 2022 is verhoogd met € 53.000, is er nu nog een stijging in 2023 ten opzichte van 2022 van € 82.000. In de paragraaf Lokale heffingen is dit nader toegelicht.

Algemene uitkering
De uitkomsten van de doorrekening van de Meicirculaire 2022 vormt de basis voor de berekening van de algemene uitkering voor 2023 en de jaren daarna. Deze doorrekening zorgt voor de jaren 2023 t/m 2025 voor substantiële financiële toevoegingen die oplopen van 7,4 miljoen euro in 2023 tot 10 miljoen euro in 2025. Het jaar 2026 wordt in de context van de algemene uitkering omschreven als het ravijnjaar en valt terug naar 5,6 miljoen euro. Over het laatste jaar is op dit moment nog geen duidelijkheid te geven, de opschalingskorting staat nog geheel voor dat jaar en met name de systematiek van de groei van de algemene uitkering is door het kabinet vanaf 2026 fors ingeperkt door geen volumedeel meer toe te passen.

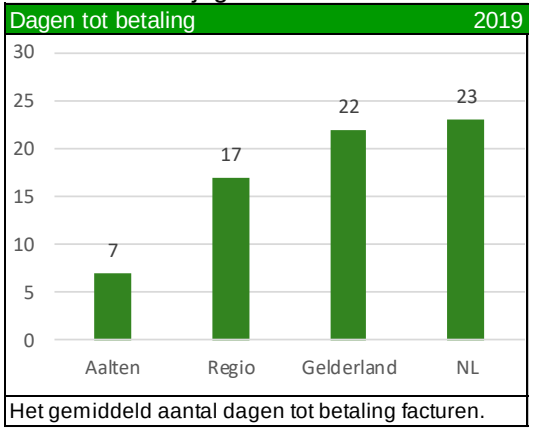
Overige baten en lasten
Aan de batenkant worden op dit taakveld de negatieve saldo's gepresenteerd. De positieve resultaten in 2023 t/m 2025 staat aan de lastenkant. Onvoorzien maakt ook onderdeel uit van dit taakveld. In 2022 is deze volledig ingezet, in 2023 is dit, gezien alle ontwikkelingen die er zijn, bepaald op € 350.000. Daarmee komt de post onvoorzien op circa een half procent van ons begrotingstotaal.
Naast onvoorzien is er voor het Raadsprogramma 2022-2026 in 2023 een bedrag gereserveerd van € 200.000 en vanaf 2024 € 250.000. Nadere uitwerking en aanwending volgen bij de behandeling en vaststelling van het Uitvoeringsprogramma door de gemeenteraad in december 2022.
Ook is er een buffer opgenomen van € 130.000 voor nog te verwachten indexaties.

Mutaties reserves
In het overzicht reserves en voorzieningen worden de mutaties 2023 en volgende jaren toegelicht. Het grote verschil ten opzichte van 2022 komt door de toevoegingen en onttrekkingen aan de algemene reserve en de reserve inkoop zorg.
Met het ravijnjaar 2026 in het vooruitzicht en in afwachting van meer duidelijkheid, is ervoor gekozen om de ruimte die in de begroting zit voor in de jaren 2023 € 400.000, 2024 € 500.000 en in 2025 1,8 miljoen euro, veilig te gebruiken ter versterking van de algemene reserve. Opgeteld over de drie jaar levert dit 2,7 miljoen euro op. Een bedrag dat als er niets verandert, het tekort over 2026 van circa 2,7 miljoen euro dekt. Tegenover het versterken van de algemene reserve staat dat er in 2023 eenmalig geld ter beschikking wordt gesteld voor de gemeenschapshuizen (€ 250.000) en de nieuwe Leaderperiode 2023-2027 (€ 483.500).
In de jaarrekening 2021 is besloten € 1 miljoen vanuit het positieve saldo te storten in een nieuw te vormen bestemmingsreserve Inkoop zorg. Hieruit hoeven eventuele toekomstige tegenvallers door het nieuwe inkoopmodel zorg niet onmiddellijk ten laste te komen van de algemene reserve, maar kunnen over-en onderschrijdingen door de nieuwe zorginkoop met deze reserve verrekend worden.

4. Eigen indicatoren
De verplichte op te nemen indicatoren van waarstaatjegemeente.nl zijn verplaatst naar de bijlagen, om ze daar te bundelen als aparte bijlage, zie 'Verplichte indicatoren waarstaatjegemeente.nl.

Het % facturen dat tijdig is betaald.

Het gemiddeld aantal dagen tot betaling facturen.

Paragrafen

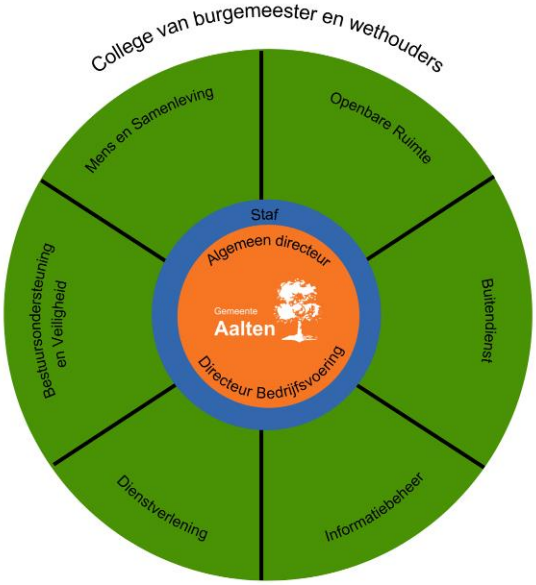
Paragraaf Bedrijfsvoering

‘Samen volop blijven inzetten voor onze burgers en bedrijven’

Een goede bedrijfsvoering van de gemeente, die gericht is op de gemeentelijke omgeving, betekent beheersing van alle processen, inclusief bijsturing waar nodig. Dit is een voorwaarde om aan de verwachtingen van de maatschappij en het bestuur te voldoen en om gemeentelijk beleid te realiseren. Eén van de doelstellingen daarbij is zo goed mogelijk verslag te doen over de uitvoering via de reguliere P&C (planning & control) cyclus of bij actuele onderwerpen en vragen daarover door middel van een raadsmededeling. Rondom de organisatie en algemene thema’s speelt in 2023 het volgende:

1. Wijziging organisatiestructuur per 1 januari 2023
De nieuwe organisatiestructuur bestaat per 1 januari 2023 uit een tweehoofdige directie (de gemeentesecretaris/algemeen directeur en de directeur Bedrijfsvoering) met daaronder zes teams. Daarnaast een staf, die alleen nog bestaat uit het taakveld P&O. De zes teams zijn (onderstaand grafisch weergegeven):

- Team Buitendienst
- Team Openbare Ruimte
- Team Bestuursondersteuning en Veiligheid
- Team Mens en Samenleving
- Team Dienstverlening
- Team Informatiebeheer

De teams worden geleid door een teammanager, die hiërarchisch en functioneel leidinggevende is. De teammanagers worden functioneel aangestuurd door de directeur Bedrijfsvoering en hiërarchisch door de gemeentesecretaris/algemeen directeur.
We willen in de nieuwe organisatiestructuur de integrale advisering, het projectmatig werken en de coördinatie van de raadsprogramma’s verder versterken door het instellen van een projectenbureau.
We gaan dit eerst doen in de vorm van een pilot om hiermee ervaring op te kunnen doen. Tussentijds en na afloop van de pilot vindt een evaluatie plaats. Op basis van de bevindingen van de evaluatie wordt de organisatiestructuur aangepast.

2. Ontwikkelingstraject organisatie
Zoals aangekondigd in de programmabegroting 2021 loopt er sinds het voorjaar van 2021 een ontwikkelingstraject binnen de organisatie gericht op een professionele cultuur. Medewerkers worden getraind op de verdere ontwikkeling van een professionele cultuur binnen de organisatie en het geven en ontvangen van feedback. Dit ontwikkelingstraject wordt benut om de kernwaarden van de organisatie en de nieuwe beoordelingsmethodiek met 360 graden feedback te lanceren.
Het ontwikkelingstraject krijgt door de coronamaatregelen een langere doorlooptijd dan voorzien. Bepaalde activiteiten kunnen nu eenmaal moeilijk online worden gehouden. We verwachten dat dit traject doorloopt tot begin 2023.
Parallel aan dit ontwikkelingstraject voor de gehele organisatie worden de teammanagers getraind voor hun nieuwe taken op met name HRM-gebied.

3. Project hybride werken
Als organisatie hebben we tijdens de coronacrisis steeds actief ingespeeld op het verloop van de pandemie door een protocol te hanteren met interne richtlijnen voor het werken onder de wisselende omstandigheden. Om de dienstverlening te waarborgen, hebben wij geïnvesteerd in bandbreedte, mobiele werkplekken en voorzieningen voor thuiswerken.
Na aanvankelijke aarzelingen hebben organisatie én medewerkers het gedeeltelijk thuiswerken inmiddels omarmd. Voor veel functies is het efficiënt gebleken. Belangrijke bijkomende voordelen zijn de afname van het woon-werkverkeer (minder milieubelasting, minder parkeerplaatsen) en de afname van het aantal benodigde kantoorwerkplekken. Daar staan de benodigde investeringen in ICT en andere voorzieningen voor thuiswerken tegenover. Aandachtspunten zijn het behoud van collegiale contacten, samenwerking en teambuilding. We blijven zoeken naar de juiste balans en maatvoering, maar duidelijk is al wel dat gedeeltelijk thuiswerken blijvend is.

Na de eerdere onderzoeken van de werkgroep Aalten na corona en het studieproject van vijf HBO-studenten hebben wij besloten een project hybride werken in te stellen, dat met gebruikmaking van de uitkomsten van de eerdere onderzoeken in breder perspectief adviseert over de inrichting van het hybride werken. De projectgroep betrekt daarbij in ieder geval de uitkomsten van het project dienstverleningsconcept. Verder richt het project zich onder andere op vragen met betrekking tot de aan de huisvesting te stellen eisen, het aantal benodigde werkplekken, ruimten, inrichting, het eventueel afstoten van gebouwdelen, gezondheid en vitaliteit, behoud van collegiale contacten en overlegvormen.

4. Visie op gezondheid
Recent hebben wij een nieuwe visie op gezondheid voor de organisatie vastgesteld, die in lijn is met de algemene visie van de gemeente Aalten op de publieke gezondheid.

Als werkgever willen we primair uitgaan van de eigen kracht en verantwoordelijkheid van de medewerkers, maar we hebben uit betrokkenheid met de medewerkers en om uitval te voorkomen tegelijkertijd specifiek aandacht voor medewerkers die een verhoogd risico hebben op gezondheidsproblemen. De waarde van preventie en positieve gezondheid staat centraal. De rol van de werkgever is om medewerkers te ondersteunen en te stimuleren bij het maken van gezonde keuzes. Dat doen we door een omgeving te creëren waarin het makkelijker is om aan een gezonde leefstijl te werken. We zorgen voor gezonde werkomstandigheden. We hebben nadrukkelijk aandacht voor invloeden uit de privé omgeving van de medewerker en stimuleren gezonde verhoudingen en een gezonde balans. We hebben een dienstverleningsovereenkomst gesloten met Caretowork, waarvan de visie op gezondheid goed aansluit op de onze.

5. Vitaliteit en wendbaarheid
Ondanks gerichte maatregelen is de leeftijdsopbouw binnen de gemeentelijke organisatie nog steeds minder gunstig. De beide generatiepacten en het speerpunt verjonging als hoogste prioriteit binnen het werving- en selectiebeleid hebben niet kunnen voorkomen dat de gemiddelde leeftijd eind vorig jaar 48,6 jaar was. Dat is boven de gemiddelde leeftijd in de toch al vergrijzende gemeentelijke sector (47,4 jaar). De verklaring hiervoor ligt in de bovengemiddeld lange duur van de dienstverbanden.
Het ziekteverzuim in onze organisatie was in 2021 7,1%. Duidelijk boven het gemiddelde in de sector (5,8%). Dit is te verklaren door het relatief grote aantal langdurig zieke medewerkers in 2021.

Deze kenmerken van de organisatie zijn voor het MT een aandachtspunt. Hoe houden we onze organisatie gezond, vitaal en wendbaar?
In de CAO Gemeenten 2019-2020 is afgesproken dat alle gemeentelijke werkgevers een vitaliteitsbeleid moeten hebben. In de nieuwe CAO 2021-2022 is de uitwerking daarvan echter beperkt gebleven tot de invoering van een mogelijkheid om verlof meerjarig te sparen. Naar onze mening moet er meer gebeuren en moeten we dus zelf aanvullend beleid ontwikkelen.

Onze nieuwe visie op gezondheid en het project hybride werken kunnen daaraan bijdragen. In het verlengde daarvan gaan we in overleg met de ondernemingsraad een plan opstellen voor activiteiten om de vitaliteit te bevorderen. Daarnaast blijven we in ons gemeentelijk HRM-beleid bij de invulling van vacatures sterk inzetten op verjonging. We maken vacatures geschikt voor jongeren door (tijdelijk) te schuiven met werkzaamheden en door jongeren zelf verder op te leiden.

6. Integriteit
In de afgelopen periode hebben we flinke stappen gezet bij de herijking van het beleid met betrekking tot bestuurlijke en ambtelijke integriteit. Gekozen is voor een gefaseerde aanpak op grond waarvan eerst de kaders en uitgangspunten van het nieuwe integriteitsbeleid door de gemeenteraad vastgesteld zijn. In de volgende fase zijn deze kaders en uitgangspunten uitgewerkt in regelingen en protocollen voor de bestuurlijke integriteit en de ambtelijke integriteit, waaronder de gedragscodes. De gemeente Aalten beschikt nu over een volledig herschreven en actueel integriteitsbeleid met gedetailleerde uitwerking in de diverse regelingen voor de bestuurlijke en de ambtelijke integriteit.

Daarnaast is voortdurende bewustwording van groot belang. Daarom zijn inmiddels in de implementatiefase twee permanente gremia ingesteld voor het onder aansturing van de stuurgroep opstellen en uitvoeren van implementatieprogramma's: de commissie geloofsbrieven en integriteit en de werkgroep implementatie ambtelijke integriteit. Voor de ambtelijke integriteit is inmiddels een implementatieprogramma 2022 – 2025 vastgesteld, dat bestaat uit diverse bewustwordingsactiviteiten, die structureel ingebed worden.

7. Krapte op de arbeidsmarkt
Er zijn al langere tijd signalen van een toenemende verkrapping van de arbeidsmarkt. In de afgelopen periode hebben ook wij ervaren dat het moeilijker wordt vacatures in te vullen. Gelet op de grote uitstroom wegens pensioneringen in de gemeentelijke sector verwachten wij dat deze spanning op de arbeidsmarkt in de komende jaren verder toeneemt. Dit leidt onherroepelijk tot een stijging van de loonkosten door opwaartse druk op de algemene loonontwikkeling in de cao, door druk op de salarisonderhandelingen bij de invulling van vacatures, door individueel rechtspositioneel maatwerk en door kosten van externe inhuur of andere tijdelijke oplossingen. Daarnaast leidt de krappe arbeidsmarkt tot risico's met betrekking tot de continuïteit en kwaliteit van de dienstverlening aan de inwoners en de gemeenteraad en de tijdige oplevering van producten. Dit is met name het geval als we concessies moeten doen met betrekking tot de kwaliteit bij de invulling van vacatures en als vacatures langer open staan of niet ingevuld kunnen worden.

We willen ons voorbereiden op deze blijvende verkrapping van de arbeidsmarkt door een heroverweging van onze arbeidsmarktpositie. Hoe aantrekkelijk zijn wij als werkgever? Zijn onze arbeidsvoorwaarden concurrerend? Bieden we voldoende ontwikkelingsmogelijkheden? Is het werk leuk, uitdagend en is er een goede balans tussen werk en privé? Komend jaar onderzoeken wij dit, zodat we in de begroting 2024 hiervoor zo nodig de benodigde middelen kunnen vrijmaken.

8. Inkoop
Ook in 2023 blijft de samenwerking met de Achterhoekse gemeenten een feit. Het gezamenlijk 'inkoop- en aanbestedingsbeleid' wordt aangepast dan wel vernieuwd en er wordt geprobeerd om zoveel mogelijk gezamenlijk aan te besteden.
Daarnaast zetten we de komende jaren stappen om de Global Goals in onze organisatie en in de projecten te borgen. We hebben hiermee al praktische ervaring opgedaan bij het project herinrichting Dijkstraat en Admiraal de Ruyterstraat.

De oorlog in Oekraïne heeft invloed op de dagelijkse bedrijfsvoering in Aalten. Zo ook op hoe wij onze inkoop inrichten. Met het vijfde sanctiepakket van de EU werd duidelijk dat er een verbod is gekomen per 10 oktober 2022 op deelname van Russische onderdanen en entiteiten aan overheidsopdrachten in de EU. Hierop zijn alle lopende contracten van de gemeente Aalten die geregistreerd staan in het contractenregister gecontroleerd op Russische inmenging. Uit de controle is gebleken dat wij geen zakendoen met bedrijven die Russische invloeden hebben.

Nadat in 2021 het 'convenant SROI' (Social Return on Investment) ondertekend is door de diverse Achterhoekse colleges, is in 2022 het Dienstverleningsplan ontwikkeld. Aanvullend zijn de medewerkers van de gemeenten geïnformeerd via roadshows. De daadwerkelijke uitvoering vindt in 2023 plaats.

Verder wordt 2023 het eerste volledige jaar waarin de per 1 juli 2022 gewijzigde regionale inkoop jeugdzorg en Wmo functioneert. Per 1 juli 2023 is de afloop van het eerste contractjaar. Het gedeelte voor hoog complexe jeugdzorg zit hier niet in. Daarvoor loopt in de tweede helft van 2022 een aparte aanbesteding. De lopende overeenkomsten zijn verlengd tot eind 2022 volgens het huidige tariefmodel dat nog het hele jaar 2022 geldt. De beoogde ingangsdatum van de nieuwe contracten is 1 januari 2023.

9. Subsidieverwerving
In 2023 blijven we inzetten op subsidieverwerving en worden relevante subsidies en regelingen in de gaten gehouden via Vindsubsidies.nl. Door de subsidiecoördinator wordt dagelijks in deze database gekeken naar interessante subsidieregelingen en worden deze zo nodig doorgezet naar de betrokken beleidsmedewerkers of eventueel naar maatschappelijke partners van de gemeente. In 2022 is de samenwerking opgezocht met Winterswijk en Oost Gelre om periodiek de subsidiewerving te bespreken en eventuele samenwerkingen aan te gaan waar dat zinvol is. Het plan is om deze lijn volgend jaar door te zetten.
Er is in 2022 een subsidiescan uitgevoerd door Hezelburcht voor onze gemeente. Hieruit volgde de conclusie dat Aalten al goed georiënteerd is op subsidieverwerving. Met name de regelingen van de voor ons relevante subsidieverstrekkers zoals het Rijk en de Provincie Gelderland hebben we goed in kaart. Er waren nog wel adviezen om bepaalde kansen nog beter te benutten, bijvoorbeeld het uitdiepen van de functie van subsidiecoördinator en om een extern specialist in te schakelen bij de complexere aanvragen. Ook is er een overzicht opgesteld met subsidies en regelingen die in de nabije toekomst voor Aaltens kansrijk kunnen zijn. De verwachting is dat de subsidiekansen voor de woningbouwopgave, duurzaamheid en klimaat nog verder gaan toenemen. De adviezen van Hezelburcht worden ter harte genomen en ook in 2023 verder uitgewerkt.

10. Invoering rechtmatigheidsverantwoording over verslagjaar 2023
Nu verstrekt onze externe accountant nog een controleverklaring met een oordeel over zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid bij onze jaarrekening. Op 31 mei 2022 ging de Tweede Kamer akkoord met het wetsvoorstel ‘versterking decentrale rekenkamers’. De behandeling door de Eerste Kamer wordt ook nog in 2022 verwacht. De invoering van de rechtsmatigheidsverantwoording is onderdeel van dit wetsvoorstel.

Burgemeester en wethouders waren altijd al verantwoordelijk voor de rechtmatigheid van de financiële beheershandelingen binnen de gemeente. Met ingang van verslagjaar 2023 geeft het college van burgemeester en wethouders een rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening. Hierin legt zij expliciet verantwoording af over de rechtmatigheid in plaats van de accountant. Daarmee valt de rechtmatigheidsverantwoording onder het getrouwheidsoordeel van de accountant. De accountant kijkt dus nog wel of de rechtmatigheidsverantwoording ‘juist’ is.
De intentie van de wetswijziging is om de gemeentelijke organisatie beter in control te laten komen en gaat uit van collectieve verantwoordelijkheid van het college. Dat vraagt om het creëren van een breed draagvlak en betrokkenheid. De kaderstellende en controlerende taak van de gemeenteraad op de financiële rechtmatigheid krijgt hierdoor ook weer extra aandacht. Beoogd wordt dat alle financiële beheershandelingen volgens de geldende regelgeving nog beter worden beheerst en nageleefd. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het niet overschrijden van de begroting, geen investering doen zonder dat de raad hiervoor een krediet heeft vastgesteld of het naleven van de verordening op het financieel beheer volgens de door de raad vastgestelde Verordening volgens artikel 212 van de Gemeentewet. Ook de interne naleving van maatregelen die misbruik en oneigenlijk gebruik moeten tegengaan vormen onderdeel van de rechtmatigheidsverklaring. In de paragraaf bedrijfsvoering moet het college informeren over de rechtmatigheidsbevindingen.

11. Overige onderwerpen
Over verdere ontwikkelingen rondom onder andere dienstverlening, de gemeentelijke website, IT-ontwikkelingen en informatieveiligheid en privacy wordt verwezen naar de ontwikkelingen zoals genoemd in Programma 3 Bedrijfsvoering.

12. Uurtarief ten behoeve van doorberekeningen
Voor het doorberekenen van diverse werkzaamheden wordt gewerkt met een uniform uurtarief. Er is een berekening gemaakt op basis van totale loon- en overheadkosten voor het tarief per uur. Dit resulteert in een tarief voor 2023 van € 74. In 2022 was het uurtarief € 69.
Dit uurtarief wordt gebruikt voor onder meer het bepalen van de legestarieven en voor de toerekening van de kosten aan riolering en afvalverwerking.

Onderbouwing uurtarief 2023	Kosten	Uren	Uurtarief
Loonkosten	€ 14,1 miljoen	295.000	€ 48
Overhead	€ 7,8 miljoen	295.000	€ 26
Uurtarief			**€ 74**

13. Verplichte beleidsindicatoren

	Naam indicator	Eenheid	2023
1	Formatie	fte per 1.000 inwoners	6,94
2	Bezetting	fte per 1.000 inwoners	6,94
3	Apparaatskosten	kosten per inwoner	€ 688,90
4	Externe inhuur	% van totale loonsom	2,66%
5	Overhead	% van totale lasten	12,70%

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

De paragraaf weerstandsvermogen geeft inzicht in:
- de mate waarin de gemeente belangrijke financiële risico's loopt;
- de financiële buffer (weerstandscapaciteit) die zij daarvoor achter de hand heeft.

Voor een beoordeling van het weerstandsvermogen worden in deze paragraaf de bedoelde risico's geconfronteerd met de aanwezige weerstandscapaciteit.

bedragen x € 1.000

1. Weerstandscapaciteit

Met weerstandscapaciteit worden al die elementen bedoeld waarmee tegenvallers kunnen worden opgevangen, zonder dat het beleid moet worden aangepast. Door de financiële risico's te beheersen en het weerstandsvermogen hierop af te stemmen, moet worden voorkomen dat elke nieuwe financiële tegenvaller dwingt tot bezuinigen.
De weerstandscapaciteit wordt onderverdeeld in structurele en incidentele weerstandscapaciteit. De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit structurele middelen in de begroting waarmee optredende risico's kunnen worden opgevangen. De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit vrij besteedbare middelen die eenmalig kunnen worden aangewend.

Bepaling van de weerstandscapaciteit		
Incidentele weerstandscapaciteit		
Rekeningresultaat	Het positieve resultaat	6
Vrij aanwendbare algemene reserve	De algemene reserve is de reserve waaraan de raad geen specifieke bestemming heeft gegeven en die een financiële bufferfunctie heeft. Op dit moment is hiervan nog niets bestemd.	10.560
Bestemmingsreserves	Deze reserves zijn beklemd.	0
Stille reserve effecten	De stille reserve in deze financiële vaste activa wordt niet meegenomen in de berekening, omdat de verhandelbaarheid van deze aandelen (Alliander, Vitens, BNG en ROVA) zeer beperkt is.	0
Stille reserve activa	Deze stille reserve bestaat uit de bezittingen waarvan de waarde bij verkoop hoger is dan de boekwaarde. Op basis van ervaring zetten we een derde deel in.	948
Totaal incidentele weerstandscapaciteit		**11.514**
Structurele weerstandscapaciteit		
Onbenutte belastingcapaciteit	Hieronder wordt voor de OZB de ruimte opgenomen die er is tussen onze eigen tarieven en de normtarieven voor de zogenaamde artikel 12 gemeenten. De overige belastingen/heffingen zijn kostendekkend of van geringe betekenis.	1.136
Rentebaten algemene reserve vrij besteedbaar	Aangezien geen rente meer toegevoegd wordt aan de reserves is inzet niet mogelijk.	0
Onvoorzien (structureel)		350
Totaal structurele weerstandscapaciteit		**1.486**
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit		**13.000**

2. Risico's

Het hebben van risico's is inherent aan het uitoefenen van een organisatie zoals een gemeente. Het is echter van belang deze risico's te kennen en hier adequate maatregelen voor te treffen (verzekeren) dan wel risico's te wegen bij het aangaan ervan of hier tijdig op in te spelen.
Een overzicht van de risico's wordt steeds geactualiseerd. De 25 belangrijkste risico's worden beschreven en gekwantificeerd. De tien grootste worden afzonderlijk genoemd.
Bij een zekerheidsniveau van 99% is de aan te houden reserve voor de gemeente Aalten volgens de nieuwe berekening ruim € 6 miljoen. Dit houdt in dat, als de gemeente Aalten dit bedrag als reserve op haar balans aanhoudt, zij in 99 van de 100 jaar voldoende reserves heeft om de schades op te vangen, maar in één jaar is er niet genoeg. In de begroting zijn de meest actuele risico's opgenomen.

Risico	Mogelijk gevolg	%
Budgettaire tekorten bij partijen waar door de gemeente uitbestede gemeentelijke taken zijn neergelegd. Ook kunnen deelnemende gemeenten individueel besluiten nemen die voor andere gemeenten nadelige gevolgen hebben (bijvoorbeeld uittreding).	Politieke druk om financiële steun te bieden	6,4%
Budget Jeugdzorg.	Overschrijding budget	6,4%
Budget Wmo.	Overschrijding budget Beleid aanpassen	6,4%
Datalekken: ongewild verspreiden en vernietigen van persoonsgegevens	Imago, boete autoriteit persoonsgegevens	5,1%
Virusaanvallen op ICT-gebied/ Hacks/ thuiswerken	Dataverlies	4,8%
Integraal huisvestingsplan voor het onderwijs. Veel scholen in Aalten zijn verouderd en er worden strengere eisen ten aanzien van het klimaat gesteld.	Financieel	4,8%
Droogte, veel dode bomen door droogte. Eikenprocessierups eikenbomen	Kappen bomen en herplant ander (duurder) soort. Bestrijding EPR. Financieel	3,8%
Oorlog (Oekraïne)	Stijgende prijzen zoals energie en bouwkosten, omvallen bedrijven, extra financiele ondersteuning burgers	3,8%
Wmo/Jeugd herindicaties in verband met nieuwe inkoop	Klachten/bezwaren bij inwoners die naar een andere aanbieder moeten; Hoge werkload doordat alle indicaties moeten worden omgeklapt; Mogelijk worden termijnen niet gehaald; Hoger budget vanwege overgangsperiode (tijdelijk dubbele plek financiering).	3,8%
Krapte op de arbeidsmarkt, het niet kunnen vervullen van vacatures	Werk wordt niet tijdig uitgevoerd, stijging van de loonkosten, continuïteit van de dienstverlening aan de inwoners en de gemeenteraad en tijdige oplevering van producten komen in gedrang, verlenen van vergunningen van rechtswege	3,8%
Totaal van de tien grootste risico's (49% van het totale risicoprofiel)		**2.950**
Totaal overige risico's (51% van het totale risicoprofiel)		**3.100**
Totaal alle 25 risico's		**6.050**

Het terugbrengen van de reserves naar dit niveau is niet wenselijk, aangezien er niet voorzienbare toekomstige ontwikkelingen zijn die mogelijk leiden tot additionele risico's in de toekomst. Een aanvullende buffer is daarom gewenst. Deze noodzakelijke buffer is op basis van ervaring opgenomen voor een percentage van het begrotingstotaal. Dit komt neer op een buffer van € 7,3 miljoen.

3. Weerstandsvermogen

Het vermogen van een gemeente om tegenvallers op te vangen zonder dat de continuïteit van deze gemeente in gevaar komt. Dit wordt uitgedrukt als de verhouding tussen de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit. Het weerstandsvermogen is van belang voor het bepalen van de gezondheid van de financiële positie van onze gemeente voor het begrotingsjaar, maar ook voor de meerjarenraming.

Ratio weerstandsvermogen 2023 =	**Beschikbare weerstandscapaciteit / Benodigde weerstandscapaciteit**
Weerstandscapaciteit, incidenteel	11.514
Weerstandscapaciteit, structureel	1.486
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit	**13.000**
Gekwantificeerde risico's	6.050
Buffer Aalten norm	7.300
Totale benodigde weerstandscapaciteit	**13.350**
Saldo/overschot	**-350**
Ratio onder andere gehanteerd door provincie	**0,97**

>2	= Uitstekend	1,0 - 1,4	= Voldoende	0,6 - 0,8	= Onvoldoende	**Matig**
1,4 - 2,0	= Ruim voldoende	0,8 - 1,0	= Matig	< 0,6	= Ruim onvoldoende	

De uitkomst van de ratio (0,97) is matig en is ten opzichte van de jaarrekening (1,25) flink gedaald. Het verwachte negatieve rekeningresultaat over 2022 (€ -1.573.000, stand Voorjaarsnota 2022) en de daarnaast reeds vastgestelde uitgaven/onttrekkingen uit de algemene reserve (instellen reserve inkoop zorg, bijdrage nieuwe Leaderperiode, gemeenschapshuizen) leiden tot een lagere beschikbare weerstandscapaciteit, terwijl de benodigde weerstandscapaciteit vrijwel gelijk is gebleven. Hierbij moet opgemerkt worden dat deze ratio altijd een momentopname betreft. Inmiddels is bekend dat het verwachte rekeningresultaat voor 2022 naar aanleiding van de Meicirculaire 2022 in de Najaarsnota 2022 positief wordt bijgesteld.

Verplichte kengetallen

Onderstaande kengetallen helpen bij het verkrijgen van inzicht in de financiële positie van een gemeente. Deze kengetallen geven aan hoe we er als gemeente voor staan. De categorieën zijn gebaseerd op de norm van de provincie (groen is voldoende, oranje matig en rood onvoldoende).

Verplichte kengetallen	**Werkelijk 2021**	**Raming na wijziging 2022**	**Begroot 2023**	**Begroot 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**
1a. Netto schuldquote (NS)	39,4%	40,3%	48,3%	45,9%	43,3%	46,5%
1b. NS gecorrigeerd voor alle leningen	26,1%	34,9%	42,6%	40,3%	37,9%	40,9%
2. Solvabiliteitsratio	33,3%	27,9%	26,7%	27,1%	28,3%	25,5%
3. Structurele exploitatieruimte	6,5%	-1,2%	0,7%	1,5%	3,9%	-3,5%
4. Grondexploitatie	0,4%	0,8%	0,5%	0,3%	0,3%	0,3%
5. Belastingcapaciteit	70,6%	73,8%	72,4%	72,4%	72,4%	72,4%

Norm provincie Gelderland	**Categorie A**	**Categorie B**	**Categorie C**
1a. Netto schuldquote (NS)	tot 90%	tussen 90% tot 135%	hoger dan 135%
1b. NS gecorrigeerd voor alle leningen	tot 90%	tussen 90% tot 135%	hoger dan 135%
2. Solvabiliteitsratio	hoger dan 50%	tussen 20% tot 50%	kleiner dan 20%
3. Structurele exploitatieruimte	begroting **en** meerjaren hoger dan 0%	begroting **of** meerjaren hoger dan 0%	begroting en meerjaren kleiner dan 0%
4. Grondexploitatie	tot 20%	tussen 20% tot 35%	hoger dan 35%
5. Belastingcapaciteit	tot 95%	tussen 95% tot 105%	hoger dan 105%

De solvabiliteitsratio geeft de verhouding weer van het eigen vermogen ten opzichte van het totaal vermogen. Oftewel in hoeverre gemeentelijke bezittingen met eigen middelen betaald zijn. Het kengetal structurele exploitatieruimte geeft weer of de begroting in meerjarig opzicht structureel sluitend is.
In de jaren 2023-2025 neemt ons eigen vermogen toe door het versterken van de algemene reserve. Over die drie jaar levert dit opgeteld 2,7 miljoen euro op. In 2026 boekt het kabinet forse kortingen in op het gemeentefonds. Met dat in het vooruitzicht hebben we, als er niets verandert, in 2026 het toegevoegde bedrag nodig om het tekort van bijna 2,7 miljoen euro te dekken.

Paragraaf Lokale heffingen

In de paragraaf lokale heffingen wordt ingegaan op de ontwikkelingen van de verschillende belastingen en heffingen en de consequenties voor onze inwoners en ondernemers. Daarbij wordt aandacht besteed aan de totstandkoming van de tarieven en de beleidskeuzes die daaraan ten grondslag liggen. Verder wordt inzicht gegeven in de kostendekking van een heffing.

Voor de lokale heffingen zijn de onderwerpen zoals die genoemd zijn bij het vaststellen van de kaders van de begroting 2023, als uitgangspunt genomen. Onder andere gaan de lokale belastingen en heffingen voor de inwoners niet omhoog. Uitzondering daarop is de rioolheffing die conform het Gemeentelijk rioleringsplan (GRP) met 1,5% wordt verhoogd. De hondenbelasting wordt in vier jaar afgebouwd en de overige leges en rechten worden met 3% geïndexeerd.

Wettelijke bepalingen
In de Gemeentewet staan de lokale heffingen die een gemeente mag heffen limitatief opgesomd. Deze heffingen worden verdeeld in algemene belastingen en rechten. De algemene belastingen zijn: onroerendezaakbelasting, hondenbelasting, reclamebelasting, forensenbelasting en toeristenbelasting. De opbrengsten van deze belastingen zijn door een gemeente vrij te besteden. De rechten zijn: afvalstoffenheffing, rioolheffing en diverse leges en overige rechten voor dienstverlening op verzoek. De tarieven van deze rechten moeten zodanig worden vastgesteld dat de opbrengsten de kosten voor het verlenen van de diensten niet overschrijden. Op grond van het BBV is een gemeente daarom verplicht een kostenonderbouwing op te nemen waaruit de maximale kostendekkendheid van 100% blijkt.

Geraamde opbrengsten uit lokale heffingen bedragen x € 1.000

Overzicht belastingen en heffingen	2023	2022
Onroerendezaakbelasting (OZB)	5.343	5.208
Afvalstoffenheffing	1.455	1.435
Rioolheffing	2.011	1.983
Hondenbelasting	140	185
Reclamebelasting	54	65
Forensenbelasting	101	98
Toeristenbelasting	106	103
Marktgeld	23	22
Secretarieleges	438	372
Bouwleges	101	308
Begraafrechten	311	302
Totaal	**10.083**	**10.081**

Ontwikkeling van de lokale heffingen
Onroerendezaakbelasting (OZB)
De OZB zorgt voor de hoogste belastingopbrengst en wordt gesplitst in een eigenaarsdeel (woningen en niet-woningen) en een gebruikersdeel (niet-woningen). De grondslag van de aanslag is de vastgestelde WOZ-waarde van de onroerende zaak. Voor het belastingjaar 2023 geldt een vastgestelde WOZ-waarde naar waardepeildatum 1 januari 2022. Voor deze begroting zijn alle mutaties van dit moment en een algemene waardeontwikkeling van woningen van 15% meegenomen. Voor het nieuwe tijdvak bedraagt de gemiddelde waarde van een woning ongeveer € 302.600 (2022 € 263.100). Voor het jaar 2023 is er geen verhoging van de OZB-opbrengst. De voorgestelde tarieven zijn:

Tarieven onroerendezaakbelasting (OZB)	2023	2022
Woningen		
- eigenaarsdeel	0,0990%	0,1139%
Niet – woningen		
- eigenaarsdeel	0,2047%	0,2104%
- gebruikersdeel	0,1517%	0,1569%

De gemiddelde waardestijging van een woning bedraagt 15%. In de berekening van de tarieven is deze gemiddelde waardestijging verwerkt waardoor het tarief fors omlaag kan. De tarieven voor de niet-woningen worden aangepast aan de gemiddelde waardestijging van 1%. Zoals gebruikelijk zijn alle tarieven berekend aan de hand van de algemene waardeontwikkeling. In de raadsvergadering van december 2022 wordt de verordening OZB vastgesteld. Op dat moment zijn de definitieve WOZ-waarden bekend. Als daartoe aanleiding is, worden de tarieven bijgesteld.

Afvalstoffenheffing
Een gemeente heeft de wettelijke plicht tot het inzamelen van (huishoudelijk) afval bij huishoudens en mag de kosten daarvan verhalen op de burger. In de gemeente Aalten wordt het omgekeerd inzamelen toegepast. Naast het vastrecht, wordt alleen een afrekening verzonden voor het aantal aanbiedingen respectievelijk ledigingen van restafval. Het gemiddelde aantal aanbiedingen van een huisvuilzak en ledigingen van een restafvalcontainer is 12 huisvuilzakken of vijf ledigingen per jaar.

De tarieven voor 2023 kunnen weer gelijk blijven. De afgelopen jaren is steeds een deel aan de opgebouwde voorziening onttrokken. Deze zou eind 2022 leeg zijn. Door meevallers in 2021 kan deze nog een jaar langer aangesproken worden. Voor 2023 wordt € 197.000 uit de voorziening gehaald waardoor er geen tariefsverhoging hoeft plaats te vinden. Daarmee is de voorziening eind 2023 leeg. Hierdoor gaat het tarief vanaf 2024 extra stijgen (vastrecht met naar verwachting ongeveer € 20 per huishouden).

Tarieven afvalstoffenheffing (in €)	2023	2022
Vastrecht per huishouden	95,00	95,00
Per aanbieding van een huisvuilzak 40 liter	1,80	1,80
Per lediging van een restcontainer 140 liter	6,30	6,30
Per lediging van een restcontainer 240 liter	10,80	10,80

Rioolheffing
Uit de rioolheffing wordt niet alleen voorzien in rioleringskosten, maar ook in de kosten van de afvoer van regenwater en grondwater. Deze kosten zijn opgenomen in het Gemeentelijk Rioleringsplan. De tarieven worden met 1,5% verhoogd. De aanslagen worden berekend op basis van het werkelijke waterverbruik en worden via de waternota van Vitens geheven en geïnd.

Tarieven rioolheffing (in €)	2023	2022
Tot 2.500 m³, per m³ afvalwater	1,43	1,41
Van 2.500 m³ tot 5.000 m³, per m³	1,09	1,07
Boven 5.000 m³, per 1.000 m³	72,00	70,94
Per m² verharde oppervlakte	0,55	0,54

Reclamebelasting
De gemeente int reclamebelasting bij ondernemers in de winkelgebieden in Aalten en Dinxperlo. De opbrengst wordt ter beschikking gesteld aan de ondernemersfondsen in beide kernen en zij organiseren daarmee allerlei activiteiten in die gebieden.

Tarief reclamebelasting (in €)	2023	2022
Gebied Aalten, vast bedrag per object	462,00	449,00
Gebied Dinxperlo, vast bedrag per object	334,00	324,00

Toeristenbelasting en forensenbelasting
In 2020 is afgesproken om het tarief voor de toeristenbelasting jaarlijks te indexeren, maar pas te verhogen als het een veelvoud van € 0,05 heeft bereikt. Na de voorgaande verhoging bedroeg het tarief € 1,31. De algemene tariefsverhoging bedraagt nu 3,0%, zodat het geïndexeerde tarief € 1,35 bedraagt. Het vast te stellen tarief wordt dus gewijzigd naar € 1,35. Ook de tarieven van de forensenbelasting worden met 3,0% verhoogd.

Tarief toeristenbelasting (in €)	2023	2022
Tarief per persoon per overnachting	1,35	1,30
Forfaitair tarief	196,00	189,00

Tarieven forensenbelasting (in €)	2023	2022
Waarde object		
€ 30.000,00 of minder	196,00	189,00
€ 30.001,00 t/m € 60.000,00	225,00	219,00
€ 60.001,00 t/m € 120.000,00	303,00	295,00
€ 120.001,00 t/m € 180.000,00	375,00	365,00
€ 180.001,00 t/m € 240.000,00	453,00	440,00
€ 240.001,00 t/m € 300.000,00	539,00	524,00
€ 300.001,00 t/m € 360.000,00	610,00	593,00
€ 360.001,00 en meer	767,00	745,00

Hondenbelasting
Afgesproken is om de hondenbelasting in vier jaar gefaseerd af te schaffen. Het tarief 2022 bedraagt € 65,00. Dit tarief wordt met 25% verlaagd en komt daarmee op € 48,75.

Tarieven hondenbelasting (in €)	2023	2022
Per hond	48,75	65,00
Kennel	146,25	195,00

Overige leges/tarieven
De tarieven van de overige leges worden met 3,0% verhoogd. Uitzondering daarop zijn de tarieven die gebaseerd zijn op het gemeentelijk uurtarief en/of een wettelijk (maximum)tarief.

Lasten- en batenoverzicht van de kostendekkende tarieven
De tarieven voor de afvalstoffenheffing, rioolheffing, lijkbezorgingsrechten, marktgelden en leges dienen zodanig te worden vastgesteld dat de opbrengsten de kosten voor het verlenen van de diensten niet overschrijden. Hieronder hebben we dat inzichtelijk gemaakt.

bedragen x € 1.000

Afvalstoffenheffing	Bedrag	Dekking
Lasten afvalstoffenheffing	1.271	
Overhead (inclusief BTW)	396	
Onttrekking voorziening	-197	
Totale kosten	**1.470**	
Opbrengst afvalstoffenheffing	1.470	
Totale opbrengsten	**1.470**	
Dekking		**100%**

Rioolheffing	Bedrag	Dekking
Lasten riolering	1.461	
Overhead (inclusief BTW)	486	
Toevoeging voorziening	81	
Totale kosten	**2.028**	
Opbrengst rioolheffing	2.028	
Totale opbrengsten	**2.028**	
Dekking		**100%**

Lijkbezorgingsrechten	Bedrag	Dekking
Lasten begraafplaats	266	
Overhead	113	
Totale kosten	**379**	
Opbrengst lijkbezorgingsrechten (inclusief luidrechten)	311	
Totale opbrengsten	**311**	
Dekking		**82%**

Marktgeld	Bedrag	Dekking
Lasten markt	40	
Overhead	16	
Totale kosten	**56**	
Opbrengst marktgeld	23	
Totale opbrengsten	**23**	
Dekking		**41%**

bedragen x € 1.000

Hoofdstuk	Onderwerp	Toe te rekenen	Overhead	Totaal	Baten	Dekking
Titel 1 Algemene dienstverlening						
1	Burgerlijke stand	43	18	61	23	38%
2	Reisdocumenten en Nederlandse identiteit	206	84	290	116	40%
3	Rijbewijzen	145	58	203	115	57%
4	Verstrekking uit de Basisregistratie personen (BRP)	7	3	10	4	40%
5 t/m 17	Diversen	118	14	132	20	15%
	Subtotaal titel 1	**519**	**177**	**696**	**278**	**40%**
Titel 2 Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning						
3	Omgevingsvergunning	637	224	861	123	14%
7	Bestemmingsplannen	320	29	349	43	12%
1,2,4,5,6,8	Diversen	0	0	0	0	0%
	Subtotaal titel 2	**957**	**253**	**1.210**	**166**	**14%**
Titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn						
2	Organiseren evenementen of markten	91	50	141	14	10%
5A	Algemene verordening Ondergrondse infrastructuren	85	11	96	56	58%
	Subtotaal titel 3	**176**	**61**	**237**	**70**	**30%**
	Eindtotaal	**1.652**	**491**	**2.143**	**514**	**24%**

Bij het vaststellen van de legestarieven is maximaal 100% kostendekkendheid. Er mag geen winst worden gemaakt. Kruissubsidiëring in de legesverordening is binnen de titel wel toegestaan. Onder kruissubsidiëring wordt verstaan: het hoger vaststellen van tarieven van leges voor sommige diensten om daarmee de tarieven voor andere diensten laag te houden.

Ontwikkeling van de woonlasten

Onderstaande tabel geeft de omvang van de lokale woonlasten voor een gemiddeld (meerpersoons) huishouden weer en bestaat uit onroerendezaakbelasting (alleen voor de eigenaar), afvalstoffenheffing en rioolheffing. Bij de berekening van de OZB is uitgegaan van de gemiddelde WOZ-waarde van een woning van € 302.600. Bij de afvalstoffenheffing wordt uitgegaan van het vastrecht en 12 aanbiedingen van een huisvuilzak en voor de berekening van de rioolheffing gaan we uit van drie personen (waterverbruik 120 m³).

Woonlasten per huishouden (in €)			Wijziging	
	2023	**2022**	Eigenaar	Huurder
Gemiddelde OZB-aanslag	299,00	299,00	0,00%	N.v.t.
Afvalstoffenheffing	116,60	116,60	0,00%	0,00%
Rioolheffing	171,60	169,20	1,42%	1,42%
Totale woonlasten	587,20	584,80	0,41%	0,84%

Kwijtscheldingsbeleid

Voor burgers met een laag inkomen bestaat de mogelijkheid om gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van betaling van belasting te verzoeken. Kwijtschelding is mogelijk voor hondenbelasting (één hond), afvalstoffenheffing (gemaximeerd aantal aanbiedingen/ledigingen) en rioolheffing (maximaal gemiddeld waterverbruik). Of men in aanmerking komt voor kwijtschelding hangt af van het netto besteedbaar inkomen; dit is het bedrag dat men overhoudt nadat de uitgaven zijn afgetrokken van de netto-inkomsten. Daarnaast vindt er een vermogenstoets plaats. In de begroting wordt rekening gehouden met een totaalbedrag van circa € 57.000 aan kwijt te schelden lokale heffingen.

Paragraaf Financiering

De paragraaf Financiering in de begroting behandelt de beleidsplannen voor het komende jaar en de paragraaf Financiering in het jaarverslag gaat in op de resultaten van de beleidsuitvoering. De financiering is geregeld in het treasurystatuut dat iedere vier jaar door de raad wordt vastgesteld. Voor het laatst is dit in 2021 geactualiseerd. Dit statuut vormt de basis voor het treasurybeheer.
Voor een goede uitvoering van de treasuryfunctie is het tijdig, juist en volledig beschikbaar hebben van financiële informatie van wezenlijk belang. Deze informatie wordt gebruikt voor het opstellen van een liquiditeitsplanning. Op basis van deze planning wordt geld aangetrokken of tijdelijk weggezet.
Een belangrijke factor bij het uitvoeren van de treasuryfunctie is de renteverwachting op de geld- en kapitaalmarkt. Hiervoor wordt gekeken naar informatie van de grote Nederlandse banken waaronder de BNG maar ook het Centraal Planbureau.
De groei van de wereldeconomie neemt af als gevolg van de oorlog in Oekraïne. De oorlog leidt tot een sterke stijging van energieprijzen en andere grondstoffen. De verwachting is daarom dat de centrale banken hun monetaire beleid verkrappen. Ook wordt het schuldenopkoopprogramma door de Europese Centrale Bank (ECB) gestopt. In juli 2022 heeft de ECB de belangrijkste rentes met een half procentpunt verhoogd. Hiermee komt een einde aan een lange periode van negatieve rente. De ECB wil hiermee de torenhoge inflatie afremmen. Er worden nog meerdere verhogingen verwacht. Ook de lange rentes zijn inmiddels sterk gestegen. Eind 2023 wordt voor 10 jaar een rente voorzien van ongeveer 2,75%, dit hebben we aangehouden in de voorliggende begroting.

De deelfuncties van treasury zijn: kasbeheer, risicobeheer en gemeentefinanciering.

1. Kasbeheer
Het kasbeheer behelst het geldstromenbeheer en het saldo- en liquiditeitenbeheer. Belangrijk is dat we aan de betalingsverplichtingen kunnen blijven voldoen. Met de BNG Bank heeft de gemeente een doorlopende financieringsovereenkomst afgesloten. Daarin is onder meer de kortkredietverlening geregeld. Deze overeenkomst is een belangrijk sturingsinstrument. In verband met een mogelijke wijziging van de basisrente in de toekomst is vanaf 2021 een terugvalbepaling aan deze overeenkomst toegevoegd. Door de negatieve rente moet per 1 juli 2021 bij een positief saldo groter dan € 500.000 bij de BNG Bank een rentevergoeding worden betaald. Deze vergoeding zal naar verwachting op korte termijn verdwijnen omdat de negatieve rente bijna is beëindigd.
Het betalingsverkeer wordt zoveel mogelijk uitgevoerd bij één bank, de BNG Bank.

2. Risicobeheer
Dit onderdeel geeft inzicht in het risicoprofiel van de organisatie en is het kernonderdeel van de paragraaf Financiering. De belangrijkste risico's zijn renterisico, koersrisico en kredietrisico, waarbij de wet Fido een aantal indicatoren gedefinieerd heeft waarbinnen overheden moeten opereren.

Kasgeldlimiet
Het renterisico op kortlopende financiering (looptijd korter dan één jaar) wordt ingeperkt door de kasgeldlimiet. Met name voor kortlopende financiering kan het renterisico groot zijn. Wijzigingen op de korte rente hebben direct invloed op de rentelasten. Alhoewel dit de laatste jaren sterk is afgenomen door de extreem lage rentestanden. De totale omvang van de vlottende schuld is gebonden aan een maximum van 8,5% van de jaarbegroting bij aanvang van het dienstjaar. Dit is de kasgeldlimiet. De aangetrokken vlottende schuld mag deze limiet in principe niet overschrijden. Als de gemiddelde liquiditeitspositie van drie achtereenvolgende kwartalen de kasgeldlimiet toch overschrijdt, dient de toezichthouder op de hoogte te worden gesteld en moet een plan worden ingediend om weer aan de limiet te voldoen.

	bedragen x € 1.000
Berekening Kasgeldlimiet	
1 Begrotingstotaal 2023 (inclusief mutaties reserves)	€ 72.577
2 Het bij ministeriële regeling vastgesteld percentage	8,5%
3 Kasgeldlimiet (1 x 2)	€ 6.169

De verwachting is dat de kasgeldlimiet in 2023 niet wordt overschreden.

Renterisiconorm
De renterisiconorm beoogt het risico van rentewijziging bij herfinanciering van de vaste schuld (looptijd langer dan één jaar) te beheersen. Hoe meer de aflossing van de schuld in tijd gespreid wordt, hoe minder gevoelig de begroting wordt voor renteschokken bij renteherziening en herfinanciering. De mate van deze spreiding wordt uitgedrukt in de renterisiconorm. De renterisiconorm bedraagt 20% van de vaste schuld. Dat betekent dat in enig jaar 20% van de vaste schuld mag worden vernieuwd door middel van herfinanciering en/of renteherziening.

bedragen x € 1.000

Variabelen renterisiconorm	2023
1 Renteherzieningen	0
2 Aflossingen	4.288
3 Renterisico (1+2)	4.288
4 Renterisiconorm	14.515
5a = (4>3) Ruimte onder de renterisiconorm	10.227

Berekening renterisiconorm	2023
4a Begrotingstotaal (exclusief mutaties reserves)	72.577
4b Percentage regeling	20%
4. Renterisiconorm: (4a x 4b/100)	14.515

Uit voorgaand overzicht blijkt dat verwacht wordt, dat het renterisico op de vaste schuld ruim binnen de wettelijk vastgestelde kaders blijft.

In onderstaand renteschema wordt inzicht gegeven in de rentelasten van de externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening.

bedragen x € 1.000

Renteschema		
De externe rentelasten over de korte en lange financiering	517	
De externe rentebaten	-154	
Saldo rentelasten en rentebaten		**363**
Rente die wordt doorberekend aan de grondexploitatie	-6	
Rente die wordt toegerekend aan taakvelden via projectfinanciering	0	
Rentebaat van doorverstrekte leningen	0	
		-6
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente omslagrente 0,65%		**357**
Rente over eigen vermogen	0	
Rente over voorzieningen	0	
		0
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		**357**
De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)		**357**
Renteresultaat op het taakveld treasury		**0**

Koersrisicobeheer
De koersrisico's van de gemeente Aalten zijn nagenoeg nihil. Met de invoering van het schatkistbankieren, mag de gemeente overtollige middelen alleen in de schatkist aanhouden. Hetzij in rekening courant hetzij via deposito's. Over de middelen die de gemeente in de schatkist aanhoudt, vergoedt de schatkist rente. Deze rente ligt over het algemeen lager dan de rente die de gemeente krijgt op de geld- en kapitaalmarkt. Daar staat tegenover dat ook geen beleggingsrisico meer wordt gelopen.

Kredietrisicobeheer
Voor wat betreft het kredietrisicobeheer (of debiteurenrisicobeheer) worden niet of nauwelijks problemen verwacht. Daar waar nodig zijn voorzieningen getroffen. Regelmatig wordt de hoogte van de voorziening beoordeeld en indien nodig aangepast.

3. Gemeentefinanciering

De financieringspositie van de gemeente en de daarbij behorende financieringsbehoefte wordt voor een groot deel bepaald door het verloop van de geplande investeringen en de aflossing op leningen. Er wordt naar gestreefd de benodigde leningen tegen zo gunstig mogelijke condities aan te trekken. Daartoe wordt bij het afsluiten van leningen rekening gehouden met de bestaande liquiditeitsplanning, de rentevisie en de renterisiconorm.

In 2023 wordt op bestaande vaste geldleningen € 4,3 miljoen afgelost. Voor nieuwe investeringen is ongeveer € 2,5 miljoen nodig. In totaal dus een behoefte aan extra geld van bijna € 7 miljoen. De rentetarieven voor zowel lang als kort geld lopen behoorlijk op. Indien mogelijk wordt zo lang mogelijk met (goedkoper) kort geld gefinancierd. Dat wil zeggen via kasgeld en krediet in rekening courant. Toch zal er in de loop van 2023 een vaste geldlening moeten worden aangetrokken. Rekening houdende met de kasgeldlimiet denken we een vaste geldlening nodig te hebben van € 7 miljoen. Dit is in onderstaand overzicht verwerkt.

bedragen x € 1.000

Mutaties leningenportefeuille		
	Bedrag	**Gemiddelde rente**
Stand per 1 januari 2023	30.068	1,40
Nieuwe leningen (conversie)	0	0
Nieuwe leningen (financieringsbehoefte)	7.000	2,75
Reguliere aflossingen	4.288	0
Vervroegde aflossingen (conversie)	0	0
Stand per 31 december 2023	**32.780**	**1,72**

Ongeveer € 4,8 miljoen van de totaalschuld per 31 december 2023 betreft het aandeel verstrekte hypotheken. Hiervoor wordt een rentevergoeding ontvangen. Per saldo heeft de gemeente circa € 28 miljoen aan vaste schuld.

Schatkistbankieren

Alle decentrale overheden zijn verplicht (wet Fido) om hun overtollige liquide middelen aan te houden in de schatkist bij het ministerie van Financiën. Vanaf 1 juli 2021 is de drempel voor het verplicht schatkistbankieren verhoogd van 0,75% naar 2% van het begrotingstotaal inclusief mutaties op de reserves. Dit deel mag buiten de schatkist worden gehouden. Voor Aalten is de drempel voor 2023 berekend op € 1.451.540. Over de middelen die worden aangehouden in de schatkist wordt normaal gesproken rente vergoed. De schatkist biedt geen leen- of roodstandfaciliteit aan.

Door de jaren heen maken wij relatief gezien weinig gebruik van de schatkist. Dit is in 2023 naar verwachting niet veel anders. De financieringsbehoefte wordt zo goed mogelijk afgestemd op de te verwachten investeringen en aflossingen.

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Een deel van de gemeentelijke taken richt zich op het onderhoud van de openbare ruimte en kapitaalgoederen. Om deze kapitaalgoederen op een acceptabel niveau te houden, is goed beheer noodzakelijk. Gelet op de omvang van de te beheren kapitaalgoederen legt deze continu taak een substantieel beslag op budgettaire middelen. Het is daarom van groot belang om de omvang van de te beheren objecten in de openbare ruimte en de huidige kwaliteit volledig in beeld te hebben. Het beleid voor het uitvoeren van onderhoudsactiviteiten aan gemeentelijke kapitaalgoederen is opgenomen in de nota verkrijging/vervaardiging en onderhoud kapitaalgoederen. Op basis van looptijd moeten een aantal beleidsplannen opnieuw worden opgesteld. Aangezien er tot op heden nog wel mee gewerkt kan worden, is gekozen om te bekijken in welke vorm deze beleidstukken mee worden genomen in de nieuwe omgevingswet.

Openbare ruimte
Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR)
De voortdurende ontwikkeling en zorg die is gericht op het waarborgen van de kwaliteit van de openbare ruimte waarmee de belanghebbenden tevreden zijn en zich betrokken weten, zodanig dat ook de leefbaarheid en de economische vitaliteit wordt gediend. Door klimaatverandering worden andere eisen aan onze openbare ruimte gesteld. Daarom zijn we bezig met het opstellen van een klimaatvisie. Hieruit komen maatregelen naar voren die getroffen moeten worden om de gevolgen van de klimaatverandering op te vangen.

Onderhoud wegen
Voor het onderhoud van de wegen is in 2009 een beleidsnota wegen vastgesteld. Het groot onderhoud van de wegen steunt op jaarlijks geactualiseerde onderhoudsschema's die uitgewerkt en/of bijgesteld worden na visuele inspecties. In deze onderhoudsschema's zijn de wegen, zowel binnen als buiten de bebouwde kom, opgenomen die voor de komende vijf jaar op de planning staan. De kosten van dit onderhoud worden gedekt door een onttrekking aan de reserve onderhoud wegen. De jaarlijkse voeding om het onderhoudsniveau sober te handhaven bedraagt € 290.000. Het reguliere jaarlijkse onderhoud van de wegen in 2023 bedraagt € 361.000. De reserve en het actuele meerjarenonderhoudsplan (MOP) zijn op elkaar afgestemd. Hierbij is geen sprake van afwijkingen of achterstallig onderhoud. Uit inventarisatierondes van de wegen blijkt dat er geen noemenswaardige afwijkingen zijn ten opzichte van de actuele onderhoudsplannen. Incidenten die zich voordoen, worden direct opgelost. Deze staan echter los van de reguliere onderhoudsplannen. Investeringen worden geactiveerd en volgens de economische levensduur afgeschreven.

Onderhoud bruggen en duikers
Om het onderhoud en de instandhouding van onze bruggen en duikers te waarborgen is een meerjarenonderhoudsplan opgesteld. Jaarlijks worden alle bruggen en duikers geïnventariseerd en gecontroleerd. Uit de inventarisatieronde blijkt dat het meerjarenonderhoudsplan nog steeds actueel is. Voor 2023 hoeft het meerjaren onderhoudsplan dan ook niet te worden bijgesteld en wordt het geplande jaarlijkse onderhoud uitgevoerd. De lasten hiervoor zijn in 2023 € 52.000. Dit is inclusief het eventueel renoveren en tussentijds vervangen van bruggen en duikers.

Openbare verlichting
In de begroting is jaarlijks een bedrag van € 47.000 opgenomen voor investering in vervanging van lichtmasten. Deze investering wordt in 30 jaar afgeschreven. Een aantal jaren geleden is een vervangingsplan openbare verlichting opgesteld. Bij vervanging van verouderde lichtmasten worden deze vervangen door lichtmasten met Led-verlichting. Het onderhoud van de openbare verlichting bedraagt € 73.000 structureel. De jaarlijkse kapitaallasten (afschrijving en rente) bedragen € 24.000. In 2022 is begonnen met het opstellen van beleid met betrekking tot de verlichting in de openbare ruimte. Hieronder valt meer dan alleen de openbare verlichting. Als gevolg van het nieuw op te stellen beleid wordt ook een vervangingsschema opgesteld.

Openbaar groen
In 2012 is een groenbeleidsplan vastgesteld met daarin onder meer aangegeven aan welke kwaliteitseisen het openbaar groen binnen de kernen moet voldoen. Op basis van dit plan zijn renovaties van beplantingsstroken uitgevoerd, waardoor de kwaliteit is toegenomen en het vastgestelde kwaliteitsniveau sober voor de komende jaren is gewaarborgd. Gekoppeld hieraan is een groenbeheersplan, waarop het jaarlijks onderhoud van het openbaar groen is gebaseerd. Door het onderhoud op basis van het groenbeheersplan te laten uitvoeren, wordt het gestelde onderhoudsniveau gehandhaafd.
Jaarlijks wordt bekeken of een bijstelling van het groenbeheersplan moet plaatsvinden. De extreme hitte van afgelopen zomers heeft een behoorlijke aanslag op het openbaar groen gepleegd. Er wordt geïnventariseerd of vervangingen of extra aanpoot noodzakelijk is. Gezien de klimaatverandering blijft dit de komende jaren een aandachtspunt. Zo nodig wordt de raad hieromtrent aanvullend geïnformeerd.

Door klimaatverandering worden andere eisen aan het openbaar groen gesteld. In de toekomst kan dit hogere kosten met zich meebrengen. Ook is er veel meer aandacht aan de biodiversiteit in ons openbaar groen.

Speelvoorzieningen
In 2014 is de nieuwe speelnota Spelenderwijs Ontmoeten vastgesteld. Aan dit beleid is uitvoering gegeven en het project is afgerond. Alle speelterreinen die op de nominatie stonden te verdwijnen, zijn geamoveerd en alle (nieuwe) speelterreinen zijn (her)ingericht. Voor het onderhoud en de vervanging van speelvoorzieningen is structureel € 16.000 in de exploitatie opgenomen.

Riolering
Het verbreed Gemeentelijke Rioleringsplan (GRP) 2015-2019 is de neerslag van de wettelijke verplichting dat de gemeente een rioleringsnota dient te hebben. Deze nota bepaalt de normen voor de kwaliteit van het milieu en het onderhoud. Het voorstel is en was om nog geen nieuw GRP op te stellen, omdat het huidige plan nog aan de eisen voldoet en we willen aansluiten bij de nieuwe Omgevingswet. Investeringen in de riolering worden geactiveerd, de lasten worden via de riooltarieven verhaald op de burgers. Eventuele overschotten of tekorten worden jaarlijks met de voorziening riolering geëgaliseerd. Het niet actualiseren wil niet zeggen dat er niets gebeurt. Momenteel zijn we bezig met het opstellen van een klimaatvisie waar ook aandacht is voor verschillende maatregelen die van invloed kunnen zijn op het rioolstelsel waaronder het afkoppelen van regenwater op het rioolstelsel.
Klimaatverandering leidt tot hogere temperaturen, nattere winters, heftigere buien en een kans op drogere zomers wat extra investeringen met zich meebrengt. Hieraan wordt de komende jaren de nodige aandacht geschonken. In 2020 is een stresstest uitgevoerd om zo inzichtelijk te maken wat de gevolgen van klimaatverandering zijn voor onze gemeente. Er is een start gemaakt met het realiseren van een aanvalsplan voor de aanpak van wateroverlast, hittestress, droogte en de gevolgen van overstromingen. Eventuele maatregelen hieruit worden ook verwerkt in de omgevingsplannen.

Gebouwenbeheer
De gemeente heeft een aantal gebouwen in eigendom, beheer en onderhoud. Om waardevermindering van de gebouwen te voorkomen, is een goede staat van onderhoud noodzakelijk. Bij het beheer en onderhoud wordt onderscheid gemaakt tussen het beheer en onderhoud van het gebouw, alles wat aard- en nagelvast is (technisch onderhoud) en het beheer en onderhoud door de gebruiker (water, gas, elektra, telefonie, schoonmaak en dergelijke). Jaarlijks worden de gebouwen geïnspecteerd en de onderhoudsschema's hierop aangepast. De meerjarenonderhoudsplannen zijn gekoppeld aan de reserve onderhoud gemeentelijke gebouwen. De reserve wordt jaarlijks met een gelijk bedrag ad € 160.000 gevoed, zodat de lasten gelijkmatig in de exploitatie zijn opgenomen. Grote, vaak wisselende onderhoudskosten worden aan deze reserve onttrokken. Onttrekkingen worden door middel van de tussentijdse rapportages door de raad geautoriseerd.
Voor het reguliere, kleinere onderhoud is structureel budget in de begroting opgenomen. Ieder jaar wordt aan een aantal specifieke gebouwen extra aandacht gegeven door middel van clustering van onderhoudswerkzaamheden, waardoor een efficiency voordeel gehaald wordt.
Het onderhoud van de diverse gebouwen van de gemeente wordt op verschillende manieren uitgevoerd.

Gemeentelijke gebouwen, niet voor de gemeentelijke dienst bestemd
Zowel het groot als het klein onderhoud van deze gebouwen komt voor rekening van de gemeente. Het groot onderhoud is in beeld gebracht door middel van een meerjarenonderhoudsplan (MOP). Om deze kosten te dekken, is een reserve gevormd die jaarlijks met een gelijk bedrag wordt gevoed. De middelen hiervoor zijn in de begroting opgenomen. Daarnaast is voor het reguliere jaarlijkse onderhoud een budget in de exploitatie opgenomen. Met de vaststelling van het onderhoudsplan is voldoende onderbouwing aanwezig om de gebouwen adequaat te onderhouden en in stand te houden.
Voor de locatie Ahof, waarin Figulus is gehuisvest, is de voorbereiding voor dakvervanging in een vergevorderd stadium. Hierbij wordt ook het gehele dakoppervlak geïsoleerd volgens de huidige normering.

Gemeentelijke huisvesting
Locaties Hofstraat 8, Markt 7 en Gemeentewerf Derde Broekdijk 1E
Het onderhoud aan deze gebouwen is in het MOP opgenomen. Er zijn geen bijzonderheden, bij de locatie Hofstraat is het verhuurde deel aan de Rabobank weer in beheer gekomen. Momenteel is in onderzoek op welke manier de ruimte in de toekomst gebruikt gaat worden.
Na de installatie van zonnepanelen op het dak van de verbouwde gemeentewerf zijn de mogelijkheden onderzocht om stappen te maken in de verduurzaming van ons vastgoed. Het verduurzamingsadvies is hiervoor opgesteld en hier wordt een plan van aanpak voor gemaakt. Daarbij wordt allereerst onderzoek gedaan naar de dakconstructie en de teruglevercapaciteit van het aanwezige leidingnet.

Paragraaf Grondbeleid

Onder grondbeleid wordt verstaan het gehele instrumentarium dat de gemeente ter beschikking staat om ruimtelijke doelstellingen te realiseren. Het omvat alle strategieën van de gemeente rond het verwerven, beheren, bewerken en uitgeven van gronden. Het grondbeleid heeft grote invloed op en samenhang met de realisatie van beleidstaken zoals ruimtelijke ontwikkeling, volkshuisvesting, verkeer en vervoer, cultuur, sport en recreatie en economische structuur. Daarnaast kan het grondbeleid grote financiële gevolgen hebben. De resultaten, maar vooral de financiële risico's, zijn van belang voor de financiële positie van de gemeente. Daarom is transparantie van grondbeleid van groot belang.

In de Nota Vastgoed Gemeente Aalten, die in 2014 door de raad is vastgesteld, is het begrip grondbeleid omschreven als een activiteit van de lokale overheid, waarbij op een uitvoeringsgerichte wijze sturing wordt gegeven aan de ruimtelijke ordening, ten einde een goede en evenwichtige inrichting van de ruimte te verkrijgen. Hierbij kunnen ook die voorzieningen worden gerealiseerd die in de regel niet door de particuliere sector worden ontwikkeld (bijvoorbeeld sociale woningen, sociaal-culturele voorzieningen, openbaar vervoer en infrastructuur). Bovendien is grondbeleid een beleidsveld waar de lokale overheid doelen op kan realiseren.

Met behulp van deze nota wordt inzicht gegeven in de rol van de gemeente in het beleidsproces en worden voorstellen gedaan op welke wijze de inzet van het aan de gemeente beschikbaar gestelde instrumentarium in het beleidstraject kan worden verbeterd gericht op effectiviteit van het te voeren grondbeleid. Er wordt in het grondbeleid onderscheid gemaakt in actief en passief (faciliterend) beleid. In deze nota is het accent verschoven van actief naar passief grondbeleid. Indien bij specifieke projecten/nieuwe ontwikkelingen actief grondbeleid gewenst is, dan wordt hiertoe separaat besloten.
In genoemde nota worden verder de beschikbare instrumenten beschreven die de gemeente ten dienste staan bij het voeren van een optimaal grondbeleid. Daarnaast wordt ingegaan op de organisatie van het gemeentelijk grondbeleid met betrekking tot de bestuurlijke en ambtelijke verantwoordelijkheid, op de financiële en administratieve randvoorwaarden en op het uitgiftebeleid van de aangekochte gronden.

Op het moment dat de Omgevingswet in werking treedt, zal een herijking van het gemeentelijk grondbeleid gaan plaatsvinden.

> Risico's grondexploitatie
Op grond van de begrotingsvoorschriften worden de risico's jaarlijks ingeschat en wordt waar nodig per complex een voorziening ten laste van het resultaat getroffen.

Voor de gronden onderscheiden we een drietal categorieën
1. Gronden en terreinen niet in exploitatie;
2. Faciliterend grondbeleid;
3. Bouwgrond in exploitatie (BIE).

1. Gronden en terreinen niet in exploitatie
Tot deze categorie worden onder meer Westrand Aalten, Bedrijventerrein Het Broek (uitbreiding Cattier) en De Wegwijzer gerekend. Er zijn diverse ontwikkelingen ten aanzien van deze onderdelen. Daarnaast behoren tot deze categorie gronden die voorlopig niet worden ontwikkeld en die in een eerder stadium zijn geschrapt binnen bestaande complexen.
De boekwaarde op 31 december 2021 van deze categorie bedraagt € 3.686.000.

Westrand Aalten
In 2015 is met de firma J.H. Aalbers en Zoon Aalten BV een overeenkomst gesloten om tot verkoop en ontwikkeling van een deel van het voormalige plangebied Werklandschap Aalten te komen. In 2018 is in verband hiermee het bestemmingsplan Aalten Bedrijventerrein Westrand vastgesteld. De Raad van State heeft in 2019 het besluit tot vaststelling van dit bestemmingsplan vernietigd, met name als gevolg van de stikstofproblematiek.
Eind 2019 is het bestemmingsplan Aalten Bedrijventerrein Westrand opnieuw vastgesteld. Het bestemmingsplan is op het gebied van stikstof nader onderbouwd. De Raad van State heeft bij uitspraak van 21 juli 2021 het beroep van één appellant niet-ontvankelijk verklaard. De wel ontvankelijke beroepen zijn ongegrond verklaard. Hiermee zijn de besluiten onherroepelijk in werking getreden en kan verdere uitvoering worden gegeven aan de vestiging van de firma Aalbers op de betreffende locatie. Hiervoor dient nog een omgevingsvergunning te worden verleend. De aanvraag is inmiddels ingediend. Het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland is hiervoor bevoegd gezag

Bedrijventerrein Het Broek (uitbreiding Cattier)
In 2019 is Bedrijventerrein Het Broek (uitbreiding Cattier) door de gemeente aangekocht. Dit terrein is verkocht aan Kaemingk BV, die op de locatie een bedrijfshal wil realiseren. Hiervoor is het nodig dat het bestemmingsplan ter plekke wordt aangepast. Met Kaemingk en diverse omwonenden is hierover gesproken. Het plan heeft, mede door de beoogde landschappelijke inpassing, draagvlak in de omgeving. Het bestemmingsplan hiervoor is op 19 april 2022 door uw raad vastgesteld.

De Wegwijzer
Voor dit complex is een bouwgrondexploitatie opgesteld die door de raad in 2013 is aangehouden. Deze locatie is betrokken in de Centrumvisie Dinxperlo als potentiële woningbouwlocatie. Hiervoor is in 2022 een ontwikkelcompetitie opgestart, waarvan op het moment van schrijven het resultaat nog niet bekend is. Deze Centrumvisie kent naast locatie De Wegwijzer meerdere ontwikkellocaties. De bouwgrondexploitaties worden te zijner tijd voorgelegd.

Voorts is op 7 juli 2020 door uw raad het Plan van Aanpak betaalbare (tijdelijke) huurwoningen kleine kernen vastgesteld. Uitvoering van dit Plan van Aanpak kan erin resulteren dat grond vanuit de ‘categorie Gronden en terreinen niet in exploitatie’ weer in exploitatie wordt genomen. Inmiddels zijn de Uuthuuskes gerealiseerd in De Haart, De Heurne, IJzerlo en Lintelo.

2. Faciliterend grondbeleid
Tot deze categorie behoren de gronden die in eigendom zijn van derden. Bij de ontwikkeling daarvan treedt de gemeente faciliterend op. De door de gemeente gemaakte kosten worden op de private partij verhaald. Afspraken hierover worden vastgelegd in een overeenkomst. In beginsel verloopt dit budgettair neutraal. Het gaat eind 2021 nog om zes projecten.
Bij de complexen vallend onder deze categorie wordt er in principe van uitgegaan dat de door de gemeente gemaakte kosten minus opbrengsten uiteindelijk minimaal gecompenseerd worden door de met de ontwikkelaars overeengekomen exploitatiebijdragen. Bij de beoordeling per complex is dan ook vastgesteld dat met betrekking tot geen enkel complex een financieel risico wordt gelopen.

3. Bouwgrond in exploitatie (BIE)
Dit zijn de gronden in eigendom van de gemeente waarvoor de raad een grondexploitatiecomplex en een begroting heeft vastgesteld. Het betreft zowel woningbouw als bedrijventerreinen.
Eind 2021 zijn nog vijf grondcomplexen in exploitatie. Volgens de laatste hercalculaties (van ultimo 2021) worden daarvan de volgende resultaten verwacht:

bedragen x € 1.000

Bouwgrond in exploitatie (BIE)	Uitkomst	Resultaat
Kobus lll	343	Negatief
Herstructureringsplan De Rietstap	33	Negatief
‘t Warmelinck	4	Positief
Haartsebos	122	Negatief
Kraaienboom	28	Negatief

Gereed product en handelsgoederen
Van alle bouwgrond in exploitatie zijn per ultimo 2021 de bestaande financiële risico’s in beeld gebracht. Daar waar een negatief financieel resultaat is berekend, is een voorziening getroffen. De totale voorziening bedraagt per 31 december 2021 € 526.000.

Vanaf 2023 is het plan Kern de Heurne herziening 2021 in de begroting opgenomen. Op 31 mei 2022 is dit bestemmingsplan door de raad vastgesteld. Dit plan biedt de planologische basis voor de realisatie van maximaal 18 woningen aan de westzijde van de Keizerweg in de Heurne.

Conclusie
De bedrijfsvoering en financiële administratie van de grondexploitaties is adequaat. De processen met betrekking tot het grondenbeheer zijn beschreven en de taken en bevoegdheden tussen Openbare Ruimte en Informatiebeheer zijn organisatorisch voldoende afgebakend. Per ultimo 2021 zijn van alle complexen met een kostprijsopzet de kostprijscalculaties geactualiseerd en de complexen met alle overige gronden beoordeeld, geanalyseerd en, voor zover mogelijk, geactualiseerd.
Hiermee is een juist en volledig inzicht verkregen in de bestaande boekwaarde van de complexen en de toekomstige resultaten. In de door de raad vastgestelde Nota Vastgoed Gemeente Aalten vindt het grondbeleid het formele kader.

Paragraaf Verbonden partijen

In deze paragraaf komen de organisaties aan de orde die een publiek belang uitvoeren en waarin Aalten een financieel en een bestuurlijk belang heeft. Dat laatste door zeggenschap bij besluitvorming door stemrecht.

Gemeenschappelijke regelingen (publiekrechtelijk)
Per publiekrechtelijke regeling is de ratio van het weerstandsvermogen opgenomen. Om te beoordelen in hoeverre het weerstandsvermogen toereikend is, wordt een relatie gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie wordt uitgedrukt in een ratio, waarbij normaliter gestreefd zou moeten worden naar een ratio weerstandsvermogen van minimaal 1,0.

Ratio weerstandsvermogen			
> 2	= Uitstekend	0,8 – 1,0	= Matig
1,4 – 2,0	= Ruim voldoende	0,6 – 0,8	= Onvoldoende
1,0 – 1,4	= Voldoende	< 0,6	= Ruim onvoldoende

bedragen x € 1.000

Omgevingsdienst Achterhoek (ODA), Hengelo Gelderland (Programma 1)

Doelstelling en openbaar belang	De ODA behandelt voor de partners de aanvragen voor vergunningen in het kader van het omgevingsrecht (milieudeel), toetst meldingen, houdt toezicht op en handhaaft de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo). Daarnaast adviseert de ODA gemeenten en provincie (op verzoek) bij de opstelling van beleid en bij specifieke ontwikkel- of uitvoeringsprojecten.
Partijen	Naast Aalten de gemeenten Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Lochem, Montferland, Oost Gelre, Oude IJsselstreek, Winterswijk en Zutphen en de provincie Gelderland.
Actualiteit	De Omgevingswet is opnieuw uitgesteld en de beoogde invoeringsdatum is nu 1-1-2023. Bij de invoering van de Omgevingswet gaan provinciale bodemtaken over naar gemeenten en dit takenpakket wordt bij de ODA belegd. Daarnaast houdt men aandacht voor nieuwe ontwikkelingen in de samenleving zoals Zeer Zorgwekkende Stoffen, klimaat, energie en milieu- en drugscriminaliteit. In 2022 is de ODA gestart met de opzet van een datalab en data-analyse om meer risicogericht en efficiënter te kunnen werken. Waar mogelijk sluiten ze zich aan bij Datalab GO.

Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Bijdrage	Saldo begroting	Ratio weerstand
2022	150	1.060	458	Sluitend	1,60
2023	210	1.050	564	Sluitend	1,84

Laborijn, Doetinchem (Programma 2)

Doelstelling en openbaar belang	Laborijn heeft tot taak zorg te dragen voor de uitvoering van de Participatiewet en de Wet Sociale Werkvoorziening. Zij ondersteunt inwoners voor wie werk zoeken en vinden niet vanzelfsprekend is, op hun weg naar een baan of, als dat nog niet mogelijk is, door (maatschappelijke) participatie.
Partijen	Naast Aalten de gemeenten Doetinchem en Montferland.
Actualiteit	De werkzaamheden die Laborijn voor ons uitvoert, nemen steeds meer toe. Naast de structurele uitvoering van de Wet Inburgering met ingang van 2022 verzorgt Laborijn ook de verstrekking van leefgeld aan Oekraïners en de uitkering van de energietoeslag. In de begroting is, in het licht van de afgegeven zienswijze bij de vorige begroting, actief gestuurd op het verder beperken van de uitvoeringskosten. Onze bijdrage voor 2023 komt uit op € 1.882.000. Hoewel de landelijke verwachting is dat het aantal mensen dat afhankelijk is van een Participatiewetuitkering de komende jaren licht stijgt, verwacht Laborijn deze stijging beperkt te kunnen houden. In deze begroting is rekening gehouden met een nihil resultaat op de BUIG. Als gevolg van het uittreden van de gemeente Oude IJsselstreek worden de kosten en overhead verder afgebouwd. Voor de financiering van de frictiekosten is een reserve gevormd. Om een mogelijk lange juridische procedure te voorkomen is over de afrekening van een deel van de uittreedkosten in 2022 een minnelijke regeling getroffen.

Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Bijdrage	Saldo begroting	Ratio weerstand
2022	6.953	10.570	1.906	Sluitend	1,00
2023	7.583	10.090	1.882	Sluitend	1,12

GGD Noord- en Oost-Gelderland (NOG), Warnsveld (Programma 2)	
Doelstelling en openbaar belang	De GGD NOG beschermt, bewaakt en bevordert de gezondheid van de inwoners van 22 gemeenten die bij GGD NOG zijn aangesloten.
Partijen	De GGD bestaat uit 22 gemeenten uit het noorden en oosten van Gelderland.
Actualiteit	Het algemeen bestuur GGD NOG heeft een Bestuursagenda voor de periode 2019 – 2023 vastgesteld. Hierin staan de belangrijkste uitgangspunten en prioriteiten (gezondere jeugd, leefomgeving, leefstijl en oud worden). De GGD handhaaft de benadering van positieve gezondheid: gezondheid is het vermogen zich aan te passen en een eigen regie te voeren, in het licht van fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven. In november 2021 is de takendiscussie binnen de GGD afgerond. Begin 2022 is een aanpak gedeeld onder de werktitel GGD NOG Robuust. Hierin staat hoe de GGD vanaf medio 2022 beter inspeelt op de vraag van gemeenten, onder andere rondom Medische Milieukunde. Vanuit het partnerschap worden verder afspraken met gemeenten gemaakt over de uitvoering van specifieke taken. Daarnaast worden de komende jaren verbeteringen doorgevoerd op het terrein van dataveiligheid, bedrijfsvoering en communicatie. Tenslotte neemt de GGD maatregelen om goede medewerkers te werven en te binden aan de GGD. Ook gaat de GGD-samenwerkingsmogelijkheden onderzoeken met Het Service Centrum (samenwerkingsverband met enkele andere GGD 'en) op het terrein van ondersteunende dienstverlening. Hetzelfde geldt voor de Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland rond crisisbeheersing en facilitaire zaken (huisvesting). Het uitgangspunt is dat de businesscases voor samenwerking voor de kosten van GGD NOG positief zijn. Om GGD NOG Robuust succesvol uit te kunnen voeren, is op een aantal onderdelen een verhoging van de inwonerbijdrage nodig. De programmabegroting 2023, inclusief de drie begrotingswijzigingen daarop, is verwerkt in deze begroting.

Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Bijdrage	Saldo begroting	Ratio weerstand
2022	2.405	2.790	468	Sluitend	1,00
2023	2.205	2.485	543	Sluitend	0,99

Regio Achterhoek, Doetinchem (Programma 2)	
Doelstelling en openbaar belang	Zeven gemeenten in de Achterhoek werken samen met het bedrijfsleven en maatschappelijke instellingen ten behoeve van regionale ontwikkeling en belangenbehartiging.
Partijen	De GR bestaat naast Aalten uit de gemeenten Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Oost Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk.
Actualiteit	Het samenwerkingsverband is echter breder dan alleen de Achterhoekse gemeenten en bestaat ook uit ondernemers, maatschappelijke organisaties en de provincie Gelderland en heeft de roepnaam Achterhoek ambassadeurs. De ambitie is om in 2030 in de Achterhoek een nog sterker bloeiende en innovatieve economie te realiseren met een kwalitatief hoogwaardige en duurzame woon- en leefomgeving. De uitwerking gebeurt, onder regie van de Achterhoek Board, door zes thematafels. De speerpunten zijn: Smart Economy, Smart Living en Smart Governance.

Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Bijdrage	Saldo begroting	Ratio weerstand
2022	5.954	22.728	187	Sluitend	0,96
2023	6.591	19.600	193	Sluitend	1,03

Stadsbank Oost Nederland (SON), Enschede (Programma 2)	
Doelstelling en openbaar belang	Financiële zelfredzaamheid van de inwoners van de aangesloten gemeenten vergroten en ondersteuning bij financiële problemen van de inwoners.
Partijen	Er zijn 22 aangesloten gemeenten uit Twente en de Achterhoek.
Actualiteit	Op 21 december 2021 is besloten tot uittreding uit de Gemeenschappelijke Regeling Uitvoeringsorganisatie Stadsbank Oost Nederland (SON) per 1 januari 2023. Tevens is besloten om de dienstverlening voor de curatieve schuldhulpverlening (het feitelijk regelen van de schulden inclusief budgetbeheer) per 1 januari 2023 bij de gemeente Doetinchem (Bureau Financiële Ondersteuning) af te nemen via een dienstverleningsovereenkomst (DVO). Grootste opgave is de overgang van de cliënten budgetbeheer van de SON naar de gemeente Doetinchem. Hiervoor is een plan opgesteld en gesprekken met de betrokken inwoners vinden plaats vanaf augustus 2022. Afronding van de overgang is gepland in november 2022. In het najaar van 2022 wordt ook de DVO met Doetinchem afgesloten binnen de huidige budgettaire kaders. Zie voor verder informatie raadsmededeling 123-2022. Vanaf 2023 vormt de Stadsbank Oost Nederland geen verbonden partij meer, daarom zijn ook geen cijfers meer opgenomen in deze paragraaf.

Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland (VNOG), Apeldoorn (Programma 2)	
Doelstelling en openbaar belang	Iedere gemeente dient deel uit te maken van één van de 25 veiligheidsregio's. De taken van een veiligheidsregio liggen op het gebied van de voorbereiding en bestrijding van rampen en grote incidenten door de brandweer, de GHOR (geneeskundige hulp bij ongevallen en rampen), de politie en gemeente.
Partijen	De VNOG bestaat uit 22 gemeenten uit het noorden en oosten van Gelderland.
Actualiteit	Ondanks de coronacrisis en de vluchtelingencrisis met veel extra werkzaamheden voor de VNOG maar ook de nodige beperkingen zijn taken uit de Toekomstvisie van de VNOG 2020 voortvarend opgepakt. Ook in 2023 zal hieraan worden gewerkt. Vanuit de programma's Zelfredzaam en risicobewust en Sterke informatiepositie zijn al grote stappen gezet. Pilots zijn gestart en er wordt intensief samengewerkt met partners uit de publieke- en private sector. De organisatieontwikkeling, inclusief een cultuurveranderingstraject, loopt op schema. De werkgroepen (Opleiding, Kleding, Voertuigen, Communicatie en Oefeningen) uit het project Crossfire hebben de nodige vorderingen gemaakt. Eind augustus 2022 is de werkgroep 'Standplaats Kazerne' bij elkaar geweest om te komen tot een programma van eisen en daarna een geschikte locatie voor de gezamenlijke brandweerkazerne. De VNOG, de gemeente Aalten en de gemeente Bocholt trekken hier gezamenlijk in op. Het AB heeft het traject voor de behandeling van de begrotingswijziging in verband met de demarcatie verlengd tot november. Het voorlopig ingetrokken voorstel is al wel verwerkt in deze begroting.

Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Bijdrage	Saldo begroting	Ratio weerstand
2022	13.570	44.997	1.559	Voordelig 2.865*	1,30
2023	12.325	46.620	1.666	Sluitend	1,06

* Volgens de halfjaarrapportage VNOG 2022

Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers (ECAL), Doetinchem (Programma 3)	
Doelstelling en openbaar belang	Gemeenten en provincie werken samen in het ECAL, dat is ontstaan uit de samenvoeging van het Achterhoeks Archief en het Staring Instituut. Het Erfgoedcentrum voert de wettelijke archieftaken conform Archiefwet en overige erfgoedtaken zoals documentatie, onderzoek en publieksfunctie uit.
Partijen	De gemeenschappelijke regeling voert de wettelijke taken uit voor de gemeenten Aalten, Berkelland, Doetinchem, Oude IJsselstreek, Oost Gelre, Montferland, Winterswijk en Bronckhorst. Voor de niet wettelijke taken betalen Doesburg, Lochem, Zevenaar, Duiven, de provincie Gelderland en andere donateurs een bijdrage.
Actualiteit	Geen bijzondere ontwikkelingen.

Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Bijdrage	Saldo Begroting	Ratio weerstand
2022	123	572	145	Nadelig 55	Niet bekend
2023	176	591	158	Voordelig 38	Niet bekend

Vennootschappen en coöperaties (privaatrechtelijk)

Coöperatieve Achterhoekse Groene Energie Maatschappij, Winterswijk (Programma 1)	
Doelstelling en openbaar belang	Agem zet zich in voor een 'energie-positieve' Achterhoek. Om de hiervoor noodzakelijke energietransitie zo snel en goed mogelijk door te voeren verbindt Agem burgers, overheid en bedrijfsleven. Agem gelooft dat de realisatie van een energie-positieve Achterhoek slaagt als er beweging en onderlinge samenwerking ontstaat. De Achterhoek wil als regio energieneutraal zijn in 2030. Dit betekent dat we in de Achterhoek alle energie die we verbruiken, zelf duurzaam opwekken. Samenwerking is daarbij de sleutel tot een succesvolle energietransitie. Agem is de aanjager en verbindt inwoners met het Achterhoekse bedrijfsleven, lokale energiecoöperaties en de Achterhoekse gemeenten.
Partijen	Naast Aalten zijn de gemeenten Berkelland, Doetinchem, Oude IJsselstreek, Oost Gelre, Montferland, Winterswijk en Bronckhorst lid. In 2018 konden ook lokale burgerinitiatieven toetreden als lid. Inmiddels telt Agem drieëntwintig leden.
Financieel	Vanaf 2017 is de Agem financieel zelfstandig en ontvangt geen jaarlijkse bijdrage van de gemeente. Wel staat de gemeente borg voor de nakoming van de verplichtingen uit hoofde van een financieringsovereenkomst met de BNG. De maximale borgstelling bedraagt € 56.000 te vermeerderen met boeten, rente en kosten.

Leisurelands B.V., Arnhem (Programma 1**)**	
Doelstelling en openbaar belang	Bedrijfsmatig en duurzaam aanbieden van vrijetijdsbesteding voor een breed publiek. Dit doen door middel van grondgebonden recreatievoorzieningen met groen als decor. Daartoe voor zichzelf en anderen grondgebonden exploitaties doen. Daarmee direct en indirect een bijdrage leveren aan de leefbaarheid en vrijetijdsbesteding in de regio waar zij actief is.
Partijen	Achterhoekse en Liemers gemeenten waren voorheen als RAL-gemeenten gezamenlijk aandeelhouder. Sinds de RAL is opgeheven/geliquideerd zijn we individueel aandeelhouder. Wel laten we ons bij voorkeur door één afgevaardigde namens acht gemeenten in de AvA vertegenwoordigen. Hierover komt naar verwachting een voorstel in het najaar van 2022 dat behandeld wordt in het portefeuillehouder overleg Vrijetijdseconomie.
Financieel	Aalten ontvangt geen dividenduitkering. Een besluit over het al dan niet afstoten van aandelen is nog niet genomen.

ROVA, Zwolle (Programma 1)	
Doelstelling en openbaar belang	ROVA is de afvaladvies-, regie- en verwijderingsorganisatie van 23 gemeenten. ROVA zet zich in voor een schonere en duurzame leefomgeving.
Partijen	ROVA werkt voor 23 aandeelhoudende gemeenten.
Financieel	Begroot is een jaarlijkse dividendopbrengst van € 106.000. Werkelijk ontvangen in 2022 € 104.000 en in 2021 € 107.000.

EUREGIO, Gronau (D) (Programma 2)	
Doelstelling en openbaar belang	De EUREGIO is actief in de opbouw en versterking van de structuren en de grensoverschrijdende samenwerking in het Nederlands-Duitse grensgebied.
Partijen	De in 1958 opgerichte EUREGIO telt 104 Duitse en 24 Nederlandse lidgemeenten, vijf Landkreisen en twee waterschappen.
Financieel	Per inwoner is in 2022, net als in de jaren daarvoor € 0,29 bijgedragen (€ 7.865). Dit tarief wordt elk jaar vastgesteld in de ledenvergadering, voor 2023 is dat nog niet bekend.

BNG Bank, Den Haag (Programma 3)	
Doelstelling en openbaar belang	Deze bank is van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De BNG is een betrokken partner voor een duurzamer Nederland en stelt de publieke sector in staat maatschappelijke doelstellingen te bereiken.
Partijen	De Nederlandse Staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap.
Financieel	Begroot is een structurele jaarlijkse dividendopbrengst van € 37.000. Werkelijk ontvangen in 2021 € 35.000 en in 2022 circa € 44.000.

NV Alliander, Arnhem (Programma 3)	
Doelstelling en openbaar belang	Netwerkbedrijf Alliander is verantwoordelijk voor een groot deel van de energieleidingen in Nederland. Kernactiviteiten zijn het aansluiten van klanten op de energienetwerken en het distribueren van gas en elektriciteit. Deze taken zijn wettelijk bepaald gezien het belang van een betrouwbare aanvoer van energie.
Partijen	De grootste aandeelhouders zijn de provincies Gelderland, Friesland en Noord-Holland en de gemeente Amsterdam: zij hebben gezamenlijk driekwart van de aandelen in bezit. Het overige deel is in bezit van 70 andere gemeentelijke aandeelhouders.
Financieel	Begroot is een structurele jaarlijkse dividendopbrengst van € 269.000. Werkelijk ontvangen in 2021 € 269.000 en in 2022 circa € 290.000 Vanwege alle investeringen die Alliander op zich af ziet komen, is er in 2021 door de aandeelhouders 600 miljoen euro bijeengebracht. De Aaltense bijdrage hierin bedraagt € 1.736.366 dat in de vorm van een aandeelhouderslening in 2021 is verstrekt.

Vitens, Utrecht (Programma 3)	
Doelstelling en openbaar belang	Vitens is het grootste drinkwaterbedrijf van Nederland en levert drinkwater aan circa 5,7 miljoen klanten. De verantwoordelijkheid van Vitens is een gezonde en duurzame samenleving met zorg voor de bescherming van natuur en milieu.
Partijen	97 aandeelhouders bestaande uit gemeenten en provincies.
Financieel	In 2022 keerde Vitens, net als in 2021 en 2020 geen dividend uit. Daarom is er ook geen dividendopbrengst in deze begroting verwerkt.

Gemeente
Aalten

Bijlagen

Geprognosticeerde balans 2022-2026

Om de ontwikkeling van de belangrijkste activa en passiva inzichtelijk te maken, wordt in de begroting een meerjarige geprognosticeerde balans voorgeschreven. Deze meerjarige geprognosticeerde balans geeft inzicht om een oordeel te vormen over de gezondheid van de financiële positie van de gemeente en de ontwikkelingsrichting ervan. De balans per 31 december 2021 is op basis van werkelijke cijfers.

bedragen x € 1.000

Activa	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
(im) Materiële vaste activa	46.169	48.777	52.981	52.081	52.769	51.744
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	1.546	1.547	1.547	1.547	1.547	1.547
Financiële vaste activa: Leningen	9.776	3.918	3.888	3.857	3.830	3.806
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar	206	206	206	206	206	206
Totaal Vaste Activa	**57.697**	**54.448**	**58.622**	**57.691**	**58.352**	**57.303**
Voorraden: Onderhanden werk & Overige grond- en hulpstoffen	315	616	345	195	191	187
Voorraden: Gereed product en handelsgoederen & vooruitbetalingen	0	0	0	0	0	0
Uitzettingen <1 jaar	2.358	2.200	2.100	2.000	1.900	1.800
Liquide middelen	22	50	50	50	50	50
Overlopende activa	6.079	5.545	3.856	6.117	9.216	8.361
Totaal Vlottende Activa	**8.774**	**8.411**	**6.351**	**8.362**	**11.357**	**10.398**
Totaal Activa	**66.471**	**62.859**	**64.973**	**66.053**	**69.709**	**67.701**

Passiva	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Eigen vermogen	22.137	17.537	17.340	17.891	19.710	17.292
Voorzieningen	6.432	6.754	6.603	6.637	6.720	6.842
Vaste schuld	28.858	30.068	32.780	34.025	36.529	37.567
Totaal Vaste Passiva	**57.427**	**54.359**	**56.723**	**58.553**	**62.959**	**61.701**
Vlottende schuld	3.115	3.000	2.750	2.500	2.250	2.000
Overlopende passiva	5.929	5.500	5.500	5.000	4.500	4.000
Totaal Vlottende Passiva	**9.044**	**8.500**	**8.250**	**7.500**	**6.750**	**6.000**
Totaal Passiva	**66.471**	**62.859**	**64.973**	**66.053**	**69.709**	**67.701**

Overzicht meerjarig EMU-saldo

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven van de overheid op transactiebasis in een bepaalde periode. Het EMU-saldo is daarmee een indicatie voor de ontwikkeling van de liquiditeits- en financiële positie van de gemeente.

Omschrijving	T-1 2022 x € 1000,-	T 2023 x € 1000,-	T+1 2024 x € 1000,-
	Volgens realisatie tot en met sept. 2022, aangevuld met raming resterende periode	Volgens begroting 2023	Volgens meerjarenraming in begroting 2023
1. Exploitatiesaldo **vóór** toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-4.600	-197	551
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	2.608	4.204	-900
3. Mutatie voorzieningen	322	-151	34
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	301	-271	-150
5. Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	0	0	0
Berekend EMU-saldo	**-7.187**	**-4.281**	**1.635**

Meerjarenoverzicht 2021 – 2026, overzicht van baten, lasten en resultaat

In de afzonderlijke programma's zijn de werkelijke cijfers 2021, raming na wijziging 2022 en raming 2023-2026 met de bijbehorende toelichtingen opgenomen. De namen van de taakvelden zijn opgenomen conform BBV.

bedragen x € 1.000

Programma 1 Ruimte	Werkelijk 2021	Raming na wijziging 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Baten						
Verkeer en vervoer	-141	-63	-64	-64	-64	-64
Parkeren	-4	-9	-9	-9	-9	-9
Openbaar vervoer	-24	-200	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0	0
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-48	0	0	0	0	0
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-25	-36	-37	-37	-37	-37
Economische promotie	-224	-208	-229	-229	-229	-229
Sportaccommodaties	-383	-314	-293	-213	-213	-213
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-93	-120	-69	-69	-69	-69
Riolering	-2.213	-1.997	-2.036	-2.036	-2.036	-2.036
Afval	-1.925	-2.058	-2.022	-2.022	-2.022	-2.022
Milieubeheer	-327	-66	-3	-3	-3	-3
Begraafplaatsen en crematoria	-266	-307	-317	-317	-317	-317
Ruimte en leefomgeving	-609	-303	-44	-44	-44	-44
Grondexploitatie (niet-bedrijven terrein)	-2.008	-330	-27	-110	-13	-13
Wonen en bouwen	-983	-834	-165	-165	-165	-165
Totaal baten	**-9.273**	**-6.845**	**-5.315**	**-5.318**	**-5.221**	**-5.221**
Lasten						
Verkeer en vervoer	2.653	2.884	2.918	3.076	3.106	3.138
Parkeren	8	13	13	13	13	13
Openbaar vervoer	40	293	26	26	26	26
Economische ontwikkeling	37	92	41	41	41	41
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	42	6	0	0	0	0
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	42	53	59	59	59	59
Economische promotie	211	238	198	198	198	198
Sportaccommodaties	1.951	1.369	1.521	1.528	1.808	1.546
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.453	1.770	1.683	1.683	1.683	1.683
Riolering	1.797	1.572	1.550	1.550	1.550	1.550
Afval	1.594	1.660	1.627	1.627	1.627	1.627
Milieubeheer	1.469	1.553	1.382	1.380	1.380	1.380
Begraafplaatsen en crematoria	251	260	274	274	269	272
Ruimte en leefomgeving	1.670	1.703	1.089	1.070	1.070	1.070
Grondexploitatie (niet-bedrijven terrein)	2.035	407	22	104	8	8
Wonen en bouwen	1.122	1.374	840	840	840	840
Totaal lasten	**17.375**	**15.247**	**13.243**	**13.469**	**13.678**	**13.451**
Totaal programma 1 Ruimte	**8.102**	**8.402**	**7.928**	**8.151**	**8.457**	**8.230**

Programma 2 Sociaal Domein	Werkelijk 2021	Raming na wijziging 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Baten						
Bestuur	-201	-46	-48	-48	-48	-48
Crisisbeheersing en brandweer	-142	-1	-1	-1	-1	-1
Openbare orde en veiligheid	-4	-22	-19	-19	-19	-19
Openbaar basisonderwijs	0	0	0	0	0	0
Onderwijshuisvesting	-34	-16	-17	-17	-17	-17
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-246	-325	-325	-325	-325	-325
Sportbeleid en activering	-40	-69	0	0	0	0
Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	-1	0	0	0	0	0
Musea	-13	-12	-12	-11	-10	-9
Cultureel erfgoed	-73	-22	-13	-13	-13	-13
Media	0	0	0	0	0	0
Samenkracht en burgerparticipatie	-141	-391	-160	-160	-160	-160
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-22	-2	-23	-23	-23	-23
Inkomensregelingen	-5.397	-4.507	-4.150	-4.234	-4.312	-4.364
WSW en beschut werk	0	0	0	0	0	0
Arbeidsparticipatie	0	0	0	0	0	0
Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	-1	0	0	0	0	0
Maatwerkdienstverlening 18+	-258	-258	0	0	0	0
Huishoudelijke hulp (Wmo)	0	0	-250	-250	-250	-250
Begeleiding (Wmo)	0	0	0	0	0	0
Dagbesteding (Wmo)	0	0	0	0	0	0
Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	0	0	0	0	0	0
Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0	0	0	0
Jeugdzorg begeleiding	0	0	0	0	0	0
Jeugdzorg behandeling	0	0	0	0	0	0
Jeugdzorg dagbesteding	0	0	0	0	0	0
Jeugdzorg zonder verblijf overig	0	0	0	0	0	0
Pleegzorg	0	0	0	0	0	0
Gezinsgericht	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf overig	0	0	0	0	0	0
Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	0	0	0	0
Gesloten plaatsing	0	0	0	0	0	0
Geëscaleerde zorg 18+	-171	0	0	0	0	0
Beschermd wonen (Wmo)	0	0	0	0	0	0
Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	0	0	0	0	0	0
Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0	0
Jeugdbescherming	0	0	0	0	0	0
Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0
Volksgezondheid	-20	-20	-20	0	0	0
Totaal baten	**-6.764**	**-5.691**	**-5.038**	**-5.101**	**-5.178**	**-5.229**

Programma 2 Sociaal Domein	Werkelijk 2021	Raming na wijziging 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Lasten						
Bestuur	1.788	2.312	2.705	2.234	2.234	2.234
Crisisbeheersing en brandweer	1.902	1.930	2.036	2.034	2.019	2.019
Openbare orde en veiligheid	595	668	660	660	660	660
Openbaar basisonderwijs	10	10	13	13	13	13
Onderwijshuisvesting	1.102	1.624	895	892	888	882
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.040	1.193	1.242	1.242	1.242	1.242
Sportbeleid en activering	160	220	111	111	111	111
Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	255	271	249	254	254	254
Musea	312	319	340	339	338	337
Cultureel erfgoed	172	123	114	119	108	113
Media	511	539	567	567	547	547
Samenkracht en burgerparticipatie	2.983	3.747	3.853	3.581	3.581	3.548
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	423	563	1.172	1.171	1.172	1.172
Inkomensregelingen	7.622	7.680	7.507	7.742	7.875	8.021
WSW en beschut werk	9.277	9.313	6.063	5.901	5.666	5.348
Arbeidsparticipatie	451	525	491	503	520	536
Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	661	811	936	939	939	939
Maatwerkdienstverlening 18+	5.211	4.448	0	0	0	0
Huishoudelijke hulp (Wmo)	0	0	3.602	3.682	3.682	3.682
Begeleiding (Wmo)	0	0	3.646	3.722	3.722	3.722
Dagbesteding (Wmo)	0	0	146	146	146	146
Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	0	0	29	29	29	29
Maatwerkdienstverlening 18-	6.979	7.602	0	0	0	0
Jeugdzorg begeleiding	0	0	1.006	1.008	1.008	1.008
Jeugdzorg behandeling	0	0	2.553	2.607	2.607	2.607
Jeugdzorg dagbesteding	0	0	148	149	149	149
Jeugdzorg zonder verblijf overig	0	0	24	24	24	24
Pleegzorg	0	0	314	321	321	321
Gezinsgericht	0	0	898	921	921	921
Jeugdhulp met verblijf overig	0	0	1.188	1.218	1.218	1.218
Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	0	0	1.746	1.790	1.790	1.790
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	210	212	212	212
Gesloten plaatsing	0	0	5	5	5	5
Geëscaleerde zorg 18+	49	140	0	0	0	0
Beschermd wonen (Wmo)	0	0	5	5	5	5
Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	0	0	5	5	5	5
Geëscaleerde zorg 18-	676	701	0	0	0	0
Jeugdbescherming	0	0	440	440	440	440
Jeugdreclassering	0	0	49	49	49	49
Volksgezondheid	281	809	1.184	1.156	1.151	1.142
Totaal lasten	**42.460**	**45.548**	**46.152**	**45.791**	**45.651**	**45.451**
Totaal programma 2 Sociaal Domein	**35.696**	**39.857**	**41.114**	**40.690**	**40.473**	**40.222**

Programma 3 Bedrijfsvoering	Werkelijk 2021	Raming na wijziging 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Baten						
Burgerzaken	-349	-234	-289	-395	-417	-434
Beheer overige gebouwen en gronden	-565	-336	-261	-261	-261	-261
Overhead	-366	-175	-181	-181	-181	-181
Treasury	-572	-576	-555	-546	-537	-528
OZB woningen	-3.473	-3.567	-3.638	-3.638	-3.638	-3.638
OZB niet-woningen	-1.649	-1.701	-1.712	-1.712	-1.712	-1.712
Belastingen overig	-229	-238	-195	-150	-105	-54
Algemene uitkering en overige uitkeringen GF	-49.087	-49.502	-54.217	-54.727	-56.116	-51.427
Overige baten en lasten	-121	-1.573	0	0	0	-2.646
Vennootschapsbelasting (Vpb)	0	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	-2.228	-3.051	-1.182	-609	-733	-412
Resultaat van de rekening van baten & lasten	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	**-58.639**	**-60.953**	**-62.230**	**-62.219**	**-63.700**	**-61.293**
Lasten						
Burgerzaken	817	713	739	755	765	773
Beheer overige gebouwen en gronden	386	474	421	602	422	410
Overhead	9.494	9.600	9.399	9.301	9.362	9.324
Treasury	187	206	232	308	417	504
OZB woningen	231	226	235	235	235	235
OZB niet-woningen	122	123	134	134	134	134
Belastingen overig	109	116	121	121	121	121
Algemene uitkering en overige uitkeringen GF	5	5	5	5	5	5
Overige baten en lasten	-95	641	911	772	878	684
Vennootschapsbelasting (Vpb)	0	10	11	11	11	11
Mutaties reserves	832	580	980	1.134	2.420	640
Resultaat van de rekening van baten & lasten	2.753	0	0	0	0	0
Totaal lasten	**14.841**	**12.694**	**13.188**	**13.378**	**14.770**	**12.841**
Totaal programma 3 Bedrijfsvoering	**-43.798**	**-48.259**	**-49.042**	**-48.841**	**-48.930**	**-48.452**

Totaal baten en lasten	Werkelijk 2021	Raming na wijziging 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Totaal Baten	-74.676	-73.489	-72.583	-72.638	-74.099	-71.743
Totaal Lasten	74.676	73.489	72.583	72.638	74.099	71.743
	0	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Het begrotingssaldo is verwerkt in Taakveld 0; Overige baten en lasten.
Het rekeningresultaat is verwerkt in Taakveld 0; Resultaat van de rekening van baten en lasten.

Overzicht van baten en lasten, ingedeeld naar taakvelden

Hieronder staan de werkelijke cijfers 2021, raming na wijziging 2022 en raming 2023-2026 uitgesplitst per taakveld conform het BBV.

bedragen x € 1.000

0. Bestuur en ondersteuning	Werkelijk 2021	Raming na wijziging 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Baten						
Bestuur	-201	-46	-48	-48	-48	-48
Burgerzaken	-349	-234	-289	-395	-417	-434
Beheer overige gebouwen en gronden	-565	-336	-261	-261	-261	-261
Overhead	-366	-175	-181	-181	-181	-181
Treasury	-572	-576	-555	-546	-537	-528
OZB woningen	-3.473	-3.567	-3.638	-3.638	-3.638	-3.638
OZB niet-woningen	-1.649	-1.701	-1.712	-1.712	-1.712	-1.712
Parkeerbelasting	0	0	0	0	0	0
Belastingen overig	-229	-238	-195	-150	-105	-54
Algemene uitkering en overige uitkeringen GF	-49.087	-49.502	-54.217	-54.727	-56.116	-51.427
Overige baten en lasten	-121	-1.573	0	0	0	-2.646
Vennootschapsbelasting (Vpb)	0	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	-2.228	-3.051	-1.182	-609	-733	-412
Resultaat van de rekening van baten & lasten	0	0	0	0	0	0
	-58.840	**-60.999**	**-62.278**	**-62.267**	**-63.748**	**-61.341**
Lasten						
Bestuur	1.788	2.312	2.705	2.234	2.234	2.234
Burgerzaken	817	713	739	755	765	773
Beheer overige gebouwen en gronden	386	474	421	602	422	410
Overhead	9.494	9.600	9.399	9.301	9.362	9.324
Treasury	187	206	232	308	417	504
OZB woningen	231	226	235	235	235	235
OZB niet-woningen	122	123	134	134	134	134
Parkeerbelasting	0	0	0	0	0	0
Belastingen overig	109	116	121	121	121	121
Algemene uitkering en overige uitkeringen GF	5	5	5	5	5	5
Overige baten en lasten	-95	641	911	772	878	684
Vennootschapsbelasting (Vpb)	0	10	11	11	11	11
Mutaties reserves	832	580	980	1.134	2.420	640
Resultaat van de rekening van baten & lasten	2.753	0	0	0	0	0
	16.629	**15.006**	**15.893**	**15.612**	**17.004**	**15.075**
Totaal 0. Bestuur en ondersteuning	**-42.211**	**-45.993**	**-46.385**	**-46.655**	**-46.744**	**-46.266**
1. Veiligheid						
Baten						
Crisisbeheersing en brandweer	-142	-1	-1	-1	-1	-1
Openbare orde en veiligheid	-4	-22	-19	-19	-19	-19
	-146	**-23**	**-20**	**-20**	**-20**	**-20**
Lasten						
Crisisbeheersing en brandweer	1.902	1.930	2.036	2.034	2.019	2.019
Openbare orde en veiligheid	595	668	660	660	660	660
	2.497	**2.598**	**2.696**	**2.694**	**2.679**	**2.679**
Totaal 1. Veiligheid	**2.351**	**2.575**	**2.676**	**2.674**	**2.659**	**2.659**

2. Verkeer, vervoer en waterstaat	Werkelijk 2021	Raming na wijziging 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Baten						
Verkeer en vervoer	-141	-63	-64	-64	-64	-64
Parkeren	-4	-9	-9	-9	-9	-9
Openbaar vervoer	-24	-200	0	0	0	0
	-169	**-272**	**-73**	**-73**	**-73**	**-73**
Lasten						
Verkeer en vervoer	2.653	2.884	2.918	3.076	3.106	3.138
Parkeren	8	13	13	13	13	13
Openbaar vervoer	40	293	26	26	26	26
	2.701	**3.190**	**2.957**	**3.115**	**3.145**	**3.177**
Totaal 2. Verkeer, vervoer en waterstaat	**2.532**	**2.918**	**2.884**	**3.042**	**3.072**	**3.104**
3. Economie						
Baten						
Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0	0
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-48	0	0	0	0	0
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-25	-36	-37	-37	-37	-37
Economische promotie	-224	-208	-229	-229	-229	-229
	-297	**-244**	**-266**	**-266**	**-266**	**-266**
Lasten						
Economische ontwikkeling	37	92	41	41	41	41
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	42	6	0	0	0	0
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	42	53	59	59	59	59
Economische promotie	211	238	198	198	198	198
	332	**389**	**298**	**298**	**298**	**298**
Totaal 3. Economie	**35**	**145**	**32**	**32**	**32**	**32**
4. Onderwijs						
Baten						
Openbaar basisonderwijs	0	0	0	0	0	0
Onderwijshuisvesting	-34	-16	-17	-17	-17	-17
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-246	-325	-325	-325	-325	-325
	-280	**-341**	**-342**	**-342**	**-342**	**-342**
Lasten						
Openbaar basisonderwijs	10	10	13	13	13	13
Onderwijshuisvesting	1.102	1.624	895	892	888	882
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.040	1.193	1.242	1.242	1.242	1.242
	2.152	**2.827**	**2.150**	**2.147**	**2.143**	**2.137**
Totaal 4. Onderwijs	**1.872**	**2.486**	**1.808**	**1.805**	**1.801**	**1.795**

5. Sport, cultuur en recreatie	Werkelijk 2021	Raming na wijziging 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Baten						
Sportbeleid en activering	-40	-69	0	0	0	0
Sportaccommodaties	-383	-314	-293	-213	-213	-213
Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	-1	0	0	0	0	0
Musea	-13	-12	-12	-11	-10	-9
Cultureel erfgoed	-73	-22	-13	-13	-13	-13
Media	0	0	0	0	0	0
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-93	-120	-69	-69	-69	-69
	-603	**-537**	**-387**	**-306**	**-305**	**-304**
Lasten						
Sportbeleid en activering	160	220	111	111	111	111
Sportaccommodaties	1.951	1.369	1.521	1.528	1.808	1.546
Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	255	271	249	254	254	254
Musea	312	319	340	339	338	337
Cultureel erfgoed	172	123	114	119	108	113
Media	511	539	567	567	547	547
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.453	1.770	1.683	1.683	1.683	1.683
	5.814	**4.611**	**4.585**	**4.601**	**4.849**	**4.591**
Totaal 5. Sport, cultuur en recreatie	**5.211**	**4.074**	**4.198**	**4.295**	**4.544**	**4.287**
6. Sociaal domein						
Baten						
Samenkracht en burgerparticipatie	-141	-391	-160	-160	-160	-160
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-22	-2	-23	-23	-23	-23
Inkomensregelingen	-5.397	-4.507	-4.150	-4.234	-4.312	-4.364
WSW en beschut werk	0	0	0	0	0	0
Arbeidsparticipatie	0	0	0	0	0	0
Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	-1	0	0	0	0	0
Maatwerkdienstverlening 18+	-258	-258	0	0	0	0
Huishoudelijke hulp (Wmo)	0	0	-250	-250	-250	-250
Begeleiding (Wmo)	0	0	0	0	0	0
Dagbesteding (Wmo)	0	0	0	0	0	0
Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	0	0	0	0	0	0
Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0	0	0	0
Jeugdzorg begeleiding	0	0	0	0	0	0
Jeugdzorg behandeling	0	0	0	0	0	0
Jeugdzorg dagbesteding	0	0	0	0	0	0
Jeugdzorg zonder verblijf overig	0	0	0	0	0	0
Pleegzorg	0	0	0	0	0	0
Gezinsgericht	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf overig	0	0	0	0	0	0
Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	0	0	0	0
Gesloten plaatsing	0	0	0	0	0	0
Geëscaleerde zorg 18+	-171	0	0	0	0	0
Beschermd wonen (Wmo)	0	0	0	0	0	0
Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	0	0	0	0	0	0
Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0	0
Jeugdbescherming	0	0	0	0	0	0
Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0
	-5.990	**-5.158**	**-4.583**	**-4.667**	**-4.745**	**-4.797**

6. Sociaal domein	Werkelijk 2021	Raming na wijziging 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Lasten						
Samenkracht en burgerparticipatie	2.983	3.747	3.853	3.581	3.581	3.548
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	423	563	1.172	1.171	1.172	1.172
Inkomensregelingen	7.622	7.680	7.507	7.742	7.875	8.021
WSW en beschut werk	9.277	9.313	6.063	5.901	5.666	5.348
Arbeidsparticipatie	451	525	491	503	520	536
Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	661	811	936	939	939	939
Maatwerkdienstverlening 18+	5.211	4.448	0	0	0	0
Huishoudelijke hulp (Wmo)	0	0	3.602	3.682	3.682	3.682
Begeleiding (Wmo)	0	0	3.646	3.722	3.722	3.722
Dagbesteding (Wmo)	0	0	146	146	146	146
Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	0	0	29	29	29	29
Maatwerkdienstverlening 18-	6.979	7.602	0	0	0	0
Jeugdzorg begeleiding	0	0	1.006	1.008	1.008	1.008
Jeugdzorg behandeling	0	0	2.553	2.607	2.607	2.607
Jeugdzorg dagbesteding	0	0	148	149	149	149
Jeugdzorg zonder verblijf overig	0	0	24	24	24	24
Pleegzorg	0	0	314	321	321	321
Gezinsgericht	0	0	898	921	921	921
Jeugdhulp met verblijf overig	0	0	1.188	1.218	1.218	1.218
Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	0	0	1.746	1.790	1.790	1.790
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	210	212	212	212
Gesloten plaatsing	0	0	5	5	5	5
Geëscaleerde zorg 18+	49	140	0	0	0	0
Beschermd wonen (Wmo)	0	0	5	5	5	5
Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	0	0	5	5	5	5
Geëscaleerde zorg 18-	676	701	0	0	0	0
Jeugdbescherming	0	0	440	440	440	440
Jeugdreclassering	0	0	49	49	49	49
	34.332	**35.530**	**36.036**	**36.170**	**36.086**	**35.897**
Totaal 6. Sociaal domein	**28.342**	**30.372**	**31.453**	**31.503**	**31.341**	**31.100**

7. Volksgezondheid en milieu	Werkelijk 2021	Raming na wijziging 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Baten						
Volksgezondheid	-20	-20	-20	0	0	0
Riolering	-2.213	-1.997	-2.036	-2.036	-2.036	-2.036
Afval	-1.925	-2.058	-2.022	-2.022	-2.022	-2.022
Milieubeheer	-327	-66	-3	-3	-3	-3
Begraafplaatsen en crematoria	-266	-307	-317	-317	-317	-317
	-4.751	**-4.448**	**-4.398**	**-4.378**	**-4.378**	**-4.378**
Lasten						
Volksgezondheid	281	809	1.184	1.156	1.151	1.142
Riolering	1.797	1.572	1.550	1.550	1.550	1.550
Afval	1.594	1.660	1.627	1.627	1.627	1.627
Milieubeheer	1.469	1.553	1.382	1.380	1.380	1.380
Begraafplaatsen en crematoria	251	260	274	274	269	272
	5.392	**5.854**	**6.017**	**5.987**	**5.977**	**5.971**
Totaal 7. Volksgezondheid en milieu	**641**	**1.406**	**1.619**	**1.609**	**1.599**	**1.593**

8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	Werkelijk 2021	Raming na wijziging 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Baten						
Ruimte en leefomgeving	-609	-303	-44	-44	-44	-44
Grondexploitatie (niet-bedrijven terrein)	-2.008	-330	-27	-110	-13	-13
Wonen en bouwen	-983	-834	-165	-165	-165	-165
	-3.600	**-1.467**	**-236**	**-319**	**-222**	**-222**
Lasten						
Ruimte en leefomgeving	1.670	1.703	1.089	1.070	1.070	1.070
Grondexploitatie (niet-bedrijven terrein)	2.035	407	22	104	8	8
Wonen en bouwen	1.122	1.374	840	840	840	840
	4.827	**3.484**	**1.951**	**2.014**	**1.918**	**1.918**
Totaal 8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	**1.227**	**2.017**	**1.715**	**1.695**	**1.696**	**1.696**

Totaal baten en lasten	Werkelijk 2021	Raming na wijziging 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Totaal Baten	-74.676	-73.489	-72.583	-72.638	-74.099	-71.743
Totaal Lasten	74.676	73.489	72.583	72.638	74.099	71.743
	0	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Het begrotingssaldo is verwerkt in Taakveld 0; Overige baten en lasten.
Het rekeningresultaat is verwerkt in Taakveld 0; Resultaat van de rekening van baten en lasten.

Investeringsschema

bedragen x € 1.000

	Investering 2023	Kapitaal lasten 2023	Investering 2024	Kapitaal lasten 2024	Investering 2025	Kapitaal lasten 2025	Investering 2026	Kapitaal lasten 2026
Aaltenseweg	1.061	37	0	43	0	43	0	43
Allee	934	35	0	41	0	41	0	41
Heelweg	854	42	0	47	0	47	0	47
Anholtseweg	734	29	0	34	0	34	0	34
Frankenstraat	517	19	0	22	0	22	0	22
Europastraat Roseveld-straat/Aaltenseweg	511	18	0	22	0	22	0	21
Reehorsterlaan	479	18	0	21	0	21	0	21
Batavenstraat	368	13	0	15	0	15	0	15
Saksenstraat	358	12	0	15	0	15	0	15
Materieel	250	25	250	51	250	78	250	104
Ganzenpoelendijk	181	6	0	7	0	7	0	7
Lichtenvoordsestraatweg	172	2	0	3	0	3	0	3
Openbare verlichting	47	2	47	3	47	5	47	7
Bredevoortsestraatweg	0	0	660	26	0	30	0	30
Acaciastraat	0	0	216	7	0	9	0	9
Prunusstraat	0	0	206	7	0	8	0	8
Skatebaan	0	0	33	1	0	2	0	2
Spinkatstraat	0	0	0	0	0	0	279	10
Ludgerstraat, Bonifatius-straat, Polstraat	0	0	0	0	260	9	0	11
Bleekwal	0	0	0	0	268	10	0	11
Tubantenstraat	0	0	0	0	906	31	0	37
Hoge Veld Aalten	0	0	0	0	1.356	48	0	56
Magnoliaplein	0	0	0	0	0	0	189	7
Goudenregenplein	0	0	0	0	0	0	323	12
Meidoornstraat	0	0	0	0	0	0	326	12
Totale investeringen	**6.467**	**258**	**1.412**	**367**	**3.088**	**499**	**1.415**	**583**

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten van een gemeente waarvoor geen specifiek bestedingsdoel is bepaald. Dat betekent dat de gemeente deze ‘vrij’ kan besteden.

bedragen x € 1.000

	Werkelijk 2021	Raming na wijziging 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Algemene lokale heffingen	-5.110	-5.241	-5.262	-5.217	-5.172	-5.122
Algemene uitkering	-49.087	-49.502	-54.217	-54.727	-56.116	-51.427
Dividend	-411	-412	-412	-412	-412	-412
Saldo financieringsfunctie	25	42	89	174	292	387
Totaal	**-54.583**	**-55.113**	**-59.802**	**-60.182**	**-61.408**	**-56.574**

bedragen x € 1.000

Dividenden	Werkelijk 2021	Raming na wijziging 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Alliander	-269	-269	-269	-269	-269	-269
BNG	-35	-37	-37	-37	-37	-37
ROVA	-107	-106	-106	-106	-106	-106
	-411	**-412**	**-412**	**-412**	**-412**	**-412**

Overzicht reserves en voorzieningen

Reserves

bedragen x € 1.000

	01.01. 2023	Mutaties 2023	01.01. 2024	Mutaties 2024	01.01. 2025	Mutaties 2025	01.01. 2026	Mutaties 2026	01.01. 2027
Algemene reserve	**10.894**	**-328**	**10.566**	**526**	**11.092**	**1.932**	**13.024**	**-2.646**	**10.378**
Overige reserves:									
Wegenonderhoud	11	90	101	-10	91	40	131	40	171
Onderhoud gemeentelijke gebouwen	1.045	-10	1.035	-149	886	-292	594	16	610
Huisvesting onderwijs	4.432	130	4.562	150	4.712	170	4.882	190	5.072
Bodemsanering	25	0	25	0	25	0	25	0	25
Formatie en organisatie	130	-79	51	34	85	-31	54	-18	36
Reserve inkoop zorg	1.000	0	1.000	0	1.000	0	1.000	0	1.000
Totaal overige reserves	**6.643**	**131**	**6.774**	**25**	**6.799**	**-113**	**6.686**	**228**	**6.914**
Totaal reserves	**17.537**	**-197**	**17.340**	**551**	**17.891**	**1.819**	**19.710**	**-2.418**	**17.292**

> Toelichting reserves

Algemene reserve
De opgenomen mutaties voor de jaren 2023-2026 betreft de verwachte begrotingssaldo's. In verband met de forse kortingen die het kabinet in 2026 inboekt op het gemeentefonds is besloten om in de jaren 2023-2025 de algemene reserve te versterken. De ruimte die voor in de jaren 2023 € 400.000, 2024 € 500.000 en in 2025 1,8 miljoen euro in de begroting zit, is opgeteld over de drie jaar 2,7 miljoen euro. Een bedrag dat als er niets verandert het tekort over 2026 van bijna 2,7 miljoen euro dekt.

Reserve wegenonderhoud
Het saldo van deze reserve is gerelateerd aan de onderhoudsplannen. Jaarlijks wordt € 290.000 aan deze reserve toegevoegd en worden de werkelijke kosten voor het groot onderhoud op basis van het meerjaren-onderhoudsplan (MOP) aan de reserve onttrokken.

Reserve onderhoud gemeentelijke gebouwen
Het saldo van deze reserve is gerelateerd aan de onderhoudsplannen. Jaarlijks wordt € 160.000 aan deze reserve toegevoegd en worden de werkelijke kosten voor het groot onderhoud op basis van het MOP aan de reserve onttrokken.

Reserve huisvesting onderwijs
Vooruitlopend op alle plannen die uit het Integraal Huisvestings Plan (IHP) voortvloeien, wordt deze reserve in 2023 met € 130.000 gevoed. Deze jaarlijkse voeding wordt stapsgewijs aanvullend met € 20.000 per jaar verder verhoogd tot € 190.000.

Reserve bodemsanering
Deze reserve is bedoeld om kosten van saneringen op te vangen.

Reserve formatie en organisatie
Deze reserve heeft het karakter van een schommelfonds. De mutaties op de personeelsbudgetten verlopen via deze reserve.

Reserve inkoop zorg
In de jaarrekening 2021 is besloten € 1 miljoen vanuit het positieve saldo te storten in een nieuw te vormen bestemmingsreserve Inkoop zorg. Hieruit hoeven eventuele toekomstige tegenvallers door het nieuwe inkoopmodel zorg niet onmiddellijk ten laste te komen van de algemene reserve, maar kunnen over-en onderschrijdingen door de nieuwe zorginkoop met deze reserve verrekend worden.

Voorzieningen bedragen x € 1.000

	01.01.2023	Mutaties 2023	01.01.2024	Mutaties 2024	01.01.2025	Mutaties 2025	01.01.2026	Mutaties 2026	01.01.2027
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's									
APPA (pensioen wethouders)	4.384	86	4.470	65	4.535	152	4.687	159	4.846
Voorziening oud personeelsleden	293	-121	172	-121	51	-51	0	0	0
Wachtgeld wethouders	577	0	577	21	598	-65	533	-72	461
Totaal	**5.254**	**-35**	**5.219**	**-35**	**5.184**	**36**	**5.220**	**87**	**5.307**
Voorzieningen voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is									
Afval	197	-197	0	0	0	0	0	0	0
Riolering	1.294	81	1.375	69	1.444	47	1.491	35	1.526
Totaal	**1.491**	**-116**	**1.375**	**69**	**1.444**	**47**	**1.491**	**35**	**1.526**
Totaal Voorzieningen	**6.745**	**-151**	**6.422**	**34**	**6.577**	**83**	**6.711**	**122**	**6.833**

> Toelichting voorzieningen

Voorziening APPA (pensioen wethouders)
Op grond van actuariële berekeningen wordt de voorziening voor de pensioenverplichtingen van (gewezen) wethouders jaarlijks op peil gebracht. Uitgangspunt hierbij is het standaardtarief rekenrente dat DNB (De Nederlandsche Bank) hanteert. Uiteraard wordt hiervoor bij de wethouders premie ingehouden.

Voorziening oud personeelsleden
Deze voorziening is gevormd om de verplichtingen ten aanzien van de niet-actieven op te vangen.

Voorziening wachtgeld wethouders
Deze voorziening is ingesteld om aan de (wettelijke) wachtgeldverplichting van de gewezen wethouders te voldoen. De uitkeringsduur is minimaal 6 maanden en maximaal drie jaar en twee maanden. Onder voorwaarden komen wethouders in aanmerking voor een verlengde uitkering tot aan AOW-leeftijd.

Voorziening afval
Conform het BBV moet er een voorziening gevormd worden voor de middelen die van derden verkregen zijn en waarvan de bestemming gebonden is. De kosten van afval verlopen budgettair neutraal en het overschot of tekort wordt verrekend met deze voorziening.

Voorziening riolering
Conform het BBV moet er een voorziening gevormd worden voor de middelen die van derden verkregen zijn en waarvan de bestemming gebonden is. De kosten van riolering verlopen budgettair neutraal en het overschot of tekort wordt verrekend met deze voorziening.

Overzicht incidentele baten en lasten, structurele mutaties reserves en structureel begrotingssaldo

Vanuit het BBV is het verplicht om een overzicht te presenteren van de incidentele baten en lasten. Op die manier wordt beoordeeld of en in hoeverre sprake is van een sluitende begroting.
Wij dekken de incidentele lasten zoveel als mogelijk met incidentele baten. Voor het bepalen van de incidentele baten en lasten is de 'notitie structurele en incidentele baten en lasten' als uitgangspunt genomen.

Onderstaand schema geeft inzicht in de incidentele posten uit de begroting 2023-2026.

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Programma 1 Ruimte				
Onderhoud gemeentelijke gebouwen	22	31	308	52
Onderhoud wegen	200	300	250	250
Uitkering SPUK	-80	0	0	0
Programma 2 Sociaal Domein				
Diverse incidentele personeelskosten	79	-34	31	18
Onderhoud gemeentelijke gebouwen	17	21	2	6
Gemeenschapshuizen	250	0	0	0
Bestuurlijke samenwerking, leader	484	0	0	0
GGD, incidentele bijdrage 2023-2025	20	13	9	0
ZOOV, pilot voor elkaar pas	16	0	0	0
Programma 3 Bedrijfsvoering				
Onderhoud gemeentelijke gebouwen	130	257	142	86
Implementatie ICT-budgetten naar de cloud	87	0	0	0
Algemene uitkering: Stelpost plafond BCF	-228	0	0	0
Totaal	**997**	**588**	**742**	**412**

Conform BBV geven we ook inzicht in de structurele mutaties op de reserves.

Reserve	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Onderhoud wegen	290	290	290	290
Onderhoud gemeentelijke gebouwen	160	160	160	160
Onderwijshuisvesting	130	150	170	190
Totaal structurele mutaties reserves	**580**	**600**	**620**	**640**

Tevens een overzicht van de incidentele mutaties op de reserves.

Reserve	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Formatie en organisatie	-79	34	-31	-18
Onderhoud wegen	-200	-300	-250	-250
Onderhoud gemeentelijke gebouwen	-169	-309	-452	-144
Algemene reserve	-334	500	1800	0
Totaal incidentele mutaties reserves	**-782**	**-75**	**1.067**	**-412**

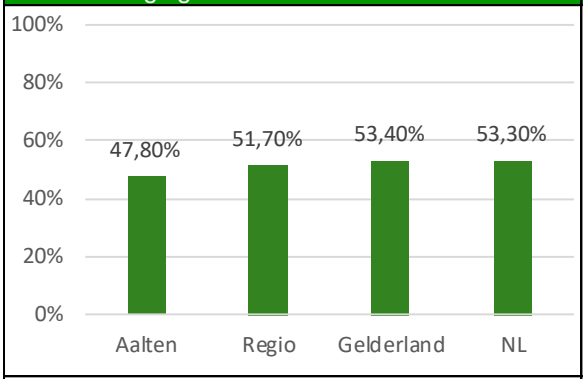
Daarnaast een overzicht van het structureel begrotingssaldo.

Structureel begrotingssaldo	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Saldo baten en lasten	196	-551	-1.819	2.418
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-202	525	1.687	228
Begrotingssaldo na bestemming	**-6**	**-26**	**-132**	**2.646**
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	**215**	**513**	**1.809**	**0**
Structureel begrotingssaldo	**209**	**487**	**1.677**	**2.646**
	overschot	overschot	overschot	tekort

Verplichte indicatoren waarstaatjegemeente.nl

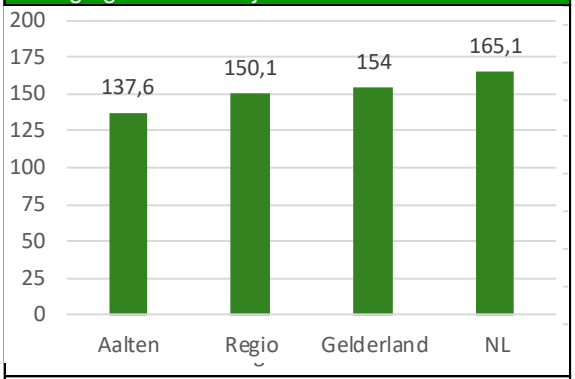
Programma 1 Ruimte

Functiemenging 2021

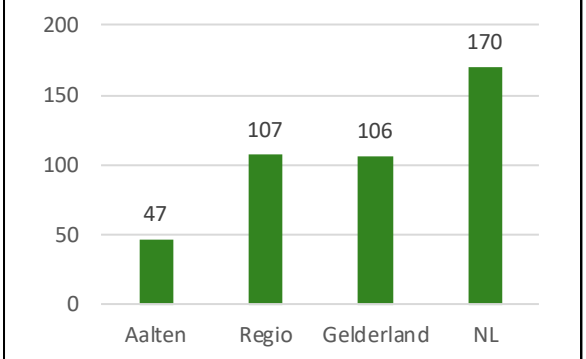
De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen. (Bron: LISA)

Vestigingen van bedrijven 2020

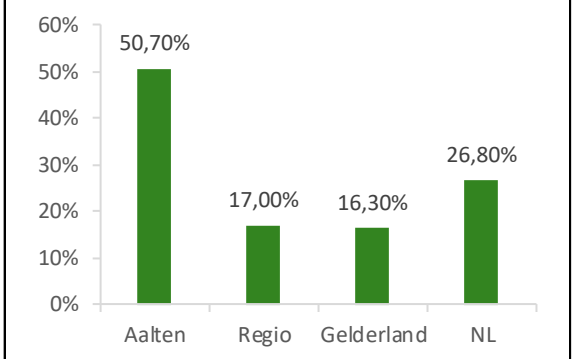
Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar. (Bron: LISA)

Omvang huishoudelijk restafval 2020

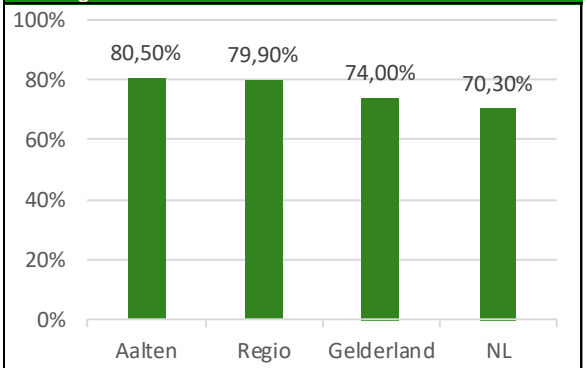
Het niet gescheiden ingezameld huishoudelijk restafval, aantal kilo per inwoner. (Bron: CBS)

Hernieuwbare elektriciteit 2020

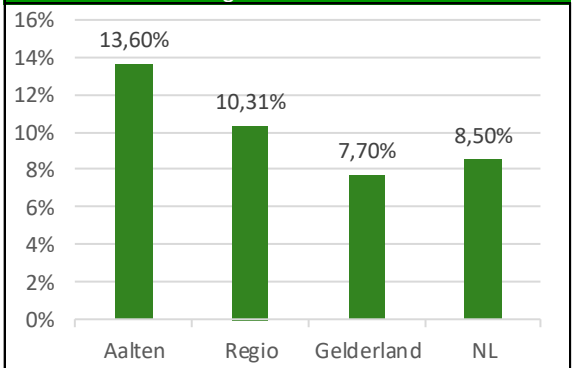
Het % hernieuwbare elektriciteit, opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa, ten opzichte van het totaal aan elektriciteit. (Bron: RWS)

Demografische druk 2022

De som van het aantal personen van 0-20 jaar en ≥ 65 jaar in verhouding tot de personen van 20-65 jaar. (Bron: CBS)

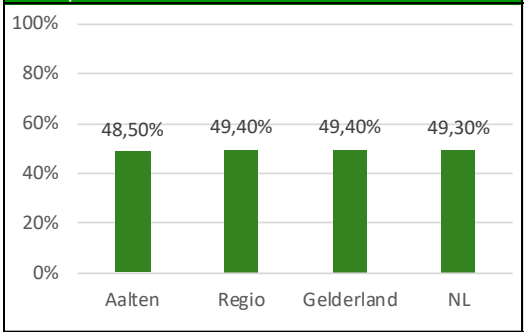
Hernieuwbare energie 2019

Dit is berekend door de hoeveelheid zelf opgewekte hernieuwbare energie te delen door het totale energiegebruik. Dat laatste is dan de optelsom van de energie die men uit het net betrekt plus de energie die men zelf opwekt.

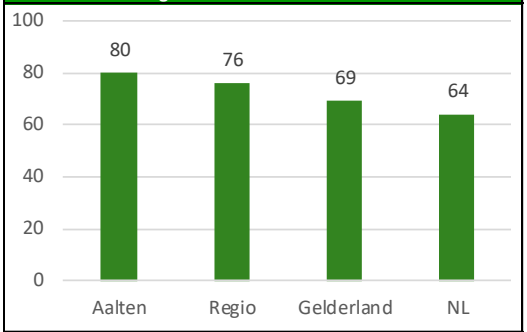
Programma 2 Sociaal Domein

Niet sporters 2020

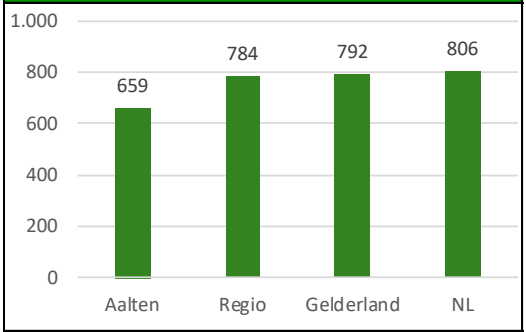
Het percentage inwoners ≥ 19 jaar dat niet wekelijks sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners ≥ 19 jaar. (Bron: Gezondheidsenquête CBS en RIVM)

Maatwerkarrangementen WMO 2021

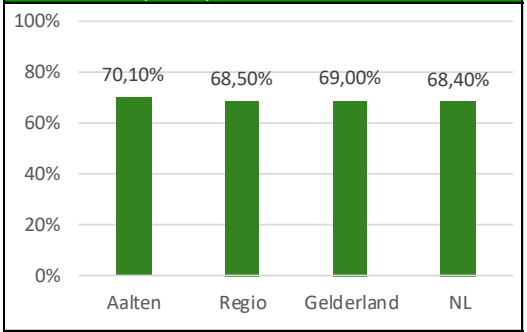
Het aantal personen met een maatwerkarrangement per 1.000 inwoners. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. (Bron: CBS)

Banen 2021

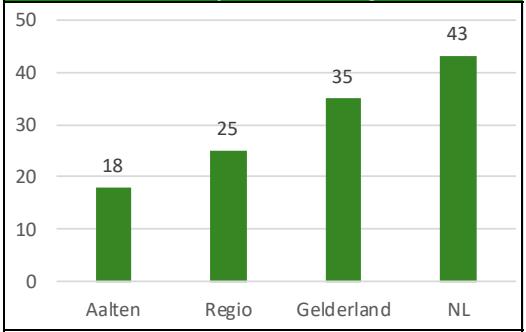
Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar. (Bron: LISA)

Netto arbeidsparticipatie 2020

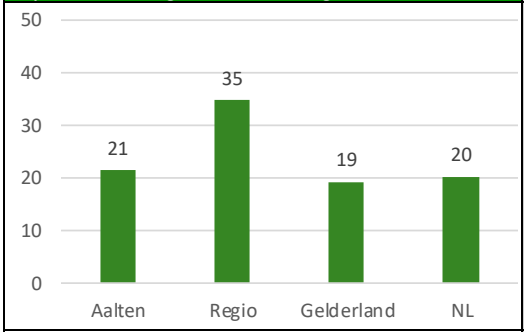
Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking. (Bron: CBS)

Personen met een bijstandsuitkering 2021

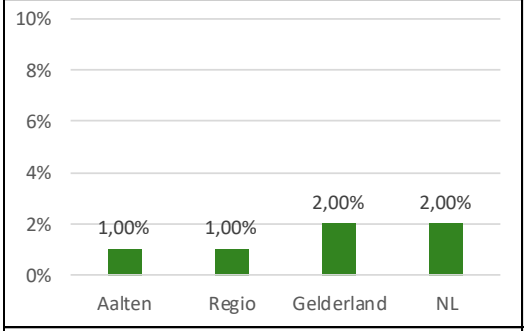
Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 1.000 inwoners. (Bron: CBS)

Lopende re-integratievoorzieningen 2020

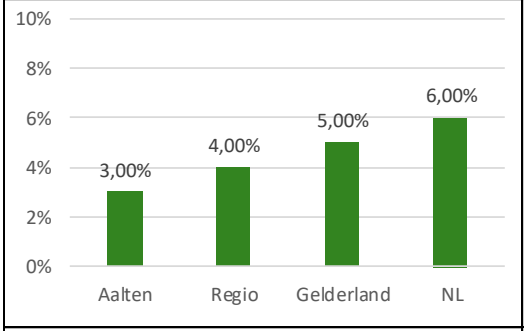
Het aantal reintegratievoorzieningen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-74 jaar. (Bron: CBS)

Werkloze jongeren 2020

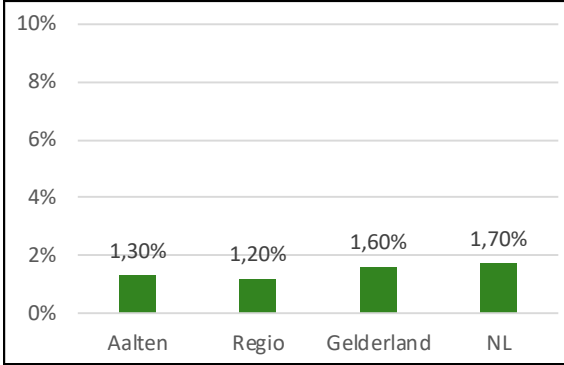
Het percentage werkloze jongeren 16-22 jaar. (Bron: Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel)

Kinderen in uitkeringsgezinnen 2020

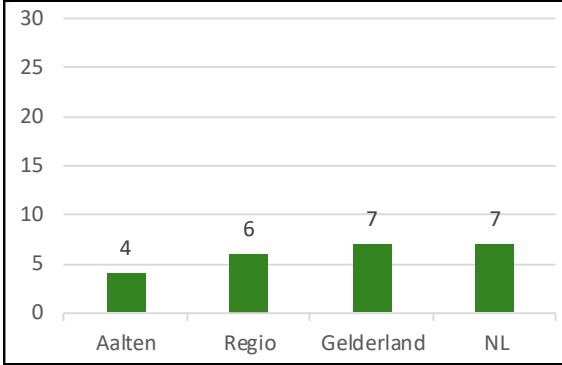
Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen. (Bron: Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel)

Voortijdige schoolverlaters 2019

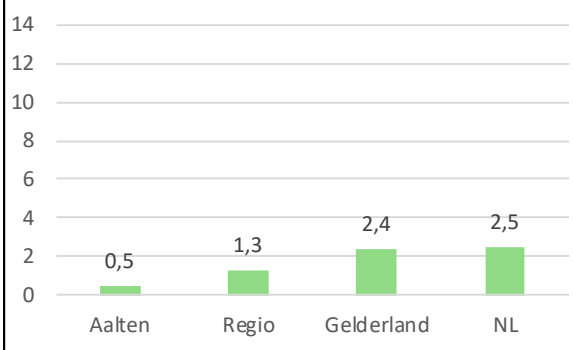
Het % van het totaal aantal leerlingen in de leeftijd 12-23 jaar dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat. (Bron: DUO)

Verwijzingen Halt 2021

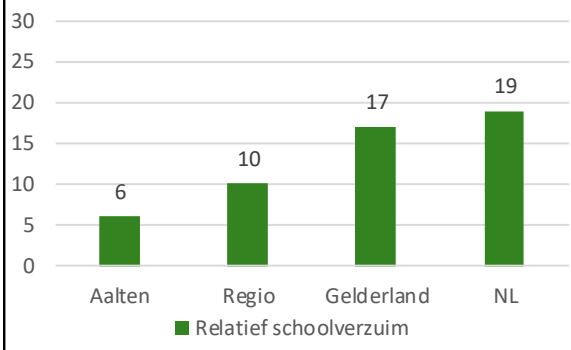
Het aantal verwijzingen naar Halt, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 12-17 jaar. De verwijzingen betreffen de verwijzingen van jongeren door: politie, een bijzondere opsporings-ambtenaar of via de officier van justitie. (Bron: Bureau Halt)

Absoluut schoolverzuim 2021

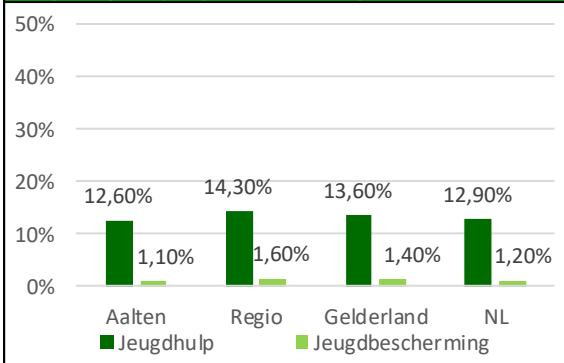
- Absoluut verzuim: Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 leerlingen in de leeftijd 5-18 jaar. (Bron: Ingrado)

Relatief schoolverzuim 2021

- Relatief verzuim: Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 leerlingen in de leeftijd 5-18 jaar. (Bron: Ingrado)

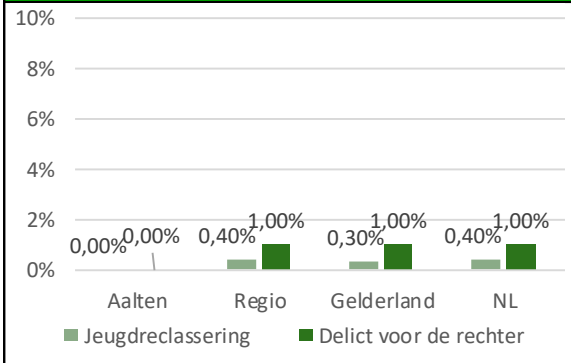
Jeugdhulp en jeugdbescherming 2021

- Jeugdhulp: Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.

- Jeugdbescherming: Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar. (Bron: CBS)

Jeugdreclassering en delicten 2021

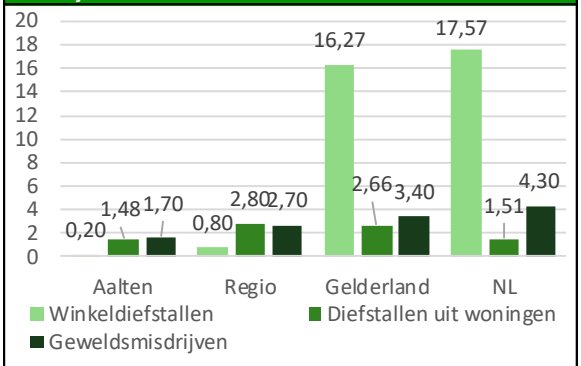

- Jongeren met jeugdreclassering: Het percentage jongeren 12-23 jaar met een jeugdreclasserings-maatregel t.o.v. alle jongeren 12-23 jaar. (Bron: CBS)

- Jongeren met een delict voor de rechter: Het percentage jongeren 12-21 jaar dat met een delict voor de rechter is verschenen. (Bron: Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel)

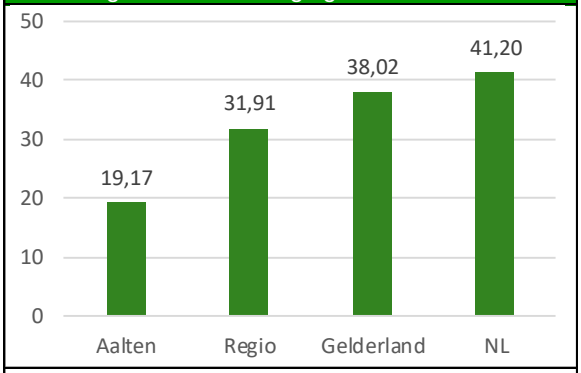
Programma 2 Sociaal Domein

Misdrijven 2021

- Winkeldiefstallen: Het aantal geregistreerde per 1.000 inwoners.
- Diefstallen uit woning: Het aantal geregistreerde per 1.000 inwoners.
- Geweldsmisdrijven: Het aantal geregistreerde geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. (Bron: CBS)

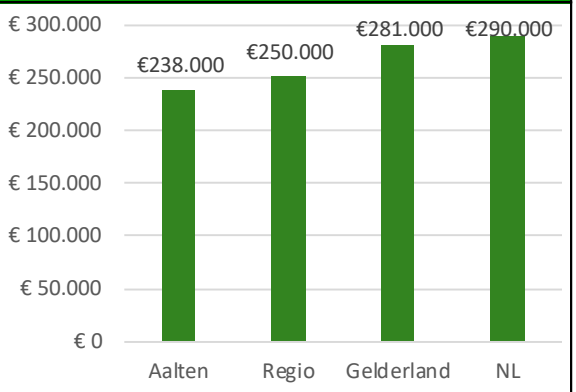
Vernielingen en beschadigingen 2021

Het aantal geregistreerde vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte, per 1.000 inwoners. (Bron: CBS)

Programma 3 Bedrijfsvoering

Gemiddelde WOZ-waarde 2021

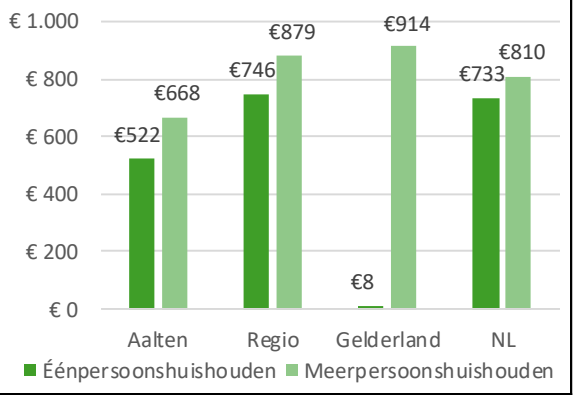
De gemiddelde WOZ-waarde van woningen. (Bron: CBS)

Nieuw gebouwde woningen 2021

Het aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen. (Bron: ABF)

Gemeentelijke woonlasten 2022

Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden/meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten. (Bron: COELO)

Lijst met gebruikte afkortingen

AB	Algemeen Bestuur		ICT	Informatie- en Communicatietechnologie
Agem	Achterhoekse Groene Energie Maatschappij		IHP	Integraal Huisvestingsplan voor het onderwijs
AOW	Algemene Ouderdomswet		IPO	Interprovinciaal Overleg
APPA	Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers		IT	Informatietechnologie
AvA	Algemene vergadering van Aandeelhouders		KCC	Klant Contact Centrum
AR	Algemene reserve		LISA	Leden Informatie Systemen Almere
AVG	Algemene verordening gegevensbescherming		LTA	Landelijk Transitiearrangement
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen		LTO	Land- en Tuinbouworganisatie
BBV	Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten		MOP	Meerjarenonderhoudsplan
BCF	BTW-Compensatiefonds		MT	Managementteam
BGT	Basisregistratie Grootschalige Topografie		NV	Naamloze Vennootschap
Bibob	Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur		ODA	Omgevingsdienst Achterhoek
BIE	Bouwgrond in exploitatie		OT	Ondersteuningsteam
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid		OZB	Onroerendezaakbelasting
BNG	Bank Nederlandse gemeenten		P&C	Planning & Control
BRK	Basisregistratie Kadaster		P&O	Personeel & Organisatie
BRP	Basisregistratie Personen		POH	Praktijk Ondersteuner Huisartsen
BTW	Belasting toegevoegde waarde		RAL	Recreatieschap Achterhoek Liemers
BUIG	Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten		RES	Regionale Energie Strategie
BV	Besloten Vennootschap		RIEC	Regionaal Informatie- en Expertise Centrum
B&W	Burgemeester en wethouders		RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst		ROVA	Regionaal Orgaan Voor Afvalverwerking
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek		RPW	Regionaal Programma Werklocaties
Ciso	Chief Information Security Officer		RWS	Rijkswaterstaat
DNB	De Nederlandse Bank		SDG	Sustainable Development Goals (Duurzame Ontwikkelingsdoelen)
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet		SON	Stadsbank Oost Nederland
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs		SPUK	Regeling specifieke uitkering sport
DVO	Dienstverleningsovereenkomst		SROI	Social return on investment
ECAL	Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers		SW	Sociale Werkvoorziening
ECB	Europese Centrale Bank		TWAO	Toegevoegde Waarde Aaltens Onderwijs
EMU	Economische en Monetaire Unie		Ukzw	Uitnodigingskader zon en wind
EU	Europese Unie		UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
Fido	Financiering decentrale overheden		VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
FMI	Functiemengingsindex		VNOG	Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland
Fte	Fulltime-equivalent		VO	Voortgezet Onderwijs
GF	Gemeentefonds		Vpb	Vennootschapsbelasting
GGD NOG	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Noord- en Oost-Gelderland		Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg		Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
GHOR	Geneeskundige hulp bij ongevallen en rampen		WOZ	Waarde Onroerende Zaken
GR	Gemeenschappelijke Regeling		Wpg	Wet politiegegevens
GRP	Gemeentelijke Rioleringsplan		WSW	Wet Sociale Werkvoorziening
HRM	Human Resource Management		ZonMw	Financieringsorganisatie van innovatie en onderzoek in de gezondheidszorg
IBOR	Integraal Beheer Openbare Ruimte			